

การศึกษารับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ

นางสาว หทัยรัตน์ พึ่งประยูรพงศ์

ศูนย์วิทยพัทยากร

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต

สาขาวิชาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ปีการศึกษา 2553

ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A STUDY OF AESTHETIC PERCEPTION OF ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS
TOWARD ARTWORKS

Miss Hatairat Pungprayoonpong

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Education Program in Art Education
Department of Art, Music and Dance Education
Faculty of Education
Chulalongkorn University
Academic Year 2010
Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

การศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษา
ที่มีต่องานศิลปะ

โดย

นางสาว หทัยรัตน์ พึ่งประยูรพงศ์

สาขาวิชา

ศิลปศึกษา

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร

คณะกรรมการ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโท

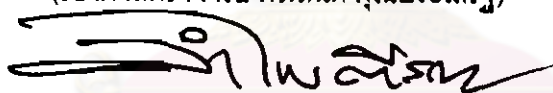

..... คณบดีคณะกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร.ศิริชัย กาญจนวาสี)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

..... ประธานกรรมการ
(รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ คุณประเสริฐ)

..... อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร)

..... กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

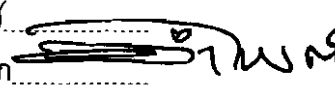
หัตถ์รัตน์ พึ่งประยูรพงศ์ : การศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มี
ต่องานศิลปะ. (A STUDY OF AESTHETIC PERCEPTION OF ELEMENTARY
SCHOOL STUDENTS TOWARD ARTWORKS) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก : ผศ.
ดร.อำไพ ตีรณสาร 140 หน้า.

งานวิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษา
ที่มีต่องานศิลปะ

กลุ่มตัวอย่างของการวิจัยครั้งนี้คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6
สังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 300 คน ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยสร้างขึ้นโดยผู้วิจัยโดยได้พัฒนามาจากแนวทฤษฎีการพัฒนาทาง
สุนทรีย์ภาพของไมเคิล เจ พาร์สัน จำแนกออกเป็น 5 ชั้น ได้แก่ ชั้นที่ 1 ความชื่นชอบ
ชั้นที่ 2 ความงามและเหมือนจริง ชั้นที่ 3 การแสดงออก ชั้นที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ
ชั้นที่ 5 ความเป็นตัวของตัวเอง คือ แบบทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ ประกอบด้วยภาพถ่าย
งานจิตรกรรม 6 ภาพ และชุดคำถาม แบบบันทึกการรับรู้เชิงสุนทรีย์ คู่มือการวิเคราะห์เชิง
สุนทรีย์ซึ่งวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสูงสุด ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และ ค่าที่

ผลการวิจัยพบว่าค่าสูงสุดในการการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่อ
งานศิลปะอยู่ในชั้นที่ 2 ความงามและเหมือนจริงมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.39 รองลงมา คือ
ชั้นที่ 3 การแสดงออก คิดเป็นร้อยละ 39.28 และ ชั้นที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ คิดเป็นร้อย
ละ 2.33 และไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นที่ 5 ความเป็นตัวของตัวเอง

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาควิชาศิลปะดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา ลายมือชื่อนิสิตทั้งต้น พึ่งประยูรพงศ์
สาขาวิชา ศิลปศึกษา ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
ปีการศึกษา 2553

5083431927 : MAJOR ART EDUCATION

KEYWORDS : AESTHETIC PERCEPTION / ELEMENTARY STUDENTS / ARTWORKS

HATAIRAT PUNGPRAYOONPONG : A STUDY OF AESTHETIC PERCEPTION
OF ELEMENTARY SCHOOL STUDENTS TOWARD ARTWORKS

ADVISOR : THESIS ADVISOR: ASST.PROF. AMPAI TIRANASAR, Ph.D.,
140 pp.

The objective of this research was to study the aesthetic perception of elementary school students of artworks.

The samples of the population used in this study included three hundred third and sixth grade students in elementary schools under the Department of Education Bangkok Metropolitan Administration by means of multi-stage random sampling. The instruments used in this research were developed by the researcher based on Michael J. Parsons' Cognitive and Development Account of Aesthetic Experience which composed of five stages : 1. Favoritism, 2. Beauty and Realism, 3. Expressiveness, 4. Style and Form and 5. Autonomy. The instruments were aesthetic Perception Test which composed of six painting reproductions and a set of questions ; Aesthetic Perception Recording Form and Guidelines for Analyzing Perception Form. The collected data were analyzed means of by maximum value, frequencies, percentage and and t-test.

The results found that the highest frequency were at Stage 2. Beauty and Realism (58.39%) ; followed by Stage 3. Expressiveness (39.28%) and Stage 4. Style and Form (2.33%). The aesthetic perception at Stage 5. Autonomy were not found

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Department: Art, Music and Dance Education

Field of Study: Art Education

Academic Year: 2010

Student's Signature หทัยรัตน์ พึ่งประภังค์

Advisor's Signature [Signature]

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงด้วยดี ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.อำไพ ตีรณสาร อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ซึ่งให้คำปรึกษา และการแก้ไขข้อบกพร่อง ตลอดระยะเวลาในการทำวิจัย ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณมา ณ. โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์ ดร.สันติ คุณประเสริฐ ประธานสอบวิทยานิพนธ์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ศักดิ์ชัย เกียรตินาคินทร์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ ที่กรุณาให้คำแนะนำในการปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ อันจะเป็นผลให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สมบูรณ์ และเสร็จลุล่วงไปด้วยดี

ขอขอบพระคุณ รองศาสตราจารย์สัญญา วงศ์อร่าม รองศาสตราจารย์ ดร.ปยุตต์รัตน์ พิชญไพบุลย์ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สมโภชน์ ทองแดง อาจารย์ ดร. วัชรินทร์ ฐิติอดิศัย อาจารย์วิรัตน์ คุ่มคำ อาจารย์สมศักดิ์ ศิริวิโรจน์สกุล อาจารย์ ดร. อภิชาติ พลประเสริฐ อาจารย์ปิยานี จิตรเจริญ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ณัฐพร หลาวทอง ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. กมลวรรณ ตังธนาภานนท์ และอาจารย์ ดร.โสเมฉาย บุญญานันท์ ที่กรุณาเป็นผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้เชี่ยวชาญ กรุณาสละเวลาในการตรวจข้อมูล และให้คำแนะนำอย่างดียิ่ง

ขอขอบพระคุณอาจารย์คณะครุศาสตร์สาขาศิลปศึกษาทุกท่านที่ให้ความรู้แก่ผู้วิจัย

ขอขอบพระคุณผู้อำนวยการโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานครกลุ่มตัวอย่างและคณาจารย์ทุกท่านสำหรับความอนุเคราะห์ทุกด้านที่มีให้แก่ผู้วิจัยทำงานวิจัยชิ้นนี้สำเร็จตามวัตถุประสงค์

ขอขอบพระคุณ บัณฑิตวิทยาลัยสำหรับทุนสนับสนุนการวิจัย

ท้ายที่สุด ขอขอบพระคุณสำหรับแรงผลักดันแห่งความสำเร็จ คือ คุณพ่อ คุณแม่ พี่ และน้อง ที่ได้สนับสนุนในการศึกษา และเป็นพลังสำคัญ ให้ผู้วิจัยมีกำลังในการดำเนินงานวิจัยจนประสบผลสำเร็จได้ในครั้งนี้

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	ฌ
สารบัญแผนภูมิ.....	ฎ
บทที่	
1 บทนำ.....	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
1.2 วัตถุประสงค์การวิจัย.....	9
1.3 ขอบเขตของการวิจัย.....	9
1.4 ข้อตกลงเบื้องต้น.....	10
1.5 คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	10
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	11
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
2.1 หลักสูตรและศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษา.....	12
2.1.1 จุดมุ่งหมายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2544.....	12
2.1.2 สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระศิลปะ.....	14
2.1.3 มาตรฐานการเรียนรู้ศิลปะ.....	18
2.1.4 คุณค่าและความสำคัญของศิลปศึกษา.....	19
2.2 สุนทรียศึกษา.....	31
2.2.1 ความหมายของสุนทรียศึกษา.....	31
2.2.2 แนวคิดด้านสุนทรียศึกษา.....	32
2.2.3 การรับรู้เชิงสุนทรีย.....	33
2.2.4 พัฒนาการทางสุนทรีย.....	43
2.2.5 ทฤษฎีการพัฒนาทางสุนทรียภาพของ ไมเคิล เจ พาร์สัน (Aesthetic Development by Michael J. Parsons, 1987).....	43

2.6 การเลือกงานศิลปะที่จะใช้ในการจัดกิจกรรม.....	51
2.7 ลักษณะของคำถาม.....	52
3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	56
3 วิธีการดำเนินการวิจัย.....	63
ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น.....	63
ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	64
ขั้นตอนที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล.....	68
ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล.....	69
ขั้นตอนที่ 5 การนำเสนอผลการวิจัย.....	70
4 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล.....	71
ตอนที่ 1 การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ.....	71
ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ.....	87
ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของนักเรียน (ประเมินตนเอง).....	90
5 สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ.....	93
5.1. วัตถุประสงค์การวิจัย.....	93
5.2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	93
5.3. วิธีดำเนินการวิจัย.....	93
5.4. สรุปผลการวิจัย.....	94
5.5. อภิปรายผลการวิจัย.....	100
5.6. ข้อสังเกตจากการศึกษา.....	105
5.7. ข้อเสนอแนะ.....	106
5.8. ข้อเสนอแนะสำหรับผู้วิจัย.....	106
5.9. ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน.....	107
5.10. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป.....	109
รายการอ้างอิง.....	110
ภาคผนวก	
ภาคผนวก ก รายนามผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัย.....	119
ภาคผนวก ข เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย.....	120
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	140

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	ความหมาย ตัวบ่งชี้ และตัวอย่างคำพูด ตามทฤษฎีการพัฒนาทางสุนทรียภาพ	45
2	โมเดลเกี่ยวกับการรับรู้การเข้าใจของการเรียนรู้ศิลปะ.....	50
3	คำอธิบายทักษะการตอบสนองเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ตามขั้นของคอสเตอร์ (Koster, 2001) ได้กำหนดไว้เพื่อแสดงความสามารถขั้นทักษะของนักเรียน.....	54
4	รายชื่อเขตและชื่อโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกโดยขนาดของโรงเรียน.....	65
5	คำถาม 7 คำถามและวัตถุประสงค์ในการใช้คำถาม.....	67
6	ค่าความถี่และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่อ งานศิลปะจำแนกตามขั้นการพัฒนาทางสุนทรียภาพ.....	72
7	ค่าความถี่และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่อ งานศิลปะจำแนกตามขั้นการพัฒนาทางสุนทรียภาพ และ ตามระดับชั้นเรียน...	73
8	ค่าความถี่ และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่อ งานศิลปะจำแนกตามขั้นการพัฒนาทางสุนทรียภาพ และ ตามเพศของนักเรียน	74
9	ค่าความถี่ และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่อ งานศิลปะจำแนกตามขั้นการพัฒนาทางสุนทรียภาพ และจำแนกตามเพศของ นักเรียน และระดับชั้นเรียน.....	75
10	ค่าความถี่ และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่อ งานศิลปะจำแนกตามขั้นการพัฒนาทางสุนทรียภาพ และตามประเภทของภาพ งานศิลปะ.....	76
11	ค่าความถี่ และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่อ งานศิลปะจำแนกตามขั้นการพัฒนาทางสุนทรียภาพตามประเภทของภาพงาน ศิลปะ และตามเพศของนักเรียน.....	77
12	ค่าความถี่ และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่อ งานศิลปะ จำแนกจากการดูภาพเหมือนจริง ตามขั้นการพัฒนาทาง สุนทรียภาพ และ ตามระดับชั้นเรียน.....	78
13	ค่าความถี่ และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่อ งานศิลปะจำแนกจากการดูภาพเหมือนจริงตามชนิดของศิลปินตามขั้นการ พัฒนาทางสุนทรียภาพ และ ตามระดับชั้นเรียน.....	79

14	ค่าความถี่ และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่อ งานศิลปะจำแนกจากการดูภาพกึ่งนามธรรม ตามขั้นการพัฒนาทาง สุนทรีย์ภาพ และตามระดับชั้นเรียน.....	81
15	ค่าความถี่ และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่อ งานศิลปะจำแนกจากการดูภาพกึ่งนามธรรมตามชนชาติของศิลปิน ตามขั้น การพัฒนาทางสุนทรีย์ภาพ และ ตามระดับชั้นเรียน.....	82
16	ค่าความถี่ และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่อ งานศิลปะจำแนกจากการดูภาพนามธรรม ตามขั้นการพัฒนาทางสุนทรีย์ภาพ และ ตามระดับชั้นเรียน.....	84
17	ค่าความถี่ และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่อ งานศิลปะจำแนกจากการดูภาพนามธรรมตามชนชาติของศิลปิน ตามขั้นการ พัฒนาทางสุนทรีย์ภาพและ ตามระดับชั้นเรียน.....	85
18	การทดสอบความแตกต่างทางการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มี ต่องานศิลปะจำแนกตามเพศ.....	87
19	การทดสอบค่าเฉลี่ยทางการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่อ งานศิลปะของศิลปินต่างชนชาติ.....”	88
20	การทดสอบความแตกต่างทางการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 และนักเรียนประถมศึกษาปีที่6 ที่มีต่องานศิลปะ.....	89
21	ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของนักเรียน (ประเมินตนเอง).....	90

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	ทฤษฎีการรับรู้-การวาดภาพ(Perception-Delineation) หรือ P.D. III (McFee&Degge, 1977).....	35
2	รูปแบบทางพุทธิปัญญาสำหรับการเรียนรู้เพื่อสื่อสาร(McFee&Degge, 1977).	39

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ระบบการเรียนการสอนในปัจจุบันได้ถูกพัฒนาให้เป็นไปตามยุคสมัย และสอดคล้องกับสภาพสังคมเรื่อยมา และต้องยอมรับว่านับตั้งแต่มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ได้เกิดการตื่นตัวในการปฏิรูปทางการศึกษากับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเนื้อหาสาระ หมวด 1 มาตรา 6 ที่กำหนดว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้ และ มาตรา 8 กำหนดว่าการจัดการศึกษาให้ยึดหลัก เป็นการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับประชาชน ให้สังคมมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา รวมไปถึงการพัฒนาสาระ และกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นอย่างต่อเนื่อง และในหมวด 4 มาตราที่ 22 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาจึงต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพซึ่งแนวทางปฏิบัติที่เน้นคือเน้นปฏิรูปผู้เรียนเป็นสำคัญ

ฉะนั้นการเรียนการสอนตั้งแต่การปฏิรูปเป็นต้นมาไม่ได้เน้นการท่องจำอีกต่อไปแต่เน้นในเรื่องกระบวนการสร้างความเข้าใจ เพราะนอกจากผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาแล้ว สิ่งสำคัญอีกอย่างคือเด็กจะต้องเข้าใจในกระบวนการเรียนรู้ด้วยตัวเองตลอดชีวิต ดังนั้นการเรียนการสอนส่วนใหญ่ในปัจจุบันจึงเน้นไปที่กระบวนการสร้างความเข้าใจ และการคิดวิเคราะห์เพื่อให้นักเรียนได้เกิดความคิดสร้างสรรค์อย่างมีเหตุผลและสามารถนำมาใช้จริงได้ ในวิชาศิลปะศึกษาก็เช่นเดียวกันปัจจุบันการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษานั้นก็ได้ถูกพัฒนาเพื่อให้สามารถนำมาบูรณาการกับวิชาอื่นๆได้

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะนั้นเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม สนุกทริยภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ ดังนั้น กิจกรรมศิลปะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนโดยตรงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคมตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง และแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาการกระบวนการรับรู้ทางศิลปะ การเห็นภาพรวม การสังเกตรายละเอียด

สามารถค้นพบศักยภาพของตนเองอันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ ด้วยการมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2545) ได้กล่าวว่า การเรียนการสอนได้รับผลดีที่สุดก็ต่อเมื่อนักเรียนได้รับการสนับสนุนให้ค้นพบความคิดและโครงสร้างพื้นฐานตามหลักเกณฑ์สาระความรู้ในสาขาที่ตนเรียน สาระความรู้ในศิลปะซึ่งได้แก่สาระความรู้ตามลักษณะงานของผู้เกี่ยวข้องกับศิลปะ 4 สาย คือ ศิลปิน นักวิจารณ์ศิลปะ นักประวัติศาสตร์ศิลป์ และนักสุนทรียศาสตร์ สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจในศิลปะให้แก่ผู้เรียนจึงเกิดกระแสของความสนใจซึ่งนำไปสู่เรื่องทักษะในการรับรู้ของนักเรียน ในด้านความรู้ประวัติศาสตร์ศิลป์ ศิลปวิจารณ์ และสุนทรียภาพ การจัดกิจกรรมศิลปะศึกษาที่ดีควรเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้พัฒนาทางด้านทักษะ ทักษะคิด ความคิด และรูปแบบพฤติกรรม ควบคู่กันไป แนวคิดเหล่านี้ให้ความสำคัญของความเจริญงอกงามทางจิตพิสัย และในเรื่องของการปฏิบัติไปพร้อมๆกัน

หลักเกณฑ์ที่กล่าวข้างต้นนี้ คือหลักสูตรแบบยึดอิงองค์ความรู้ หรือ DBAE (Discipline-Based Art Education) เน้นการบูรณาการความรู้สี่แกน คือ แกนศิลปะปฏิบัติ แกนศิลปวิจารณ์ แกนประวัติศาสตร์ศิลปะ และแกนสุนทรียศาสตร์ และได้มีผู้นำไปใช้อย่างแพร่หลาย และก็มีนักการศึกษาศิลปะศึกษาที่ให้ความคิดเห็นต่อหลักการนี้มากมาย เช่น แฮมเบลน (Hamblen, 1987) ได้ให้ความเห็นว่า แกนสุนทรียภาพเป็นปัญหาต่อ DBAE ที่สุดเพราะยากที่จะหาคำจำกัดความที่เป็นพฤติกรรมมาทำให้กระจ่างชัด ซึ่งเป็นส่วนมีที่ยากและล้าลึกที่สุดในการพัฒนา เช่นเดียวกับ เกียร์ (Greer, 1984) ที่ยอมรับว่าแกนสุนทรียภาพนั้นยากต่อการพัฒนา

จากการศึกษาเอกสารที่เกี่ยวข้องในปัจจุบันพบว่า การเรียนการสอนนั้นพัฒนามากว่าเมื่อก่อนมาก ถึงแม้การวัดและประเมินผลทางจิตพิสัยนั้นเป็นเรื่องที่ต้องอาศัยความละเอียดอ่อนและลึกซึ้งโดยอาศัยเวลา แต่ถ้าผู้สอนเน้นที่กระบวนการคิดและหลักของสุนทรียแล้วนั้น แกนสุนทรียภาพก็เป็นแกนที่สำคัญเพราะผลนั้นสามารถบ่งบอกถึงความสำเร็จของการเรียนการสอนได้

เนื้อหาของสุนทรียศาสตร์นั้นว่าด้วยความคิดรวบยอดของเรื่องความงาม และจุดมุ่งหมายก็เพื่อยกระดับความสร้างสรรค์ และความสนใจในศิลปะ ความงามในความหมายของสุนทรียศาสตร์นั้นคืออะไร แล้วเราจะหาความงามได้จากไหน อะไรคือตัววัดความงาม สดุดท้ายแล้วความงามนั้นไม่ว่าจะเป็นแบบไหนก็ยังคงเป็นเรื่องราวที่เป็นไปตามทัศนคติของแต่ละบุคคล ด้วยเหตุนี้จึงทำให้เกิดทฤษฎีเกี่ยวกับความงามขึ้นอย่างมากมาย สุนทรียศาสตร์เป็นสาขาหนึ่งของ

ปรัชญาแขนงคุณวิทยา (Axiology) หรือแปลเป็นไทยได้ว่าทฤษฎีคุณค่า ซึ่งประกอบด้วยสาขาย่อย 3 ประการ คือ สุนทรียศาสตร์ จริยศาสตร์ และตรรกศาสตร์ ทั้ง 3 สาขานี้เป็นศาสตร์แห่งคุณค่า พื้นฐานของความเป็นมนุษย์คือ ความงาม ความดี และความจริง และในทางปรัชญาก็ถือว่าความเป็นมนุษย์ที่แท้จริงต้องรู้จักคุณค่าของความเป็นมนุษย์ ที่ประกอบด้วยคุณค่าทางพฤติกรรม คือ ความดี ความงาม และความเป็นผู้รู้ และเป็นผู้ที่มีเหตุผล (เครือจิต ศรีบุญนาถ, 2542)

วอกอัฟ (Walkup, 2009) ได้กล่าวว่า สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) เป็นสาขาของปรัชญา ซึ่งเกี่ยวข้องกับคุณค่าของ มโนทัศน์ และความงาม Alexander Baumgarten นักปรัชญาชาวเยอรมันนี้ ใช้คำว่า สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) เป็นคนแรกในปี 1744 หมายความว่า “Science of The Beautiful” (ศาสตร์แห่งความงาม) ปัจจุบันสุนทรียศาสตร์ได้ถูกใช้อย่างกว้างขวางและสมบูรณ์ การนำประเด็นของสุนทรียศาสตร์เข้ามาใช้ในห้องเรียนนั้นช่วยให้นักเรียนได้คิดวิเคราะห์ และแสดงออกถึงความคิดเห็นผ่านเหตุผลในการตัดสินใจ และเข้าใจศิลปะมากยิ่งขึ้น สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) สามารถเพิ่มมิติที่มีคุณค่าต่อการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในห้องเรียน โดยการนำของผู้สอน เป็นสำคัญ

จะเห็นได้ว่าสุนทรียภาพมีความสำคัญต่อมนุษย์ดังนั้นการเรียนการสอนจึงควรเน้นและจัดประสบการณ์ให้นักเรียนได้รับตั้งแต่ยังเด็กเพื่อวางรากฐานในการพัฒนาการที่ดีอันจะทำให้เติบโตมาเป็นผู้ใหญ่ที่ดีและเป็นผู้ที่มีสุนทรียภาพ กล่าวคือรู้จักคุณค่าของตนเอง สิ่งแวดล้อมรอบตัวและสังคม และสิ่งสำคัญของการรู้จักคุณค่าในกระบวนการทางสุนทรียศาสตร์นั้นคือการรู้จักคุณค่าแบบมีเหตุมีผล

สำหรับสุนทรียศาสตร์ที่เป็นหนึ่งในแกนของศิลปศึกษาตามหลักเกณฑ์ของ DBAE ซึ่งเบทส (Bates, 2000) ได้กล่าวว่า ศิลปวิจารณ์ สุนทรียศาสตร์ และประวัติศาสตร์ศิลป์ ทั้งสามขอบเขตความรู้นี้ประกอบด้วย หลักเกณฑ์การตอบสนองทางศิลปศึกษา ที่ได้จากการชี้แนะในขอบเขตของการเรียนรู้ที่ครูชี้ให้นักเรียน เช่นเดียวกับผู้ชมงานศิลปะมีต่องานศิลปะ ศิลปวิจารณ์มีการดำเนินการพัฒนาทักษะเกี่ยวกับการสัมผัสสัมผัสและทักษะที่ว่าด้วยการวิเคราะห์ ต้องการที่จะสร้างเหตุผลในการตัดสินใจเกี่ยวกับคุณภาพของศิลปะ สุนทรียศาสตร์ เป็นสาขาว่าด้วยปรัชญาซึ่งศึกษาลักษณะของการพิจารณาความงามและความรู้คุณค่าในวิชาศิลปศึกษานั้น การศึกษาเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ จะชี้ให้นักเรียนในการพัฒนารสนิยมส่วนตัว และการแสดงเหตุผลสำหรับความตระหนัก และคุณค่าทางศิลปะด้วยตัวเอง และตามยุคสมัยและสถานที่ของวัฒนธรรม ในส่วนของประวัติศาสตร์ศิลป์นั้น เป็นตัวกำหนดบริบททางวัฒนธรรมและประวัติศาสตร์เพื่อการ

เข้าใจในศิลปะเช่นเดียวกันนั้นสามารถสะท้อนความรู้สึกหรือคุณค่าของการมองเห็น คุณค่าและประสบการณ์ของมนุษยชาติ

นอกจากนี้ คอสเตอร์ (Koster, 2001) ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับการรับรู้ทางศิลปะผ่านกระบวนการเรียนการสอนไว้ดังนี้ ภาพต่างๆที่เรามองเห็นนั้นไม่เพียงแต่ต้องเข้าใจอย่างถ่องแท้เท่านั้น มโนภาพเกี่ยวกับศิลปะนั้นเป็นสาระสำคัญของทั้งหมดและต้องสร้างความหมายผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนให้นักเรียนรู้วิธีการพิจารณา และการแสดงออกต่อสภาพที่มีผลต่อนักเรียนเอง นักเรียนต้องเรียนรู้ถึงการอธิบายงานโดยใช้คำศัพท์พื้นฐานทางศิลปะ และใช้คำศัพท์เพื่อประเมินงานทั้งภายใน และภายนอก นักเรียนต้องเห็นได้มากกว่า พื้นผิว รูปภาพ และต้องเข้าใจว่างานศิลปะแต่ละชิ้นดำรงซึ่งตำแหน่งเฉพาะ ในประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม หรือ บริบททางสังคม นักเรียนต้องมีความสามารถเพียงพอสำหรับการคิดโดยมีส่วนเกี่ยวข้องในการพูดคุย ซึ่งมุ่งความสนใจไปยังคำถามทางปรัชญาในธรรมชาติของศิลปะ และนี่คือหน้าที่ของครูที่จะใช้กลยุทธ์และประสบการณ์ในการเรียนรู้ซึ่งช่วยให้นักเรียนทั้งหมดสามารถคิด พูด และเขียน อย่างใช้ความคิดในทางศิลปะ คุณครูจะต้องโอบล้อมนักเรียนด้วยศิลปะที่มีความแตกต่างอย่างโดดเด่นของมนุษยชาติ นักเรียนผู้ซึ่งเตรียมพร้อมจะได้รับการเรียนรู้อย่างมีความเชื่อมั่นด้วยตัวเอง จะได้ฟังประเด็นต่างๆในการมองเห็น จะได้แสดงความคิดเห็นและประเมินคุณค่า โดยอิงเหตุผลประกอบ และลงมือกระทำการสืบสอบทางปรัชญา

สอดคล้องกับ อัมไพ ตีรณสาร (2536) ที่ให้ความสำคัญในการมองเห็นของการเรียนการสอนศิลปะศึกษาว่า เมื่อพิจารณาจากกระบวนการเรียนรู้ จะพบว่าการมองเห็นนั้นมีบทบาทเป็นปัจจัยพื้นฐานในกระบวนการการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางศิลปะศึกษา กระบวนการเรียนรู้จะเริ่มต้นจากการรับรู้ ซึ่งเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างโลกภายนอก สู่โลกภายในของมนุษย์ โดยผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ

ในการจัดการเรียนการสอนโดยเน้นเรื่องสุนทรียภาพนั้นได้มีหลายทฤษฎีที่ใช้พื้นฐานของสุนทรียศาสตร์มากมาย ในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีของ ไมเคิล เจ พาร์สัน ทฤษฎีการพัฒนาทางสุนทรียภาพ (Aesthetic Development by Michael J. Parson, 1987)

พาร์สัน (Parsons, 1987) ได้กล่าวว่า พวกเราทุกคนนั้นเริ่มมีการรับรู้เริ่มแรกเช่นเดียวกัน พวกเราเกิดภายในโลกเล็กๆพูดไม่ได้ ถูกกระตุ้นการรับรู้มากมายอย่างไม่เป็นระบบ ซึ่งอยู่ภายใต้สภาพกับความพอใจในความสุข และความเจ็บปวด โดยไม่ทราบถึงความสามารถที่แท้จริง และทำไปตามสัญชาตญาณไม่สามารถแบ่งแยกตัวเองออกจากสิ่งที่เกิดขึ้นมีความตระหนักถึงสิ่งที่ปรากฏต่อ

ตัวเรา สิ่งนี้เป็นสภาวะแรกเริ่มที่เป็นการรับรู้โดยปกติของการพัฒนาที่ทำสืบทอดกันมา จากการเริ่มต้นนี้พวกเราพัฒนาความคิดด้วยความเข้าใจที่มีต่อโลก เช่นเดียวกันทางจิตใจของเราก็เชื่อมสังคมด้วยปรัชญาที่มีมาแต่เกิด ดังนั้นเรื่องราวของการพัฒนาทางจิตใจจึงเป็นเรื่องราวของการพัฒนาทางสังคม ทฤษฎีการพัฒนาระดับสูงที่เรียกว่าทฤษฎีการพัฒนาระดับสูงมี 5 ลำดับขั้น ดังนี้

ขั้นที่ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) แสดงความพึงพอใจส่วนตัวที่มีต่อรูปภาพ เช่น ความสนใจที่มีต่อสี และเชื่อมโยงการตอบสนองของตนไปเรื่อยๆโดยไม่มีจุดหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราว/เนื้อหา หรือ รูปแบบของภาพวาด สิ่งนี้นักเรียนตระหนักถึงเป็นสิ่งที่แสดงออกมาและเชื่อมโยงไปยังความทรงจำส่วนตัว มีความเป็นอิสระในการตอบสนองที่เรียกว่าการรับรู้แบบใช้ความพึงพอใจ โดยไม่แบ่งแยกว่าจะจะเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์หรือไม่มีความสัมพันธ์กับภาพวาด

ขั้นที่ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) แสดงการจัดระบบความคิดที่แสดงออกมา โดยพูดถึงเรื่องราวพื้นฐาน (ความสวยงาม และความเป็นจริงที่ปรากฏ และทักษะความชำนาญ) ของภาพวาดที่ตนเองสนใจ และความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในภาพวาด เช่น อารมณ์ที่ถูกแสดงออกมาใน รอยยิ้ม หรือ อากัปกริยา และรูปแบบที่เข้าใจได้ในความเป็นจริงที่เห็น มีการชื่นชมในทักษะความชำนาญ เช่น ความละเอียดลออของผู้วาด เหล่านี้เป็นประเด็นพื้นฐานสำหรับการตัดสินที่แสดงออกมานั้นเป็นสิ่งที่ใครๆก็สามารถรับรู้ได้ และแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่อยู่ในใจตนเอง สามารถวิเคราะห์ประสบการณ์ของตนเองที่มีต่อศิลปะอย่างมีสุนทรียภาพ เช่น สามารถบอกได้ว่าสีที่มีลักษณะสว่างให้ความรู้สึกถึงความสุข สีที่มีลักษณะมืดให้ความรู้สึกของความทุกข์ ให้ความสำคัญส่วนใหญ่ในประเด็นเนื้อหา และพยายามมองผ่านสื่อ คิดว่าภาพวาดเกิดจากเนื้อหา และมีเรื่องราวของมัน

ขั้นที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness) แสดงความรู้สึกนึกคิดของตนมากขึ้นได้โดยพิจารณาจากเรื่องราว/เนื้อหาของภาพวาด และจากประสบการณ์เดิมของตน แต่ยังคงมีความสนใจต่อประสบการณ์ของตนเองมากกว่าภาพวาดที่เห็น ความรู้สึกและความคิดที่เกิดขึ้นและแสดงออกมาอาจจะเป็นของตนเอง หรือ ของผู้วาด หรือ ทั้ง 2 อย่าง ซึ่งเป็นสิ่งที่ตนเองเข้าใจ ความงามเป็นรองอารมณ์ความรู้สึก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความคิดแหวกแนว และมีความรู้สึกที่ลึกซึ้งต่อข้อสงสัย และใช้เกณฑ์การตัดสินที่เป็นไปได้ แต่ยังคงความรู้สึกส่วนตัวอยู่ แต่ก็ตระหนักถึงประสบการณ์ของผู้วาดด้วย หรือสามารถเปรียบเทียบเชื่อมโยงประเด็นในภาพวาดสู่ความเข้าใจของตนเองได้ ในขั้นนี้เราจะพิจารณาที่สื่อมากเช่นเดียวกับพยายามพิจารณาที่ความหมายของการแสดงความรู้สึก และคิดว่าภาพวาดประกอบด้วยอารมณ์ และความคิด

ขั้นที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) แสดงความสามารถในการใช้ทัศนคติเกี่ยวกับหลักการทางการรับรู้ ที่ประกอบด้วยส่วนต่างๆที่ซับซ้อนกว่าความเข้าใจส่วนตัวโดยให้ความสำคัญต่อ สื่อวัสดุ รูปร่าง ลักษณะ แยกแยะอารมณ์ความรู้สึกของตนเองและสิ่งทีประสบอยู่ในงานได้ ค้นพบถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับรูปแบบของงานศิลปะและประวัติศาสตร์ สามารถขยายความสำคัญในภาพวาดได้ เกิดการวิจารณ์งานศิลปะ มีเหตุผล และเข้าใจเรื่องราว/เนื้อหาของภาพการวินิจฉัยจากนี้ไป คือ ความสำคัญ (Significant) รูปแบบ และสื่อมีความสำคัญ เราพิจารณาสื่อ และคุณสมบัติของสื่อความเข้าใจภาพนั้นเกิดจากคุณสมบัติที่ผสมผสานผล

ขั้นที่ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy) แสดงการตัดสินใจของตนเอง โดยอาศัยโครงสร้างความหมายของเรื่องราว/เนื้อหาในรูปภาพซึ่งความรู้สึกจะเปลี่ยนแปลงไปตามประวัติศาสตร์ และมีการปรับเปลี่ยนเรื่อยๆให้เข้ากับสภาพปัจจุบัน มีความเข้าใจ และมีความรับผิดชอบ การเข้าใจศิลปะอย่างลึกซึ้งที่มีผลต่อสุนทรียภาพ สามารถทำให้เห็นว่าคนแต่ละคนต้องการมีความคิดเห็นที่อยู่เหนือกฎเกณฑ์ของวัฒนธรรม สังคม และความเป็นอยู่

ทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ โดยพื้นฐานคือแบ่งเป็นลำดับขั้น ขั้นในที่นี้คือกลุ่มของแนวความคิด ไม่ใช่คุณสมบัติของตัวบุคคล กลุ่มนี้เป็นแบบแผน (pattern) หรือโครงสร้าง (structure) ของภายใน สมมติฐานที่เกี่ยวข้องมีแนวโน้มเป็นไปตามความคิดของบุคคล เพราะเป็นสิ่งที่อยู่ภายใน หรือ มีเหตุผล การอธิบายขั้นไม่ได้แปลว่าอธิบายบุคคลแต่เป็นชุดของแนวความคิดที่ถูกตีความออกมา (Parsons, 1987)

การรู้จักคุณค่าและความซาบซึ้งในผลงานศิลปะมิใช่เป็นสิ่งที่ถ่ายทอดหรือสอนได้โดยตรง แต่ผู้เรียนจะเกิดสิ่งนี้ได้ต้องอาศัยความรู้ ประสบการณ์ความสามารถในการแยกแยะผลงานศิลปะได้ (พิตร ทองชั้น, 2511) ประกอบกับ ไรเมอร์ (Reimer, 1980) ที่ได้เน้นว่า ปราศจากสุนทรียภาพแล้วกิจกรรมทางศิลปะก็จะเป็นเพียงแค่ความสนุกสนาน และเกมเท่านั้น ในลำดับของกิจกรรมที่ส่งเสริมความพินิจพิเคราะห์ทางสุนทรียภาพที่ล้าลึกต้องทำให้แน่ใจว่านักเรียนจะมีการเพิ่มพูนของความพึงพอใจในช่วงขณะนั้น และในระยะยาว

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ความเข้าใจ มีทักษะวิธีการทางศิลปะ เกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงออกอย่างอิสระในศิลปะแขนงต่างๆ ประกอบด้วยสาระสำคัญ คือ กลุ่มทัศนศิลป์มีความรู้ความเข้าใจองค์ประกอบศิลป์ ทัศนธาตุ สร้างและนำเสนอผลงานทางทัศนศิลป์จากจินตนาการ โดยสามารถใช้อุปกรณ์ที่เหมาะสม รวมทั้งสามารถใช้เทคนิค วิธีการของศิลปินในการสร้างงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิเคราะห์ วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ ประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมเห็นคุณค่างานศิลปะที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทยและสากล ชื่นชม ประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

แต่จากงานวิจัยที่ผ่านมากลับพบว่า ครูส่วนใหญ่เน้นการจัดการเรียนการสอนไปที่แกน ปฏิบัติเสียมาก คณิงหา สุภานันท์ (2544) พบว่า “ความคิดเห็นเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน วิชาศิลปะศึกษาจำแนกตามแกนความรู้ ตามทฤษฎี DBAE ครูศิลปะศึกษามีความคิดเห็นในแกน ความรู้ต่างๆ ตามลำดับ ดังนี้ แกนความรู้ที่ครูศิลปะศึกษาแสดงความเห็นในระดับสูงสุดคือ แกน ความรู้ด้านศิลปะปฏิบัติ แกนความรู้ด้านประวัติศาสตร์ แกนความรู้ด้านสุนทรียศาสตร์ และแกน ความรู้ด้านศิลปะวิจารณ์” ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ คำรณ หล้าเจริญสุข (2544) ที่พบว่า ความคิดเห็นของครูศิลปะศึกษาเกี่ยวกับการสอนศิลปะศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัด กรุงเทพมหานคร โดยอิงแนวการสอนของอาเธอร์ เอฟแลนด์ (Arthur D.Efland,1979) พบว่าครู เน้นในเรื่องการแสดงออกซึ่งนับว่าเป็นศิลปะปฏิบัติเช่นกัน

จากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยมีความเห็นว่าในปัจจุบันการจัดการเรียนการสอนศิลปะมี หลากหลายวิธี ทุกหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่างส่งเสริมการเรียนรู้อย่างถาวร และการจัดการเรียน การสอนศิลปะที่ดีก็เพื่อที่จะให้เกิดความเข้าใจ และสามารถวิเคราะห์ศิลปะที่เป็นส่วนหนึ่งใน วัฒนธรรมสำคัญของชีวิตมนุษย์ได้นั้น ให้ความรู้สึกเหมือนกับการเรียนรู้ภาษาเพื่อให้อ่านตัวอักษร ออก เช่นเดียวกันวิชาศิลปศึกษานั้นผู้เรียนก็ต้องการความสามารถในการเข้าใจความแตกต่างของ ศิลปะ เป็นที่ทราบกันดีว่าทัศนคติในการมองเห็นนั้นมีผลต่อลักษณะส่วนบุคคล และเป็นการ พัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และประเมินค่า สิ่งเหล่านี้จะทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจงานศิลปะ ที่สร้างขึ้นโดยผู้อื่น และวัฒนธรรมต่างๆ การตอบโต้ในงานศิลปะมีหลายวิธี เช่น สามารถมองเป็น วัสดุในสิ่งแวดล้อม หรืออาจจะบอกได้ว่างานศิลปะนั้นส่งผลกระทบต่ออารมณ์อย่างไร หรือเป็น การให้ความรู้ในส่วนของประวัติศาสตร์ และวัตถุประสงค์ของผู้สร้าง

ความรู้สึกทางการตอบสนองทางสุนทรียภาพจะเริ่มทำหน้าที่สังเกต เมื่อเราได้สัมผัสสิ่งๆ นั้นและจะเกิดการตัดสินใจประเมินค่าว่ามันมีความสำคัญ สามารถให้ความรู้ มีความสวยงาม มีคุณค่า และความหมาย การตัดสินใจงานศิลปะนั้นเป็นเรื่องภายในของแต่ละคน เพราะต่างคนมี พื้นฐานทางศิลปะต่างกัน มีความตระหนักทางสุนทรียภาพต่างกัน ฉะนั้นทำอย่างไรวิชาศิลปะศึกษา จะสามารถพัฒนาผู้เรียนเกี่ยวกับการตัดสินใจทางศิลปะได้อย่างถูกต้อง มีความสามารถในการ แสดงออกทางศิลปะ และซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะ

ดังนั้นสิ่งสำคัญคือผู้สอนจำเป็นต้องเข้าใจในมาตรฐานการเรียนรู้อย่างลึกซึ้ง และเข้าใจในศาสตร์ที่ตนสอนอย่างถ่องแท้ เพื่อประโยชน์ต่อผลสัมฤทธิ์ เนื่องจากวิชาศิลปะเป็นวิชาที่เน้นการเรียนรู้ทางด้านการมองเห็นค่อนข้างมากซึ่งเป็นเรื่องที่ซับซ้อน ดังนั้นผู้สอนต้องมีความสามารถในการจัดกิจกรรมเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เกิดความรู้คุณค่าจากภายในจิตใจ ดังนั้นการเน้นในเรื่องของสุนทรียภาพนั้นจึงเป็นเรื่องสำคัญในวิชาศิลปะศึกษาเพราะสามารถทำให้ผู้เรียนรู้ถึงคุณค่าของความงาม สามารถแยกแยะองค์ประกอบความงาม และอื่นๆ ที่นำไปสู่การวิเคราะห์ เพื่อให้เกิดการตระหนักรู้ และมีความเข้าใจเกี่ยวกับสุนทรียที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวของสิ่งๆหนึ่งที่สำคัญคือการรู้จักคิดให้เป็นกระบวนการ และมีเหตุมีผล และส่งผลให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ที่แปลกใหม่ซึ่งได้จากประสบการณ์ที่สั่งสมมาของตนเองและเมื่อผู้เรียนมีเหตุมีผลในการคิด มีการตระหนักรู้ถึงสิ่งต่างๆ และมีความคิดสร้างสรรค์ก็จะส่งผลถึงความสามารถในการคิดแก้ปัญหา ยิ่งไปกว่านั้นเมื่อผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาของตนเองได้ ต่อไปเมื่อออกไปสู่สังคมใหญ่ก็จะสามารถเป็นพลเมืองที่ดีของชาติได้เช่นกัน

ฉะนั้น จึงสรุปได้ว่าวิชาศิลปะศึกษาในระดับเริ่มแรกนั้นไม่ได้มีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนเป็นศิลปินแต่เป็นไปเพื่อให้ผู้เรียนรู้ถึงคุณค่าของสิ่งรอบตัว มีความคิดสร้างสรรค์ และอื่นๆ หากผู้สอนให้ความสำคัญกับกระบวนการสอนมากขึ้นเน้นความสำคัญของการคิดวิเคราะห์ สร้างกระบวนการคิด และการรับรู้ถึงค่านิยมที่ดีเพื่อให้ผู้เรียนได้นำกระบวนการที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน และอนาคตต่อไป

ผู้วิจัยจึงเห็นควรที่จะศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรียที่มีต่องานศิลปะของนักเรียนประถมศึกษา ซึ่งข้อมูลของการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยหวังว่าจะเป็นประโยชน์ต่อวงการการศึกษา ซึ่งผลเหล่านี้สามารถสะท้อนให้เห็นสภาพของการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันได้เพราะ “ความสามารถเป็นตัวแปรของตัวบุคคลเช่นเดียวกับความเข้าใจความหมายของรูปภาพด้วยตัวเอง(หรืออควินิพนธ์,ทำนองเพลง,สิ่งก่อสร้าง,โครงสร้าง,ละคร,สถานภาพ) เหล่านี้เป็นความสามารถทั้งหมดของมนุษย์ และเป็นผลิตภัณฑ์ของประสบการณ์” (Geertz, 1976) และนักเรียนจะกลายเป็นนักคิดที่ซาบซึ้งในศิลปะ ด้วยภาษาแห่งศิลปะ สิ่งเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็เนื่องมาจากการจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ (Koster, 2001)

นอกจากนี้เรื่องของสุนทรียภาพ และการรู้จักคุณค่านั้น ถูกกำหนดอยู่ในมาตรฐานการเรียนรู้ของกลุ่มสาระศิลปะและเป็นเรื่องที่ซับซ้อน ฉะนั้นอีกนัยหนึ่งการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรียในครั้งนี้ อาจสะท้อนให้เห็นถึงความสำเร็จหรือปัญหาของการจัดการเรียนการสอนวิชาศิลปะศึกษา

โดยมีหลักสูตรเป็นตัวตั้งการรับรู้เชิงสุนทรีย์ภาพนั้นไม่ใช่เรื่องการท่องจำ แต่เกิดโดยการเรียนรู้และ
 สัมผัสประสบการณ์ วิชาศิลปะส่วนใหญ่เน้นที่จิตพิสัย ดังนั้นการศึกษาคำนี้ก็อาจเป็นได้ทั้ง
 คำตอบ และแนวทางพัฒนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

เพื่อศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ

ขอบเขตของการวิจัย

1. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา
 สังกัดสำนักงานกรุงเทพมหานคร ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียนสังกัดสำนักงานกรุงเทพมหานครที่ได้
 จากการสุ่มหลายขั้นตอน จำนวน 15 โรงเรียน ดังนี้

1. วัดทองธรรมชาติ	9. วัดกำแพง
2. วัดสุวรรณ	10. วัดประเสริฐสุทธาราม
3. วัดสุทธาราม	11. วัดสารอด
4. วัดประยูรวงศ์	12. วัดบางปะกอก
5. วัดเวฬุราชิม	13. รางราชพฤกษ์ (นุชมีอุทิศ)
6. วัดกระจำพินิจ	14. บางมด (ต้นเปาว์วิทยาการ)
7. วัดบัวผัน	15. นาหลวง
8. คลองพิทยาลงกรณ์	

2. ภาพถ่ายภาพจิตรกรรมที่ใช้ในการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มี
 ต่องานศิลปะ เป็นภาพถ่ายผลงานจิตรกรรมจำแนกเป็น 3 ประเภท คือ

2.1. ภาพเหมือนจริง (Realistic) 2 ภาพ ประกอบด้วย

2.1.1. ภาพ ยามเช้า ชาวพุทธ ชื่อศิลปิน ไตรภพ เพ็ญสุข

2.1.2. ภาพ Hans the Knight the Young Girl and Death ชื่อศิลปิน Baldung Grien

2.2. ภาพงานศิลปะแบบกึ่งนามธรรม (Semi-Abstract) 2 ภาพ ประกอบด้วย

2.2.1. ภาพ ตลาดน้ำ ชื่อศิลปิน สวัสดิ์ ต้นติสุข

2.2.2. ภาพ Head of a Weeping Woman With Hand ชื่อศิลปิน Picasso

2.3. ภาพงานศิลปะแบบนามธรรม (Abstract) 2 ภาพ ประกอบด้วยภาพ

2.3.1. ภาพการกำเนิด 6/97 ชื่อศิลปิน อนุพงษ์ วิชาชีวะ

2.3.2. ภาพ Small Pleasures ชื่อศิลปิน Kandinsky

โดยภาพถ่ายผลงานจิตรกรรมจำแนกตามประเภททั้ง 3 เท่านั้น ไม่จำกัดลัทธิ , ปี พ.ศ. หรือ ค.ศ. ของการสร้างงาน , ไม่จำกัดเรื่องราว รูปทรง และอารมณ์ความรู้สึก

3. คำถามที่ใช้ถึงแม้ว่าอาจมีการชื่อนักเรียนไปสู่ชั้นต่างๆ แต่ความเป็นจริงแล้วนั้นหากนักเรียนมีความสามารถอยู่ในขั้นใด การแสดงออกทางการรับรู้ก็จะอยู่ในขั้นความสามารถของนักเรียน ฉะนั้น คำถามไม่มีผลในการชื่อนักเรียนไปสู่ชั้นต่างๆ แต่เป็นเพียงการให้นักเรียนได้พิจารณาภาพงานจิตรกรรมอย่างตรงประเด็น

4. การศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ พัฒนาจากแนวทฤษฎีของ ไมเคิล เจ พาร์สัน (Michael J. Parson, 1987) ซึ่งแบ่งเป็น 5 ชั้น ดังนี้

- ชั้นที่ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)
- ชั้นที่ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)
- ชั้นที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness)
- ชั้นที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)
- ชั้นที่ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

ระยะเวลาในการดำเนินการในแต่ละโรงเรียน ดังนี้

1. นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ใช้เวลาโรงเรียนละ 3 ชั่วโมง
2. นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ใช้เวลาคนละประมาณ 15-30 นาที

ข้อตกลงเบื้องต้น

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 และ ปีที่ 6 ถือว่าเป็นตัวแทนของนักเรียนระดับประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร

คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย

การรับรู้เชิงสุนทรีย์ที่มีต่องานศิลปะ หมายถึง ข้อมูลที่ได้จากการนักเรียนโดยตามคำถาม 7 คำถามที่กำหนด พร้อมกับกับพิจารณาภาพถ่ายจิตรกรรมทั้งหมด 6 ภาพ แบ่งเป็น ภาพเหมือนจริง 2 ภาพ ภาพกึ่งนามธรรม 2 ภาพ ภาพนามธรรม 2 ภาพ เพื่อบอกถึงสิ่งที่เห็น อารมณ์ ความคิด ความรู้สึก ความเข้าใจ และวิเคราะห์งานศิลปะ

การศึกษารับรู้เชิงสุนทรีย์ที่มีต่องานศิลปะ หมายถึง การวิเคราะห์การรับรู้เชิงสุนทรีย์ตามแนวทฤษฎีพัฒนาการสุนทรีย์ภาพ ของ ไมเคิล เจ พาร์สัน (Michael J. Parson, 1987)

ซึ่งเป็นความคิดพื้นฐาน อยู่ภายใต้ความเข้าใจที่ซับซ้อนของการพัฒนาตามลำดับขั้น ที่เป็นความสามารถที่ละเอียดอ่อน เช่น พิจารณาประเด็นการมองเห็นของบุคคลอื่น ที่แสดงความรู้สึกส่วนตัวจากอิทธิพลของประสบการณ์ของนักเรียน

นักเรียนประถมศึกษา หมายถึง นักเรียนที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับประถมศึกษาปีที่ 3 และ ระดับประถมศึกษาปีที่ 6 สังกัดสำนักงานกรุงเทพมหานคร

โรงเรียนประถมศึกษา หมายถึง โรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานกรุงเทพมหานคร ภาคการศึกษาต้น ปีการศึกษา 2553

ภาพเหมือนจริง หมายถึง ภาพที่แสดงลักษณะของรูปร่าง หรือเรื่องราวเป็นแบบตรงตามความเป็นจริง

ภาพกึ่งนามธรรม หมายถึง ภาพที่แสดงลักษณะของภาพจากธรรมชาติที่ผ่านการลดทอนรายละเอียดหรือตัดบางส่วนออก ให้มีความสำคัญกับลักษณะเหมือนจริงน้อยลง

ภาพนามธรรม หมายถึง ภาพที่ถูกตัดทอน หรือ เสริมสร้างขึ้นมาใหม่จนหลุดพ้นจากความเหมือนจริงคงแสดงเพียง เส้น แสง สี

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบความสามารถทางการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อครูศิลปศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง
2. เพื่อเป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนวิชาศิลปศึกษา แก่นักเรียนประถมศึกษาของครูศิลปศึกษา และนักวิชาการทั่วไป
3. เพื่อเป็นแนวทางในการวิจัยด้านการสอนศิลปะ ศิลปศึกษาสำหรับนักเรียนประถมศึกษา

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการวิจัยเรื่องการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ที่มีต่องานศิลปะของนักเรียนประถมศึกษา ผลการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มีรายละเอียดดังนี้

1. หลักสูตร และสาระ มาตราฐานการเรียนรู้กลุ่มศิลปะ
2. ศิลปะศึกษาในระดับประถมศึกษา
3. สุนทรีย์ศึกษา
4. การรับรู้เชิงสุนทรีย์
5. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หลักสูตรและศิลปะศึกษาในระดับประถมศึกษา

หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์ที่โรงเรียนจัดให้แก่เด็กเพื่อให้บรรลุจุดหมายปลายทางที่ต้องการ ส่วนสำคัญสำคัญของหลักสูตรนั้นได้แก่ จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน เนื้อหาสาระ ที่สอน กิจกรรมการเรียนการสอน ซึ่งรวมถึงการใช้สื่อการสอน และประเมินผลการเรียนการสอน ด้วยหลักสูตรในฐานะตัวป้อน (Input) องค์ประกอบที่เป็นตัวป้อนในระบบการเรียน การสอนนั้น ได้แก่ ครู นักเรียน หลักสูตร และสิ่งแวดล้อมทางการเรียน (Doll, 1974)

หลักสูตรเป็นองค์ประกอบสำคัญในการเรียนการสอนที่ผู้สอนควรรู้และทำความเข้าใจ เพราะหลักสูตรเป็นหัวใจสำคัญของการเรียนการสอน ความสำเร็จของการศึกษาย่อมขึ้นอยู่กับ หลักสูตรเป็นสำคัญ ซึ่งตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ได้กำหนดสาระ ความสำคัญ วิสัยทัศน์ มาตรฐานสาระการเรียนรู้ ผังมโนทัศน์ คุณภาพของผู้เรียน และกิจกรรม พัฒนาผู้เรียน

จุดมุ่งหมายหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2544

หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ จึงกำหนดจุดหมายซึ่งถือเป็นมาตรฐานการเรียนรู้ให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ดังต่อไปนี้ เห็นคุณค่าของตนเองมีวินัยในตนเองปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนา ที่ตนนับถือ มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมอันพึงประสงค์

1. มีความคิดสร้างสรรค์ใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน รักการเขียน และรักการคนควา
2. มีความรู้อันเป็นสากล รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลงและความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการ มีทักษะและศักยภาพในการจัดการ การสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี ปรับวิธีการคิดวิธีการทำงาน ได้เหมาะสมกับสถานการณ์
3. มีทักษะและกระบวนการโดยเฉพาะทางคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ทักษะการคิด การสร้างปัญญา และทักษะในการดำเนินชีวิต
4. รักการออกกำลังกาย ดูแลตนเองให้มีสุขภาพและบุคลิกภาพที่ดี
5. มีประสิทธิภาพในการผลิตและการบริโภคมีค่านิยมเป็นผู้ผลิตมากกว่าเป็นผู้บริโภค
6. เข้าใจในประวัติศาสตร์ของชาติไทยภูมิใจในความเป็นไทยเป็นพลเมืองดียึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข
7. มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ภาษาไทย ศิลปะวัฒนธรรม ประเพณี กีฬาภูมิปัญญาไทย ทรัพยากรธรรมชาติและพัฒนาสิ่งแวดล้อม
8. รักประเทศชาติและท้องถิ่นมุ่งทำประโยชน์และสร้างสิ่งที่ดีงามให้สังคม

การจัดการเรียนการสอนในระดับประถมศึกษาเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มีความสำคัญมาก เพราะมุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ ความคิด มีทักษะในการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ แก้ปัญหา มีนิสัยรักการทำงาน เสียสละ พึ่งตนเอง ตลอดจนมีความสามารถและมีคุณลักษณะที่จำเป็นในการดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้โดยปกติสุข การประถมศึกษาเป็นการศึกษาเบื้องต้นที่จะปลูกฝังความรู้ ทักษะ เจตนคติพื้นฐาน เพื่อเตรียมความพร้อมในการเป็นพลเมืองที่ดีให้แก่เยาวชนของประเทศ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตของตนพร้อมกับทำประโยชน์ให้กับสังคมตามบทบาทและหน้าที่ของตน โดยให้ผู้เรียนมีความรู้และทักษะพื้นฐานสามารถดำรงชีวิตในสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้ การริเริ่มเรียนศิลปศึกษาในช่วงแรกนั้น เพื่อฝึกให้ผู้เรียนได้สังเกต ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อมที่สวยงาม สะอาด มีระเบียบ ฝึกให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกจากการสังเกตสิ่งอื่นๆ เหล่านั้น และฝึกให้ผู้เรียนเปรียบเทียบด้วยการให้สังเกตธรรมชาติ ที่มีลักษณะตรงกันข้าม เช่น ธรรมชาติที่เขียวแห่งขาดความมีระเบียบ รกรุงรังให้บอกความรู้สึกที่เกิดขึ้นแล้วนำความรู้สึกในความงาม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2527)

การปฏิรูปหลักสูตรเมื่อ พ.ศ. 2544 นั้นเพื่อปรับปรุงบริหารจัดการเนื้อหาสาระต่าง ๆ ให้ก้าวหน้ายุคสมัยเหมาะสมและได้จัดระดับอายุและวุฒิภาวะของเด็ก และแก้ไขสาระที่ซ้ำซ้อน ดังจะเห็นได้จากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานได้แบ่งการศึกษาออกเป็น 4 ช่วงชั้น คือ

ประถมศึกษาปีที่	1 – 3	(ช่วงชั้นที่ 1)
ประถมศึกษาปีที่	4 – 6	(ช่วงชั้นที่ 2)
มัธยมศึกษาปีที่	1 – 3	(ช่วงชั้นที่ 3)
และมัธยมศึกษาปีที่	4 – 6	(ช่วงชั้นที่ 4)

มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นจะแบ่งความลึกของเนื้อหาได้อย่างเหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น ดังนั้นการทำความเข้าใจกับมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นจึงเป็นสิ่งที่ไม่ควรละเว้น เพราะในสาระการเรียนรู้ช่วงชั้นจะเขียนรายละเอียดไว้เป็นกรอบใหญ่ ๆ ที่จะต้องอ่านแล้วมาคิดวิเคราะห์เพื่อนำไปวิเคราะห์เป็นเนื้อหาให้ผู้เรียนเรียนซึ่งจะบอกไว้ในช่วงชั้นแต่ละช่วงชั้นว่าจะให้ผู้เรียนรู้อะไร ส่วนการรู้อย่างไรนั้นจะต้องเป็นขั้นตอนของการออกแบบการเรียนการสอน

สาระในมาตรฐานนั้นผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ในเรื่องราวที่ง่ายจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 แล้วเพิ่มความลึกขึ้นจนถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จึงจะบรรลุมาตรฐานที่นั้น ๆ และสุดท้ายจะต้องนำมาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้นแต่ละช่วงชั้นมากำหนดผลการเรียนรู้ที่คาดหวังรายปี ซึ่งต้องระบุพฤติกรรมตัวชี้วัดด้วย

ทั้งนี้การจัดสาระการเรียนรู้นั้นต้องสอดคล้องกับการจัดเวลาเรียนและการจัดการเรียนรู้ให้เหมาะสมกับพัฒนาการทางด้านร่างกายและสติปัญญาของผู้เรียนในแต่ละช่วงชั้น ซึ่งการจัดการเรียนรู้แต่ละช่วงชั้นนั้นควรได้รูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย

สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มศิลปะ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม สุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ ดังนั้น กิจกรรมศิลปะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนโดยตรงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง และแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาระบบการรับรู้ทางศิลปะ การเห็นภาพรวม การสังเกตรายละเอียด สามารถค้นพบศักยภาพของตนเองอันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ ด้วยการมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

สาระสำคัญของศิลปะในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ศิลปะเป็น 1 ในจำนวน 8 กลุ่มสาระการเรียนรู้ตามหลักสูตรขั้นพื้นฐาน ซึ่งประกอบด้วย

1. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย
2. กลุ่มสาระการเรียนรู้คณิตศาสตร์
3. กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์
4. กลุ่มสาระการเรียนรู้สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม
5. กลุ่มสาระการเรียนรู้สุขศึกษา และพลศึกษา
6. กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ
7. กลุ่มสาระการเรียนรู้การงานอาชีพ และเทคโนโลยี
8. กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

ศิลปะ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่เสริมสร้างพื้นฐานความเป็นมนุษย์ และสร้างศักยภาพในการคิด และทำงานอย่างสร้างสรรค์ เป็นวิชาที่สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตลอดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งแต่ประถมศึกษาปีที่ 1- มัธยมศึกษาปีที่ 6 โดยกำหนดเวลาเรียนทั้ง 8 วิชาให้มีสัดส่วนใกล้เคียงกัน แต่จัดให้กลุ่มวิชาภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ มีเวลาเรียนมากกว่ากลุ่มวิชาอื่นๆ ในช่วงชั้นที่ 4 (มัธยมศึกษาปีที่ 4-6) ศิลปะยังจำเป็นต้องเรียนอยู่แต่อาจจัดเป็นรายวิชาสั้นๆ หรือวิชาเดี่ยว หรือ รวมกันในลักษณะบูรณาการ

ช่วงชั้นที่ 1-3 กำหนดสาระการเรียนรู้เป็นรายปี และกำหนดเวลาเรียนให้เหมาะสมสอดคล้องกับมาตรฐาน และสาระการเรียนรู้

ช่วงชั้นที่ 1 และ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 และปีที่ 4-6 การศึกษาระดับนี้เป็นช่วงแรกของการศึกษาภาคบังคับหลักสูตรที่จัดขึ้น มุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาคุณภาพชีวิต กระบวนการเรียนรู้ทางสังคม ทักษะพื้นฐานด้านการอ่าน การเขียน การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ การติดต่อสื่อสาร และพื้นฐานความเป็นมนุษย์ เน้นการบูรณาการอย่างสมดุลทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์ สังคมและวัฒนธรรม

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ มุ่งเน้นส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ จินตนาการทางศิลปะ การชื่นชมความงาม ความมีคุณค่า เสริมให้ผู้เรียนกล้าคิด กล้าแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ สามารถค้นพบ ศักยภาพของตนเอง อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ ด้วยการมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย และสามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

หลักสูตรกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมุ่งเน้น

1. การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์
2. จินตนาการ

3. การรับรู้ทางศิลปะ
4. การเห็นภาพรวม
5. ทักษะการปฏิบัติ
6. คุณธรรม จริยธรรม
7. ค่านิยมที่จำเป็นต่อผู้เรียน และสังคม
8. การเรียนรู้จากห้องเรียนสู่ชีวิตจริง

การเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมุ่งพัฒนาผู้เรียน

1. เกิดความรู้
2. เกิดความเข้าใจ
3. การคิดที่เป็นเหตุผลถึงวิธีการทางศิลปะ
4. ความเป็นมาของรูปแบบ
5. ภูมิปัญญาท้องถิ่น และรากฐานทางวัฒนธรรม
6. ค้นหาสื่อความหมายของศิลปะ
7. ค้นหาศักยภาพของตนเอง
8. เรียนรู้ฝึกฝนการสังเกต
9. เห็นคุณค่า และเกิดความซาบซึ้งในศิลปะ
10. พัฒนาเจตคติ สมาธิ รสนิยมส่วนตัว
11. ตระหนักถึงบทบาทของศิลปกรรมท้องถิ่นในสังคม
12. มองเห็นคุณค่าศิลปะในผลงานภูมิปัญญาท้องถิ่น

กระบวนการเรียนรู้

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะมีเป้าหมายให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ดังนี้

1. การเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต
2. ให้ผู้เรียนชวน nhauหาความรู้เอง
3. มีความรับผิดชอบ
4. กล้าแสดงออก
5. สร้างแบบการเรียนรู้ด้วยตนเอง
6. กระบวนการคิดด้วยตนเอง
7. เพิ่มประสบการณ์ทำงานจริง
8. พัฒนาความฉลาดทางอารมณ์

การวัดและประเมินผล

กลุ่มศิลปะมีหลักการวัด และประเมินผลดังนี้

1. วัดผล และประเมินผลเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง
2. วัดผลและประเมินผลด้วยวิธีการที่หลากหลาย
3. วัดผลทางด้านความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม

ความสำคัญ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการส่งเสริมให้มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม สนุกทริยภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ ดังนั้น กิจกรรมศิลปะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนโดยตรงทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์และสังคม ตลอดจนนำไปสู่การพัฒนาสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง และแสดงออกในเชิงสร้างสรรค์ พัฒนาระบวนการรับรู้ทางศิลปะ การเห็นภาพรวม การสังเกตรายละเอียด สามารถค้นพบศักยภาพของตนเองอันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพได้ ด้วยการมีความรับผิดชอบ มีระเบียบวินัย สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีความสุข

วิสัยทัศน์

การเรียนรู้ศิลปะ มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ การคิดที่เป็นเหตุเป็นผลถึงวิธีการทางศิลปะ ความเป็นมาของรูปแบบ ภูมิปัญญาท้องถิ่น และรากฐานทางวัฒนธรรม ค้นหาว่าผลงานศิลปะสื่อความหมายกับตนเอง ค้นหาศักยภาพ ความสนใจส่วนตัว ฝึกการเรียนรู้ การสังเกตที่ละเอียดอ่อนอันนำไปสู่ความรัก เห็นคุณค่าและเกิดความซาบซึ้งในคุณค่าของศิลปะและสิ่งรอบตัว พัฒนาเจตคติ สมาธิ รสนิยมส่วนตัว มีทักษะ กระบวนการ วิธีการแสดงออก การคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมให้ผู้เรียนตระหนักถึงบทบาทของศิลปกรรมในสังคม ในบริบทของการสะท้อนวัฒนธรรมทั้งของตนเองและ วัฒนธรรมอื่น พิจารณาว่าผู้คนในวัฒนธรรมของตนมีปฏิริยาตอบสนองต่องานศิลปะช่วยให้มีมุมมองและเข้าใจโลกทัศน์กว้างไกล ช่วยเสริมความรู้ ความเข้าใจ มโนทัศน์ด้านอื่นๆ สะท้อนให้เห็นมุมมองของชีวิต สภาพเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การปกครอง และความเชื่อ ความศรัทธาทางศาสนา ด้วยลักษณะธรรมชาติของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ การเรียนรู้ เทคนิค วิธีการทำงาน ตลอดจนการเปิดโอกาสให้แสดงออกอย่างอิสระ ทำให้ผู้เรียนได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้คิดริเริ่ม สร้างสรรค์ ดัดแปลง จินตนาการ มีสุนทรียภาพ และเห็นคุณค่าของศิลปวัฒนธรรมไทยและสากล กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะเสริมสร้างให้ชีวิตมนุษย์เปลี่ยนแปลงไปในทางที่ดีขึ้น ช่วยให้มีจิตใจที่งดงาม สมาธิที่แน่วแน่ สุขภาพกายและสุขภาพจิต มีความสมดุล

เป็นรากฐานของการพัฒนาชีวิตที่สมบูรณ์ เป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตของมนุษยชาติโดยส่วนตน และส่งผลต่อการยกระดับคุณภาพชีวิตของสังคมโดยรวม

คุณภาพของผู้เรียน

เมื่อจบการศึกษาขั้นพื้นฐานในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะแล้ว ผู้เรียนจะมีสภาพจิตใจที่งดงาม มีสุนทรียภาพ มีรสนิยม รักความสวยงาม รักความเป็นระเบียบ มีการรับรู้อย่างพินิจพิเคราะห์ เห็นคุณค่าความสำคัญของศิลปะ ธรรมชาติ สิ่งแวดล้อม ตลอดจนศิลปะวัฒนธรรมอันเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของคนในชาติ สามารถค้นพบ ศักยภาพความสนใจของตนเองอันเป็นพื้นฐานในการศึกษาต่อหรือประกอบอาชีพทางศิลปะ มีจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์ มีความเชื่อมั่นพัฒนาตนเองได้ และ แสดงออกได้อย่างสร้างสรรค์ มีสมาธิในการทำงาน มีระเบียบวินัย ความรับผิดชอบ สามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข

มาตรฐานการเรียนรู้ศิลปะ

สาระที่ 1 : ทักษะศิลป์

มาตรฐาน ศ 1.1 : สร้างสรรค์งานทัศนศิลป์ตามจินตนาการ ความคิดสร้างสรรค์และวิเคราะห์วิพากษ์วิจารณ์คุณค่างานทัศนศิลป์ ถ่ายทอดความรู้สึก ความคิด ต่องานศิลปะอย่างอิสระ ชื่นชมและประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน

มาตรฐาน ศ 1.2 : เข้าใจความสัมพันธ์ระหว่างทัศนศิลป์ประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมเห็นคุณค่างานทัศนศิลป์ที่เป็นมรดกทางวัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทยและภูมิปัญญาท้องถิ่น

การจัดการเรียนรู้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 22 กำหนดแนวทางในการจัดการศึกษาไว้ว่าการจัดการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้น ครูผู้สอน และผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงบทบาทจากเป็นผู้ชี้แนะ ผู้ถ่ายทอดความรู้ ไปเป็นผู้ช่วยเหลือส่งเสริมและสนับสนุนผู้เรียนในการแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่างๆและให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียนเพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้สร้างสรรค์ความรู้ของตน การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานนอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญาพัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้วยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์โดยการปลูกฝังให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหาข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

แหล่งการเรียนรู้

แหล่งการเรียนรู้ คือ สถานที่ ปραกฏการณ์ เหตุการณ์ หรือ สถานการณ์ต่างๆรวมทั้ง ความรู้ ความชำนาญ ความเชี่ยวชาญ ความคิดเห็น ความรู้สึกของบุคคลซึ่งอาจมีการถ่ายทอด หรือบันทึกไว้ในสื่อต่างๆ เช่น หนังสือเรียน ตำรา หรือสื่ออิเล็กทรอนิกส์อื่นๆ ด้วยธรรมชาติของกลุ่ม ศิลปะที่มุ่งพัฒนาให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ วิธีแสวงหาความรู้ได้ทุกเวลา ทุกโอกาส และทุกสถานที่ ประกอบกับความก้าวหน้าของเทคโนโลยีการสื่อสาร ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ที่มีอยู่ อย่างมากมายในปัจจุบัน ซึ่งช่วยให้เกิดการเรียนรู้ตามมาตรฐานของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะได้ สะดวกรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพอย่างไม่มีขอบเขตจำกัด

ฉะนั้น บทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอนศิลปศึกษา จึงต้องอาศัยองค์ประกอบ หลายด้านในกระบวนการเรียนการสอน ถ้าขาดองค์ประกอบด้านใดด้านหนึ่งการเรียนการสอนก็ จะขาดประสิทธิภาพ

คุณค่าและความสำคัญของศิลปศึกษา

บทบาทของศิลปศึกษามีความสำคัญ การจัดกิจกรรมทางศิลปะ เพื่อตอบสนองการพัฒนาคุณภาพชีวิต ควรเริ่มจากการเตรียมความพร้อมตั้งแต่ระดับปฐมวัย การเสริมสร้างลักษณะนิสัยที่ดี และพัฒนาบุคลิกภาพตลอดจนสำรวจความถนัดในความสามารถทางศิลปะของแต่ละคน

วินัย ไสมดี (2545) กล่าวว่า iva การศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นการเตรียมบุคคลเพื่อให้ความพร้อมในการพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล แม้ในสภาพปัจจุบันการศึกษามีความหลากหลายในรูปแบบไม่ว่าในระบบ นอกระบบ และตามอัธยาศัยก็ตาม การเตรียมความพร้อมย่อมประกอบด้วย

1. กลุ่มวิชาที่ฝึกให้มีเหตุผล รู้จักคิด วิเคราะห์ และแก้ปัญหา ได้แก่ คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ฯลฯ เป็นต้น
2. กลุ่มวิชาที่เน้นการนำไปใช้เพื่ออยู่ร่วมกัน ได้แก่ ภาษา สังคม จริยธรรม และเทคโนโลยีต่างๆ ฯลฯ
3. กลุ่มวิชาที่สามารถสร้างความสุขให้เกิดขึ้นกับร่างกาย และจิตใจ ได้แก่ โภชนาการ พละนามัย ศิลปะ และดนตรี ฯลฯ

นอกจากนั้น ประเทิน มหาจันทร์ (2531) กล่าวว่า ศิลปศึกษาสำหรับนักเรียนในชั้นประถมศึกษา หาใช้ศิลปะบริสุทธิ์ที่เรียนกันได้แต่เฉพาะผู้มีความสามารถทางศิลปะเท่านั้นหากเป็นศิลปะที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาซึ่งจำเป็นที่ทุกคนต้องเรียน จุดประสงค์ที่สำคัญก็คือ เพื่อส่งเสริมความองงามในตัวนักเรียนได้เช่นเดียวกับวิชาอื่นๆ และขอบข่ายของวิชาศิลปศึกษาในชั้นประถมศึกษาต้องกว้างขวาง ทั้งนี้เพื่อให้ประสบการณ์ซึ่งมีความหมายแก่นักเรียนเป็นไปโดยสมบูรณ์ เพราะนักเรียนแต่ละคนไม่เหมือนกัน ด้วยเหตุนี้ครูจึงต้องเข้าใจนักเรียน โดยทราบถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นอย่างดี ซึ่งวิชาศิลปศึกษามีคุณค่าแก่ผู้เรียนดังนี้

1. ศิลปะสนองความต้องการของมนุษย์ทางด้านสัมฤทธิผลและทางด้านอารมณ์ มนุษย์ต้องการความรัก ความนับถือ ความสำเร็จ ต้องการความอบอุ่น และการยอมรับนับถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของหมู่คณะ
2. ศิลปศึกษาเป็นวิชาที่ช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ถ่ายทอดความรู้สึกของตนออกมาในผลงานทางศิลปะ เช่นเดียวกับภาษาที่มนุษย์ใช้เป็นเครื่องแสดงความรู้สึกทางหนึ่ง
3. ศิลปะช่วยให้มีความคิดมีความรอบคอบ รู้จักรับผิดชอบ สามารถแก้ไขปัญหาต่างๆ ที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวันได้เป็นอย่างดี
4. วิชาศิลปะสามารถนำไปสอนให้เกี่ยวข้องกับวิชาอื่นๆ ได้อย่างดี ฉะนั้นจึงช่วยให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียนวิชาอื่นๆ ด้วย
5. การกระทำกิจกรรมทางศิลปะหากส่งเสริมให้ถูกต้องจะช่วยให้ผู้เรียนมีจิตใจเป็นนักประชาธิปไตย
6. ศิลปะช่วยสร้างทักษะที่จำเป็นในชีวิตประจำวัน เช่น การประดิษฐ์ของใช้การตกแต่งบ้าน การซ่อมแซมวัสดุต่างๆ เหล่านี้ต้องอาศัยวิชาศิลปะทั้งสิ้น
7. ศิลปะเป็นวิชาที่ช่วยให้การศึกษาได้ผลสมความมุ่งหมาย

อาจสรุปได้ว่า การพัฒนาผู้เรียนด้วยการสอนศิลปศึกษา มีเป้าหมายเพื่อส่งเสริมกระบวนการ 3 ประการดังที่ ชัยณรงค์ เจริญพานิชกุล (2533) กล่าวไว้ ดังนี้

1. ความคิดสร้างสรรค์ (The Creative Process) มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาจินตนาการ ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สติปัญญา
2. การแสดงออก (The Self Expression Process) มีเป้าหมายถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกซึ่งเกี่ยวกับ ประสบการณ์ส่วนตัว ภูมิหลัง อุปนิสัย การแสดงออกนี้เป็นการบำบัดทางจิตใจตามหลักจิตวิทยา ช่วยผ่อนคลายความเครียด

3. การรับรู้เกี่ยวกับความงาม (Aesthetic Awareness) มีเป้าหมายเพื่อพัฒนาจิตใจ รสนิยม รู้จักชื่นชมความงาม มีความเกี่ยวข้องกับทัศนคติ การรู้จักวิพากษ์วิจารณ์ มีความคิดที่ละเอียดลึกซึ้ง

นอกจากนี้การเรียนการสอนศิลปะศึกษาในระดับประถมศึกษา ยังมุ่งพัฒนาวุฒิภาวะ 3 ด้านของเด็ก ดังที่ วิรุณ ตั้งเจริญ (2532) กล่าวว่า

1. วุฒิภาวะทางทัศนคติ ศิลปะศึกษามุ่งพัฒนาให้เด็กมีความรักศิลปะ สิ่งแวดล้อม ธรรมชาติ เห็นคุณค่าบทบาททางศิลปะในชีวิตและสังคม เห็นคุณค่าวัฒนธรรมและความดีงาม เห็นคุณค่าของอดีต ปัจจุบันและอนาคต

2. วุฒิภาวะทางการรู้คิด ศิลปะศึกษามุ่งพัฒนาให้เด็กมีความรู้ความเข้าใจในศิลปะ ประวัติศาสตร์ศิลป์ ทั้งของตนเองและสังคม คุณภาพทั้งของไทยและสากล ศิลปะที่สัมพันธ์กับ มนุษย์ สังคม และระบบเศรษฐกิจ

3. วุฒิภาวะทางการแสดงออก ศิลปะศึกษามุ่งพัฒนาให้ทำงานศิลปะ พัฒนาการทำงาน อติเรก ใช้ศิลปะช่วยเหลือวิชาอื่น เพื่อชีวิตประจำวัน พื้นฐานการศึกษาต่อ หรืออาชีพในอนาคต

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า ศิลปะศึกษาเป็นวิชาที่เปิดโอกาสให้เด็กได้พัฒนาศักยภาพด้าน ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กแต่ละคนโดยตรง และกิจกรรมศิลปะช่วยให้เด็กกล้าแสดงออก เป็น เครื่องมืออย่างหนึ่งที่จะนำมาใช้เพื่อพัฒนาพิสัย และการแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ของเด็กให้มากขึ้น (Rueschhiff and Swat, 1969) และที่สำคัญวิชาศิลปะศึกษาควรเน้นการส่งเสริมพัฒนาการ 7 ประการ ตามแนวคิดของของ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957) คือ

1. พัฒนาการทางอารมณ์ (Emotional Growth)
2. พัฒนาการทางสติปัญญา (Intellectual Growth)
3. พัฒนาการทางร่างกาย (Physical Growth)
4. พัฒนาการทางการรับรู้ (Perceptual Growth)
5. พัฒนาการทางสังคม (Social Growth)
6. พัฒนาการทางสุนทรีย์ภาพ (Aesthetic Growth)
7. และพัฒนาการทางสร้างสรรค์ (Creative Growth)

การสอนโดยทั่วไปจะเกิดขึ้นได้ต้องอาศัยองค์ประกอบหลายด้าน ทุกสิ่งทุกอย่างที่เกี่ยวข้องกับการสอน มีส่วนส่งเสริมให้การสอนประสบผลสำเร็จ ในด้านองค์ประกอบของการสอน ได้มีนักวิชาการแสดงความคิดเห็นไว้ ดังนี้

การจัดการเรียนการสอนศิลปะศึกษาในระดับประถมศึกษาตามแนวทางของหลักสูตรปัจจุบันมีการเน้นความสำคัญในเรื่องการพัฒนาด้านทักษะพิสัย คือ ให้ความสำคัญกับเรื่องราวของการปฏิบัติ ซึ่งเป็นแนวเดิมของวิชากลุ่มนี้มาตั้งแต่อดีต และอีกด้านหนึ่งคือจิตพิสัย ที่ให้ความสำคัญกับเรื่องของความรู้สึก อารมณ์ การรู้ซึ่งเห็นคุณค่าถึงความดี และความสวยงาม เป็นการพัฒนาทางด้านจิตใจ สุดท้ายคือ ด้านพุทธิพิสัย เน้นเรื่องของการรู้คิด เซอร์วิญญา ความรู้ และความเข้าใจ การวิเคราะห์ พิจารณาอย่างเป็นเหตุเป็นผล

การสอนกิจกรรมต่างๆทางศิลปะในทุกระดับชั้นย่อมต้องอาศัยหลักเกณฑ์ในการจำแนกพฤติกรรมในการเรียนรู้ทางศิลปะ แลนซิง (Lansing, 1976) จำแนกพฤติกรรมในการเรียนรู้ทางศิลปะทั้ง 3 ด้านตามแนวพฤติกรรมการเรียนรู้ของ บลูม (Bloom) ดังนี้

1. พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) เป็นความรู้เกี่ยวกับศิลปะแบ่งเป็น 5 ด้าน คือ

1.1. ความรู้เกี่ยวกับชีวิตหรือความรู้สึกนึกคิด (Knowledge of Life) โดยเฉพาะความรู้ด้านประสบการณ์สุนทรียภาพ ถ้าผู้เรียนขาดความรู้หรือจินตนาการทางด้านนี้จะทำให้ผู้เรียนสามารถพูด ทำ พิจารณาเลือกสรรเกี่ยวกับศิลปะได้เพียงเล็กน้อย

1.2 ความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบศิลปะ (Knowledge of Composition) เป็นพื้นฐานที่สำคัญทางศิลปะเกี่ยวกับการจัด หรือประกอบกันขององค์ประกอบทางทัศนศิลป์ เพื่อให้ได้องค์ประกอบที่เหมาะสม และทำให้ผู้เรียนสามารถตัดสินใจเกี่ยวกับการทำงานศิลปะได้อย่างมีระบบ

1.3 ความรู้เกี่ยวกับกระบวนการทำ (Knowledge of Procedures) เป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับศิลปินหรือผู้เชี่ยวชาญเพื่อให้สามารถสร้างงานศิลปะหรือพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับงานศิลปะได้อย่างเหมาะสม

1.4 ความรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ศิลป์ (Knowledge of Art History) เป็นความรู้เกี่ยวกับการทำงานศิลปะและเข้าถึงงานศิลปะทำให้ผู้เรียนเกิดความคิดและในการทำงานศิลปะหรือพิจารณาตัดสินเกี่ยวกับศิลปะได้อย่างเชี่ยวชาญ

1.5 ความรู้เกี่ยวกับธรรมชาติคุณค่าของศิลปะและธรรมชาติของประสบการณ์สุนทรียภาพ (Knowledge of The Nature of Art The Value of Art and The Nature of Aesthetic Experience) เป็นความรู้ความเข้าใจที่นำไปสู่การพิจารณาตัดสินทางการมองเห็นที่ปรากฏในงานศิลปะความรู้เหล่านี้จะถูกถ่ายทอดในรูปแบบบรรณนิยม

2. จิตพิสัย (Affective Domain) เป็นทัศนคติที่นำไปสู่การสร้างงานศิลปะและเข้าถึงงานศิลปะแบ่งเป็น 4 ด้าน

2.1 ความสนใจในประสบการณ์สุนทรียภาพ (Interest in The Aesthetic Dimension of Experience) เป็นความสนใจส่วนบุคคลในการรับรู้เกี่ยวกับลักษณะความหมายและความสัมพันธ์ของประสบการณ์หากผู้เรียนขาดความสนใจในประสบการณ์ทางสุนทรียภาพแล้วจะไม่เข้าใจสัญลักษณ์ทางการมองเห็นและไม่สามารถเข้าถึงงานศิลปะได้

2.2 ความมั่นใจในการทำงานศิลปะและประเมินผลงานศิลปะ (Confidence in One's Ability to Make and Evaluate Work of Art) เป็นการที่ผู้เรียนมีความมั่นใจในการทำงานเพื่อความพึงพอใจในการสร้างงานศิลปะต่อไป

2.3 ความเป็นผู้มีความใจกว้างต่อการยอมรับความแตกต่างของลักษณะรูปแบบของศิลปะ (Open-Mindedness Toward The Different Forms of Style That Art Might Take) เป็นการยอมรับ และรับรู้ลักษณะแบบอย่าง รูปร่าง รูปทรง หรือกลวิธีที่ประกอบอยู่ในงานศิลปะนั้นๆ

2.4 ความขยันเอาใจใส่และตั้งใจจนกระทั่งงานสำเร็จเป็นความสำคัญต่อการพัฒนาทักษะในด้านการจัดวัสดุศิลปะ ซึ่งเป็นผลให้การเสนอความหมายของประสบการณ์ทางสุนทรียภาพมีความเหมาะสม

3. ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) เป็นทักษะในงานศิลปะตลอดจนความสามารถในการเลือกใช้เครื่องมือ และวัสดุในการทำงานศิลปะได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ศิลปศึกษาเป็นวิชาที่ช่วยสร้างสมดุลคุณค่าต่อบุคลิกภาพ อันมีผลต่อสุนทรียภาพแห่งมนุษย์และความเหมาะสมในสังคม และวิชาศิลปศึกษาจะมีจุดมุ่งหมายปลายทางที่แตกต่างจากวิชาอื่นๆ ซึ่งวิชาอื่นๆ ในโรงเรียนจะเน้นถึง การคำนวณ ความจำ ความเข้าใจ ฯลฯ แต่วิชาศิลปศึกษามีรูปแบบที่เน้นการสะสมอย่างค่อยเป็นค่อยไปในทางสุนทรียภาพ ศิลปศึกษาไม่ใช่วิชาที่จะท่องจำ หรือคาดคะเน หรือมีเนื้อหาที่จะแสดงออกถึงผลสำเร็จในทันทีทันใด เหมือนกับรูปแบบของวิชาอื่นๆ ในโรงเรียน แต่ต้องเข้าใจตรงนี้ได้ว่าการให้กิจกรรมทางศิลปศึกษาเป็นการสร้างคุณค่าให้เกิดบุคลิกภาพที่ดีแก่เด็ก (อารี สุทธิพันธุ์ และ วิรุณ ตั้งเจริญ, 2528) ซึ่งหลักการเกี่ยวกับการให้การศึกษาแก่เด็กนั้น เป็นการมุ่งเน้นการเสริมสร้างศิลปะนิสัยให้กับผู้เรียน การจัดประสบการณ์เกี่ยวกับการเรียนต้องเหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน และมีได้มุ่งหวังจะให้การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่จะพัฒนาผู้เรียนเป็นศิลปิน แต่เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้มีประสบการณ์ทางศิลปะมีความคิดที่ดีต่อศิลปะ กิจกรรมทางศิลปะจึงมุ่งเน้นหนักไปทางหวังผลกระทบต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าแก่สังคมต่อไป (วิชัย วงศ์ใหญ่, 2529) สอดคล้องกับสัญลักษณ์ ศรีบุรี (2536) ที่ได้กล่าวว่า วัตถุประสงค์ในการสอนศิลปศึกษานั้น เพื่อเสริมสร้าง

ลักษณะนิสัย และประสบการณ์ให้เด็ก และเยาวชนเป็นผู้กล้าแสดงออก มีความมั่นใจในตนเอง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ เพิ่มพูน พุทธิปัญญาและเจตคติให้เจริญงอกงามไปพร้อมๆกัน โดยมีความมุ่งหวังว่า เมื่อเด็กเติบโตเป็นผู้ใหญ่ก็จะมีนิสัยช่างคิด ช่างสังเกต รู้จักพินิจพิจารณา มีใจรัก และชื่นชมในงานศิลปะ เป็นผู้ที่มีจิตใจงดงาม มีความรู้สึกทางสุนทรียภาพ มีรสนิยมที่ดี รักการศึกษาค้นคว้าหาความรู้ด้วยการทดลอง และฝึกประสบการณ์

นอกจากนั้นแล้ว มะลิฉัตร เอื้ออานันท์ (2545) ที่กล่าวว่า สาระทางศิลปะในระยะแรกของเด็กนั้นน่าที่จะเรียนรู้กับสิ่งรอบๆตัวสิ่งใกล้ตัวเด็กเป็นสิ่งสำคัญ ให้เด็กได้รู้ได้เห็น ถ้าเรามองหาเราก็จะเห็นว่าศิลปะนั้นมีอยู่รอบตัว และในทางกลับกันคุณสมบัติทางการเห็น (เส้น สี รูปร่าง รูปทรง พื้นผิวและแสงเงา) นั้นสามารถมองเห็นในทุกสิ่งแม้มีใช้ผลงานศิลปะเราสามารถมองเห็นความงามของเส้นสาย สี รูปร่างในธรรมชาติ ฯลฯ สิ่งสำคัญอยู่ที่ผู้สอนเปิดโอกาสให้สื่อการเรียนมีความหลากหลายมีใช้ติดต่อกับผลงานวิจิตรศิลป์เท่านั้น โอกาสที่ผู้เรียนจะได้สัมผัสกับการรู้สึกนึกคิด จิตสำนึก คุณค่า ศิลธรรม จริยธรรม ย่อมเกิดขึ้นได้โดยไม่ยาก และให้ความเห็นอีกว่าการเรียนการสอนได้รับผลดีที่สุดก็ต่อเมื่อนักเรียนได้รับการสนับสนุนให้ค้นพบความคิด และโครงสร้างพื้นฐานตามหลักเกณฑ์สาระความรู้ในสาขาที่ตนเรียน สาระความรู้ในศิลปะซึ่งได้แก่สาระความรู้ตามลักษณะงานของผู้เกี่ยวข้องกับศิลปะ 4 สาย คือ ศิลปิน นักวิจารณ์ศิลปะ นักประวัติศาสตร์ศิลป์ และนักสุนทรียศาสตร์ สามารถสร้างความรู้ความเข้าใจในศิลปะให้แก่ผู้เรียนจึงเกิดกระแสของความสนใจซึ่งนำไปสู่เรื่องทักษะในการรับรู้ของนักเรียน ในด้านความรู้ประวัติศาสตร์ศิลป์ ศิลปะวิจารณ์ และสุนทรียภาพ การจัดกิจกรรมศิลปศึกษาที่ดีควรเป็นการจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียนได้พัฒนาทางด้านทักษะ ทศนคติ ความคิด และรูปแบบพฤติกรรม ควบคู่กันไป แนวคิดเหล่านี้ให้ความสำคัญของความเจริญงอกงามทางจิตพิสัย และในเรื่องของการปฏิบัติไปพร้อมๆกัน

เป็นไปในทางเดียวกันกับ วิรุณ ตั้งเจริญ (2525) และหลักการทางศิลปศึกษา (Discipline-Based Art Education หรือ DBAE) ที่กล่าวว่า วิชาศิลปศึกษามีแกนสำคัญที่และควรส่งเสริมให้ผู้เรียนทุกระดับมีความรู้อยู่ใน 4 แกน คือ

1. สุนทรียศาสตร์ (Aesthetics) ให้ผู้เรียนเข้าใจคุณค่าของความงามเป็นวัตถุนิสัย และจิตวิสัยในแง่มุมต่างกันอย่างออกไป เพื่อความหลากหลายของคุณค่าทางสุนทรีย
2. ศิลปะวิจารณ์ (Art Criticism) การฝึกให้เรียนรู้จักวิจารณ์งานของตน หรืองานของผู้อื่น จะทำให้เด็กมีความเชื่อมั่นในตนเอง มีอิสระที่จะคิด ทำให้กระบวนการทางความคิดสร้างสรรค์พัฒนายิ่งขึ้น

3. ประวัติศาสตร์ศิลป์ (History of Art) การให้โอกาสนักเรียนค้นคว้าอภิปรายถึงรูปแบบศิลปะ ความคิดของศิลปิน เป็นต้น สามารถส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของนักเรียนได้

4. ศิลปะปฏิบัติ (Studio Art) หรือการผลิตศิลปกรรม เป็นการให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติสร้างสรรค์ผลงานศิลปะหลายๆประเภท

คล้าก,เดย์และเกียร์ (Clark, Day and Greer,1987) ระบุถึงคุณสมบัติ 10 ประการของหลักสูตร และการสอนแบบ DBAE (Discipline-Based Art Education) โดยแยกเป็นด้านๆ ดังนี้

ด้านหลักการและเหตุผล

1. เป้าหมาย คือ การพัฒนาความสามารถในความเข้าใจ และซาบซึ้งเห็นคุณค่าศิลปะของผู้เรียน ซึ่งในกรณีนี้เกี่ยวข้องกับความรู้ และทฤษฎีในประเด็นของศิลปะ และความสามารถในการรับรู้พอๆกับการสร้างสรรค์ศิลปะ

2. ศิลปะเป็นส่วนประกอบสำคัญส่วนหนึ่งของหลักสูตรการศึกษาทั่วไป (general education) และเป็นรากฐานของสาขาวิชาเฉพาะด้านที่นักเรียนสามารถศึกษาต่อในระดับสูงในอนาคต

ด้านเนื้อหา

3. เนื้อหาสำหรับการสอนมีพื้นฐานมาจากหลักเกณฑ์ 4 แกน ของสุนทรีย์ ศิลปะวิจารณ์ ประวัติศาสตร์ศิลป์ และศิลปะปฏิบัติ ซึ่งเกี่ยวกับ

1. ธรรมชาติของศิลปะทั้ง 4 แกน
2. รากฐานด้านคุณค่า และการตัดสินศิลปะทั้ง 4 แกน
3. ประเด็นที่ศิลปะทั้ง 4 แกน ถูกสร้างขึ้น
4. กระบวนการ และกลวิธีในการกระทำศิลปะทั้ง 4 แกน
5. เนื้อหาการเรียนจากเครือข่ายที่กว้างขวางของทัศนศิลป์ ซึ่งรวมทั้งศิลปะพื้นบ้าน ศิลปะประยุกต์ วิจิตรศิลป์จากวัฒนธรรมตะวันตก และวัฒนธรรมอื่นตั้งแต่อดีตจนถึงยุคร่วมสมัย

ด้านหลักสูตร

1. หลักสูตรทุกระดับชั้นสร้างขึ้นอย่างเป็นระบบ และมีขั้นตอนมีความกระจ่างชัดเจน
2. ผลงานศิลปะเป็นศูนย์กลางในระบบของหลักสูตร และใช้ร่วมกันระหว่างสาระความรู้ทั้ง 4 แกน
3. หลักสูตรสร้างโดยคำนึงถึงความเท่าเทียมกันของสาระความรู้ทั้ง 4 แกน

4. การจัดระบบของหลักสูตรนั้น มุ่งให้เพิ่มพูนความเข้าใจ และการเรียนรู้ของนักเรียนซึ่งพัฒนาขึ้นโดยคำนึงถึงความเหมาะสมด้านพัฒนาการของผู้เรียนแต่ละวัยเป็นสำคัญ

ด้านประเด็นอื่น

1. การนำไปใช้เต็มรูปแบบนั้นทำอย่างเป็นระบบ มีแผนการสอนศิลปะที่มีพื้นฐานกว้างขวางสามารถนำไปใช้ได้หลายเขตการศึกษา มีผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปศึกษาให้การแนะนำ มีการสนับสนุนจากฝ่ายบริหาร และมีสื่อการสอนที่ถูกต้องเหมาะสม

2. มีหลักเกณฑ์ และขั้นตอนที่ถูกต้องเหมาะสมสำหรับใช้ประเมินผลการเรียนของนักเรียน และหลักสูตร

การเรียนรู้ และพัฒนาการของเด็กเป็นแบบผสมผสานระหว่างความพยายามของเด็ก และสิ่งแวดล้อม คือ ผู้คนรอบข้างมีส่วนร่วมในการสร้าง หรือร่วมกันทำความเข้าใจให้แก่เด็กได้อย่างสูง การสอนรวมทั้งการให้เห็นเป็นตัวอย่าง การจัดให้เด็กได้สัมผัสกับประสบการณ์หนึ่งๆ การฝึก หรือการให้เด็กทำบ่อยครั้ง การทำแบบลองผิดลองถูก การทดลอง การแลกเปลี่ยนข้อมูล และการสนทนาโต้ตอบ ถกปัญหา เป็นส่วนของความพยายามนี้ที่จะช่วยสร้างภาพ และเงื่อนไขในการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ และประสิทธิภาพแก่เด็ก

คาแกน (Kagan, 1998) กล่าวถึง บทบาทสำคัญที่เกี่ยวกับศิลปะในโรงเรียนประถมคือการเข้าไปมีส่วนร่วมช่วยในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ใหม่ ๆ และน่าสนใจโดยการใช้วิชาศิลปศึกษาเข้าไปมีส่วนร่วมโดยนำมาใช้เป็นศูนย์กลางในการสร้างจินตนาการและควมมีสุนทรีย์ยะเนื้อหาสาระสำคัญที่เกิดจากความคิดนี้เช่นการที่โรงเรียนให้ครูแต่ละคนได้มีการประสานร่วมมือกันในการทำงานมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเสนอแนะข้อมูลทัศนคติและมุมมองโดยมีการนำเอานวัตกรรมใหม่ ๆ เข้ามามีส่วนในการเรียนการสอน การนำเอาเทคนิควิธีการสอน การนำเสนอที่น่าสนใจและสมบูรณ์แบบ และในส่วนของวิชาศิลปศึกษาเองควรจะมีการนำเอานวัตกรรมและวิธีการใหม่ ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในแนวทางปฏิบัติรูปแบบหลักสูตรการเรียนการสอน เทคนิควิธีการสอน การประเมินผลนักเรียน การพัฒนาบุคลากร และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องต่อไป

ฮัทแมน และคณะ (Hausman, Felton and Graf, 1998 อ้างถึงในมะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2543) กล่าวว่า ประสบการณ์เป็นสิ่งสำคัญ ที่สามารถทำให้เห็นถึงความแตกต่างในขั้นพัฒนาการของเด็ก ซึ่งจากผลการทดลองที่ได้สรุปออกมาว่า การที่เด็กมีอายุมากกว่าประสบการณ์มากกว่าจะมีขั้นพัฒนาการทางการวาดเจริญกว่าเด็กที่มีประสบการณ์น้อยกว่าจะเห็นได้ว่าการที่

เราจัดให้มีประสบการณ์ การฝึกฝน จากประสบการณ์ที่ได้จากการเชื่อมโยงระหว่างกิจกรรมการวาดภาพกับกิจกรรมต่าง ๆ นั้น ได้กระตุ้นปลุกเร้าความรู้สึกไหวพริบ จุดประกายความคิด จินตนาการ พัฒนาความคิดเด็กให้เกิดขึ้น ผลคือพวกเขาได้เชื่อมโยงความคิดของพวกเขาออกสู่โลกภายนอก

ไปในทางเดียวกันกับ แชปแมน (Chapman, 1978) ให้ความสำคัญกับพัฒนาโครงการ การเรียนการสอนในโรงเรียน ตั้งแต่อนุบาลจนถึงมัธยมศึกษาปีที่ 6 ให้มีรากฐานของสาระความรู้ ในศิลปะที่จำเป็น เพื่อให้ศิลปะเป็นวิชาหนึ่งที่มีบทบาทสำคัญร่วมกับหลักสูตรการศึกษาทั่วไปของโรงเรียนโครงร่างหลักสูตรของ แชปแมน มุ่งให้เป็นประโยชน์ต่อครูศิลปะ ผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะ ผู้บริหารโรงเรียน ผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป ที่สนใจในเรื่องนี้หลักใหญ่ของแชปแมน คือโครงการศิลปศึกษาจะต้องสร้างความเข้าใจถึงความสำคัญของศิลปะที่มีต่อบุคคล และสังคมให้ดีขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ วิถีทางของโครงร่างมีอยู่หลากหลายทำให้หลักสูตรมีลักษณะเป็น แบบสรรผสม (Eclecticism) และบริบทนิยม (Contextualism) หลักสูตรของแชปแมน ประกอบด้วยส่วนต่าง 6 ส่วน คือ เป้าหมาย จุดมุ่งหมาย หนทางสู่การเรียนรู้ ทางเลือกของเนื้อหา กิจกรรมที่เสนอแนะ และผลที่พึงประสงค์หรือการประเมินผล ซึ่งอิงเป้าหมายของการศึกษาทั่วไปคือ

1. สนับสนุนให้ผู้เรียนบรรลุความพึงพอใจในแบบอย่างเฉพาะตัว
2. ปลุกฝังความรัก ซาบซึ้ง เห็นคุณค่าในมรดกทางศิลปะ
3. พัฒนาความตระหนักถึงบทบาทของศิลปะในสังคม

แชปแมน เชื่อมโยงเป้าหมายจาก 3 ประการนี้ กับการแสดงออก และการตอบรับอย่างสุนทรีย์ และต้องคำนึงถึงเป้าหมาย 2 เป้าหมาย คือ

1. เป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียน
2. เป้าหมายในการปลุกฝังความรักซาบซึ้ง เห็นคุณค่าในมรดกทางศิลปะ

นอกจากนั้น ลินเดอร์แมน (Linderman, 1980) ได้กล่าวถึงคุณค่ากิจกรรมศิลปศึกษาสำหรับเด็กไว้ ดังนี้

1. กิจกรรมศิลปศึกษา มีส่วนช่วยพัฒนาทักษะ โดยใช้วัสดุอุปกรณ์ทางศิลปะผ่านการทดลองค้นคว้าในการปฏิบัติงาน
2. กิจกรรมศิลปศึกษา มีส่วนช่วยให้เด็กเกิดความซาบซึ้งและเข้าใจผลงานศิลปะ และการพิจารณาสิ่งต่างๆอย่างประณีต

3. เมื่อเด็กได้ทำกิจกรรมศิลปะอย่างต่อเนื่องและมีอิสระเสรีในการแสดงออก จะมีส่วนช่วยให้เด็กได้เกิดการพัฒนาลักษณะนิสัยที่ดีในด้านความคิดสร้างสรรค์

4. การทำกิจกรรมศิลปะศึกษา มีส่วนกระตุ้นความคิดและการทำงานที่ยืดหยุ่น เหมาะสมรวมทั้งการพัฒนาความเชื่อมั่นในการทำงาน

5. การทำกิจกรรมศิลปะศึกษา มีส่วนช่วยพัฒนาความคิดต่อสิ่งต่างๆอย่างชัดเจน และเป็นรูปธรรม

วิชัย วงศ์ใหญ่ (2529) กล่าวถึงหลักการสอนศิลปะศึกษาว่ามุ่งเน้นการเสริมสร้างศิลปะนิสัยให้กับผู้เรียน การจัดประสบการณ์การเรียนการสอนให้เหมาะสมกับวุฒิภาวะของผู้เรียน และมิได้มุ่งหวังจะให้การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่พัฒนาผู้เรียนเป็นศิลปิน แต่เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้มีประสบการณ์ทางศิลปะ มีความคิดที่ดีต่อศิลปะกิจกรรมทางศิลปะจึงจะเน้นหนักไปทางหวังผลกระทบต่อการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณค่าแก่สังคมมากขึ้นโดยวัตถุประสงค์ของการสอนวิชาศิลปะศึกษาประกอบด้วย 6 ประการ คือ

1. เพื่อการพัฒนาศิลปะนิสัยให้กับผู้เรียนให้มีบุคลิกภาพและอารมณ์ที่ประณีตละเอียดอ่อน โดยผ่านกระบวนการการเรียนการสอนทางศิลปะ การพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนที่พึงประสงค์ คือ การมีความรู้คู่กับความดีความงามมากกว่ามีความรู้ความสามารถแต่หยาบคาย การอบรมบ่มนิสัยทางศิลปะเป็นการขัดเกลาความรู้สึกรู้จักคิด ใคร่ที่ไม่ได้รับการอบรมทางด้านนี้จะเป็นคนมือเปล่า การรับรู้จะไร้สมรรถภาพ ไม่มีน้ำใจ สร้างสรรค์ สัญชาติญาณเดิมครอบงำ มุ่งแต่ทำลายเรื่องไปอย่างไม่มีจุดหมาย ดังนั้นวัตถุประสงค์ของการพัฒนาศิลปะนิสัยจึงเป็นสิ่งที่ช่วยพัฒนาบุคลิกภาพให้สมดุลทั้งความรู้ และความดีงาม

2. เพื่อความตระหนักรู้เกี่ยวกับงานทัศนศิลป์ วัตถุประสงค์ของการสอนศิลปะเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในการรับรู้งานทัศนศิลป์ว่า เป็นงานศิลปะที่สื่อความคิดความรู้สึกสัมผัสได้ด้วยตาเกิดความชื่นชมเสริมสร้างความรื่นรมย์ ความพอใจในศิลปะนั้นได้แก่ การรับรู้ การมองเห็น ความรู้สึกสัมผัส ความคิดสร้างสรรค์ จินตนาการด้วยจิตใจที่เปี่ยมปีติต่องานศิลปะ

3. เพื่อฝึกฝนทางศิลปะ เพื่อมุ่งเน้นสนับสนุนผู้เรียนให้แสวงหาประสบการณ์อย่างกว้างขวางในด้านความรู้ทักษะ การจัดกระบวนการเรียนการสอนให้ผู้เรียนได้ใช้วัสดุเพื่อสำรวจ การทดลอง การแก้ปัญหา การใช้เทคนิคต่างๆสร้างสรรค์และแสดงออกในทางศิลปะ การฝึกฝน

ทางศิลปะที่เหมาะสม จะเป็นพื้นฐานทำให้ผู้เรียนเกิดความชื่นชม ความสนใจ มีค่านิยม และมีทัศนคติที่ดีต่อศิลปะ

4. เพื่อตอบสนองความรู้สึกทางด้านคุณค่าและความงามที่มีอยู่ในแต่ละบุคคล เนื่องจากธรรมชาติของมนุษย์มีความโน้มเอียงไปในเรื่องความรักสวยรักงาม ต้องการแสดงออกถึงการสร้างสรรค์ศิลปะอยู่ในตัวมาตั้งแต่เด็ก การจัดสภาพแวดล้อมและประสบการณ์การเรียนการสอนที่น่าสนใจ สร้างบรรยากาศที่เสริมสร้างคุณลักษณะค่านิยมทางศิลปะ เพื่อการตอบสนองความต้องการเกี่ยวกับความรู้สึกด้านความงาม ที่มีอยู่ในแต่ละบุคคลได้มีโอกาสพัฒนาไปในทิศทางที่พึงประสงค์

5. เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ในทางสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้เรียนได้มีพื้นฐานความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับศิลปะ แสดงความสามารถความสนใจและแสวงหาลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคล การพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ และปลูกฝังรสนิยมทางศิลปะที่ดีให้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันรวมทั้งใช้ในทางสร้างสรรค์

6. เพื่อพัฒนาการสื่อความหมายทางศิลปวัฒนธรรมที่ดีในแต่ละบุคคล การพัฒนาผู้เรียนมีศิลปะนิสัย ได้แก่ การมีบุคลิกภาพที่ดี มีจิตใจละเอียดอ่อน ประณีต มีสุนทรียภาพ สามารถติดต่อสื่อสาร รู้จักแก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ การดำรงชีวิตที่เรียบง่ายและมีเป้าหมายที่สร้างสรรค์ การจัดประสบการณ์ทางศิลปะและวัฒนธรรมให้กับผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญ และจำเป็น เพราะเป็นสิ่งที่มีความหมายต่อผู้เรียน จากข้อค้นพบทางประวัติศาสตร์ มนุษย์ใช้รูปภาพเป็นสื่อในการบันทึกเหตุการณ์ ความเชื่อ และความนึกคิดต่างๆไว้บนผนังถ้ำ รวมทั้งประวัติ และวิวัฒนาการคิดประดิษฐ์ตัวอักษร ได้ใช้สัญลักษณ์แทนความหมายเช่นเดียวกัน ซึ่งแสดงว่าภาษาศิลปะเป็นภาษาที่เกิดก่อนภาษาใดในโลก ปัจจุบันนี้มีภาษาพูด ภาษาเขียน ใช้กันในประเทศต่างๆ แต่ภาษาก็มีข้อจำกัดไม่สามารถอธิบาย และทดแทนภาษาศิลปะได้ทั้งหมด ภาษาศิลปะที่ใช้ร่วมกันคือสุนทรียภาพ หมายถึง ความสวยสดงดงามที่ซึ้งใจ และกินใจมนุษย์ ดังนั้นการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถรับรู้สัมผัสความงามได้ หมายถึง ความสวยสดงดงามที่ซึ้งใจ และกินใจมนุษย์ ดังนั้นการพัฒนาผู้เรียนให้สามารถรับรู้สัมผัสความงามได้ จึงเป็นสิ่งที่สำคัญ และจำเป็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และเป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษาศิลปะ

เอฟแลน (Efland, 1977) ได้พยายามอธิบายด้วยเหตุผลพื้นฐาน ในการเรียนการสอนศิลปะศึกษา วัตถุประสงค์ทั่วไปของการศึกษาศิลปะ(ประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ)

เนื้อหา(ลักษณะสำคัญของศิลปะ) โดยอธิบายถึงศิลปะในส่วนของ การตอบรับและแสดงออกโดยแยกออกเป็น 3 ส่วนที่สำคัญ คือ

1. นักเรียน (การพัฒนาส่วนบุคคล)

1. การแสดงออก ว่าเพื่อให้บุคคลมีโอกาสจะได้รับ แสงสว่าง และพัฒนาพลังในการแสดงออกในความหมายของทัศน
2. การตอบรับ เพื่อให้บุคคลมีโอกาสรับรู้ และได้ตอบสนองคุณภาพทางทัศนในงานศิลปะ และสิ่งแวดล้อม

2. ระดับมืออาชีพ (มรดกทางความงาม)

1. การแสดงออก เพื่อให้บุคคลมีความตระหนักต่อความสำเร็จของศิลปะทั้งในอดีต และปัจจุบันรวมทั้งวิธีที่พวกเขาแสดงออกถึงความงาม
2. การตอบรับ เพื่อให้บุคคลมีโอกาสเรียนรู้การวิเคราะห์ วิจารณ์ และการโต้ตอบ ในประวัติศาสตร์ของนักวิชาการทางศิลปะรวมถึงการทำงานทางวิชาการของพวกเขา

3. กลุ่มสังคม (ศิลปะในสังคม)

1. การแสดงออก เพื่อให้บุคคลมีโอกาสเรียนรู้วิธีการใช้รูปเพื่อแสดง สร้างสะท้อนคุณค่า ความเชื่อ และประเด็น ค่านิยมต่างๆในสังคม
2. การตอบรับ เพื่อให้บุคคลมีโอกาสในการเรียนรู้ว่าสังคมได้ตอบ ตอบรับต่องานศิลปะอย่างไร

วิรุณ ตั้งเจริญ (2526) ได้กล่าวแสดงทัศนะเกี่ยวกับกิจกรรมศิลปะว่าเป็นกิจกรรมที่สร้างสรรค์ ที่ทำทลายความคิดและการแสดงออกของเด็กจากการสร้างสรรค์ของเด็กอย่างอิสระเสรี ย่อมเป็นสิ่งที่ประทับใจต่อเด็กทำให้พร้อมจะทำงานศิลปะด้วยการลองผิดลองถูก ทำยที่สุดการแสดงออกของเด็กไม่เคยผิด และไม่เกิดความรู้สึกล้มเหลว ซึ่งกิจกรรมที่เด็กไม่รู้สึกล้มเหลวและไม่รู้สึกล้มเหลวนี้ ช่วยสร้างความมั่นใจในการแสดงออกเป็นอย่างมาก และเมื่อเด็กมีความมั่นใจ เด็กก็พร้อมจะสร้างสรรค์ครั้งแล้วครั้งเล่า ซึ่งพัฒนาการทางด้านสร้างสรรค์ก็จะเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง ด้วยเช่นเดียวกัน อย่างไรก็ตามการสร้างสรรค์จะเกิดขึ้นได้อย่างดีก็ต่อเมื่อเด็กมีความพร้อม และมีบรรยากาศที่พร้อมด้วยเสรีภาพเป็นปัจจัยสำคัญ

สุนทรียศึกษา

ความหมายของสุนทรียศึกษา

“สุนทรียะ” หรือ “สุนทรีย์” หรือ “สุนทรียภาพ” หรือ “Aesthetic” มีความหมายต่างๆดังนี้

สุนทรียภาพ (Aesthetic) ในนิยามของผู้เชี่ยวชาญทางศิลปะ นักวิชาการและครูสอนศิลปะได้ให้ความหมายที่หลากหลายแตกต่างกันออกไปตามสภาพแวดล้อมของสังคม วัฒนธรรม สถานการณ์ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และการคลี่คลายเปลี่ยนแปลงของศิลปะพร้อมกับการคลี่คลายเปลี่ยนแปลงในวิชาสาขาอื่นๆ (มัช ตะติยะ, 2547) มีดังนี้

สุชาติ สุทธิ (2540) ได้ให้ความหมายของสุนทรียภาพว่าหมายถึง คุณค่าที่ได้จากการดู การฟัง การจับต้อง เป็นคุณค่าที่ปรากฏในผลงานซึ่งเกิดจากการปฏิบัติจริง

ชาญชัย จารุกุล (ม.ป.ป.) กล่าวว่า สุนทรียภาพ หมายถึง ความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งที่มีความงาม ความไพเราะความรู้สึกซาบซึ้งในคุณค่าของความงาม จะก่อให้เกิดประสบการณ์ และถ้าได้ผ่านการศึกษอบรมจนเป็นนิสัยจะกลายเป็นรสนิยม

มัช ตะติยะ (2547) กล่าวว่า สุนทรียภาพ หมายถึง ความซาบซึ้งในคุณค่าแห่งความงาม ความประณีต และเรื่องราว โดยเกิดจากการรับรู้ของมนุษย์

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2525 ได้ให้ความหมายไว้ว่า สุนทรียภาพ หมายถึง ความงามในธรรมชาติหรืองานศิลปะที่แต่ละบุคคลสามารถเข้าใจและรู้สึกได้ ความเข้าใจและความรู้สึกของแต่ละบุคคลที่มีต่อความงามในธรรมชาติหรืองานศิลปะ

พจนานุกรมศัพท์ศิลปะ อังกฤษ ไทย ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2530 ได้ให้ความหมายไว้ว่าสุนทรีย์ (Aesthetic) เกี่ยวกับความซาบซึ้งในคุณค่าของสิ่งทั้งงดงาม ไพเราะ หรือ รื่นรมย์ ไม่ว่าจะเป็นของธรรมชาติหรืองานศิลปะความรู้สึกนี้เจริญได้ด้วยประสบการณ์หรือการศึกษอบรมฝึกฝนจนเป็นอุปนิสัยเกิดรสนิยม (Taste) ซึ่งย่อมจะแตกต่างกันไปในแต่ละบุคคล

ศิลป์ พีระศรี (2527) กล่าวว่า สุนทรียภาพ (Aesthetic) หมายถึงความรู้สึกโดยธรรมชาติของทุกคนซึ่งรู้จักคุณค่าของวัตถุที่งามความเป็นระเบียบเรียบร้อยของเสียงและถ้อยคำที่ไพเราะ ความรู้สึกในความงามนี้ย่อมเป็นไปตามอุปนิสัยการอบรมและการศึกษาของบุคคลซึ่งเรียกรวมกันว่า รส (Taste)

วิรัตน์ พิชญ์ไพบุญย์ (2516) กล่าวว่า สุนทรียศึกษา (Aesthetic education) เป็น การศึกษาเกี่ยวกับหลักของความงาม ศิลปะนิยม และการสร้างสรรค์งานศิลปะเพื่อคุณค่าของ ความงาม และพัฒนาการของบุคคล ปัจจุบันคำว่า “สุนทรียศาสตร์” ได้มีความหมายอิสระขึ้นมาก ส่วนความหมายในด้านวิชาการ หมายถึง เป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับศิลปะแขนงต่างๆ หลักการของ ศิลปะ กระบวนการสร้างสรรค์ประสบการณ์ทั้งทางศิลปะ และความรู้ความสามารถในการ พิจารณาคุณค่าของงานศิลปะ นอกจากนี้ขอบเขตของความหมายยังครอบคลุมถึง ศิลปะชีวิต และสังคม รวมทั้งความงาม และปรากฏการณ์ที่งดงามของธรรมชาติด้วย

กิริติ บุญเจือ (2522) กล่าวว่า คำว่าสุนทรียศาสตร์มาจากรากศัพท์บาลีว่า “สุนทรี” แปลว่า ดี วาม สุนทรียศาสตร์จึงมีความหมายตามรากศัพท์ว่า วิชาว่าด้วยความงาม

อารี สุทธิพันธ์ (2530) กล่าวว่า สุนทรียศาสตร์ เป็นวิชาที่เกี่ยวข้องกับความรู้สึก การรับรู้ ความงาม เกี่ยวกับหลักเกณฑ์คุณค่าลักษณะความงาม รสนิยม รวมถึงส่งเสริมให้สอบสวน และ แสวงหาหลักเกณฑ์ของความงามจากผลงานที่มนุษย์สร้างขึ้น

สรุปได้ว่า สุนทรียะ สุนทรีย์ หรือสุนทรียภาพ (Aesthetic) นั้นหมายถึง ความซาบซึ้งใน คุณค่าของสิ่งหนึ่งอย่างมีเหตุผล ทั้งจากธรรมชาติ หรือสิ่งที่มนุษย์สร้างขึ้น ที่เกิดจากการรับรู้ ซึ่ง สามารถทางด้านสุนทรียพัฒนาได้เมื่อมีประสบการณ์มากขึ้นและได้ศึกษา ฝึกฝน ฉะนั้น สุนทรียภาพของแต่ละคนก็ย่อมมีความแตกต่างกันตามปัจจัยต่างๆ

แนวคิดด้านสุนทรียศึกษา

ความงาม หรือ สุนทรียภาพ (Aesthetic) เป็นความรู้สึกที่เกี่ยวกับความซาบซึ้งในคุณค่า ของสิ่งของที่งดงาม ไพเราะ หรือรื่นรม ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติหรืองานศิลปะความรู้สึกนี้เจริญได้ ด้วยประสบการณ์หรือการศึกษาอบรมฝึกฝนจนเป็นอุปนิสัยเกิดเป็นรสนิยมซึ่งย่อมแตกต่างกัน ออกไปในแต่ละบุคคล (ราชบัณฑิตยสถาน, 2530) การรู้สึกซาบซึ้งในความงามของศิลปะจึงเป็น พื้นฐานที่สำคัญสำหรับความเข้าใจความงามเชิงสุนทรียศาสตร์ ซึ่งมีคุณค่าทั้งต่อบุคคล และสังคม คือ คุณค่าของศิลปะที่มุ่งส่งเสริมให้บุคคลเจริญในศิลปะนิยมการสร้างสรรค์ และพัฒนาในด้าน ต่างๆ ส่วนคุณค่าของศิลปะต่อสังคม คือ ช่วยส่งเสริมพัฒนาการบุคคลให้เหมาะสมกับปัญหาของ สังคมไทยในปัจจุบัน เพื่อที่จะเป็นกำลังที่สามารถช่วยกันสร้างสังคมในให้งดงาม คุณค่าของ สุนทรียศาสตร์จึงเริ่มส่งเสริมในด้านต่างๆดังนี้ (วิรัตน์ พิชญ์ไพบุญย์, 2526)

1. สุนทรียศาสตร์ส่งเสริมความเจริญทางสุนทรียภาพ และการรับรู้

2. ศูนย์วิทยาศาสตร์ส่งเสริมความเจริญทางปัญญา
3. ศูนย์วิทยาศาสตร์ส่งเสริมความเจริญทางอารมณ์
4. ศูนย์วิทยาศาสตร์ส่งเสริมการสร้างสรรค์
5. ศูนย์วิทยาศาสตร์ส่งเสริมความเจริญทางเทคนิคการทำงาน

โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957) กล่าวถึงกิจกรรมศิลปะที่เกี่ยวข้องกับสุนทรียภาพว่าเป็นความเจริญงอกงามทางด้านสุนทรียภาพของเด็กในผลงานสร้างสรรค์ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสาทสัมผัสที่ได้บูรณาการประสบการณ์ทั้งหมด ซึ่งเกี่ยวข้องกับความคิด ความรู้สึก และการรับรู้สัมผัสจากการบูรณาการนี้ สามารถที่จะพบได้จากเอกภาพของการจัดภาพที่ประสานกลมกลืนกัน และแสดงออกซึ่งความรู้สึกนึกคิดด้วยภาวะของบริเวณว่าง เส้น ลักษณะผิว และสี เด็กที่พร่องทางด้านความงอกงามทางสุนทรียภาพ จะแสดงความสับสนในด้านการจัดองค์ประกอบภาพ และขาดความรู้สึกบนพื้นภาพ ขาดความคิด ความรู้สึก และการแสดงออกที่น่าสนใจ

การรับรู้เชิงสุนทรีย์

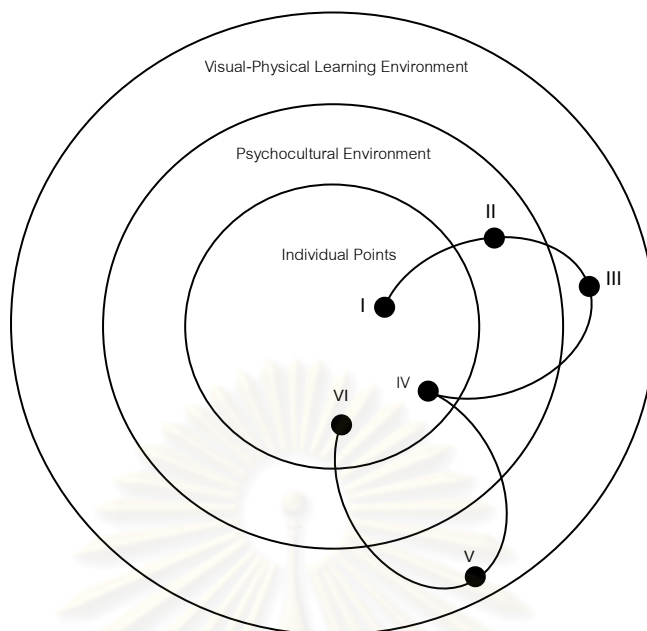
การเรียนศิลปะโดยเฉพาะอย่างยิ่งในสาขาวิชาทัศนศิลป์นั้นสำคัญที่พัฒนาทางการเห็นให้แก่ผู้เรียน สาระการเรียนที่เด็กในช่วงวัยประถมศึกษาควรได้รับ และพัฒนานั้น โดยทฤษฎี การรับรู้ ถือเป็นปรากฏการณ์แรก หรือเรียกได้ว่าเป็นประตูลู่สุนทรียภาพของมนุษย์ เพราะคำว่า สุนทรียภาพ (Aesthetics) ซึ่งมีรากศัพท์ มาจากคำภาษากรีกว่า Aisthetikos มีความหมายในภาษาอังกฤษว่า To Perceive หรือการรับรู้นั่นเอง (ส่วนผู้ที่รับรู้ก็คือ Aesthetes = One Who Perceive) การรับรู้นั้นมีหลายทาง มีทั้งการเห็น การได้ยิน ได้สัมผัส ได้ลิ้มรส แต่หัวใจด้านการรับรู้ของศิลปะหรือทัศนศิลป์คือ การมองเห็น (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2545) ซึ่งการมองเห็นนั้นเป็นค่าควบคู่กันระหว่างการมองและการเห็น ทางสุนทรียศาสตร์ถือว่า การรับรู้ทางตา และหู เป็นการรับรู้ขั้นสูง เพราะสามารถเชื่อมโยงกับจิต และปัญญาได้โดยตรง (มะลิฉัตร เอื้ออานันท์, 2530) และสำหรับการมอง หรือการดู สามารถจัดว่าเป็นจุดเริ่มต้น ด้วยการส่งสายตาไปยังจุดใดจุดหนึ่ง ซึ่งเป็นกระบวนการที่นำไปสู่การเห็นซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นในการรับรู้ การเรียนรู้ที่มีคุณภาพโดยเฉพาะอย่างยิ่งทางศิลปศึกษานั้นย่อมมาจากการรับรู้ที่มีคุณภาพ ดังที่ นักจิตวิทยาได้ให้ความหมายเกี่ยวกับการรับรู้ อันเป็นพื้นฐานในการศึกษาไว้ดังนี้

การรับรู้ (Perception) คือ การสัมผัสที่มีความหมายเป็นการแปลหรือตีความสิ่งที่ได้รับออกมาเป็นสิ่งที่มีความหมายที่รู้จักและเข้าใจได้ เฟลแมน (Feldman, 1978) การรับรู้เป็น

กระบวนการภายในที่ทำให้บุคคลสามารถรับรู้สิ่งต่างๆในโลกใน โดยใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ด้าน คือ ตา หู จมูก ผิวหนัง และลิ้น แต่การรับรู้ทางสายตามีอิทธิพลต่อเรามากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ เกรโกรี (Gregory, 1966 : อ้างถึงใน Rush, 1981) ที่พบว่า การรับรู้ทางสายตาคำคัญมาก เพราะมนุษย์ทุกคนเรียนรู้เรื่องราวรูปธรรมทางจักษุสัมผัสถึงร้อยละ 90 การที่มนุษย์สามารถมองเห็นสิ่งต่างๆได้ก็เนื่องมาจากแสงมาตกกระทบวัตถุ หรือภาพนั้นๆแล้วสะท้อนเข้าสู่เรตินาเรา เมื่อนัยน์ตาเรารับภาพหรือสัญลักษณ์ต่างๆที่เห็นแล้วก็จะส่งไปยังสมองเพื่อแปลความหมายออกมา ถ้าภาพหรือสัญลักษณ์เหล่านี้สื่อความหมายไม่ดีพอ หรือตาของผู้มองผิดปกติก็จะทำให้สมองแปลความหมายจากภาพ หรือสัญลักษณ์ผิดไปจากจุดมุ่งหมายได้

การรับรู้เชิงสุนทรีย์เป็นการรับรู้ทางความงาม ซึ่งอาจจะมีกระบวนการที่คล้ายกับการรับรู้ทั่วไป ซึ่ง (ประเสริฐ ศีลรัตน์, 2542) ได้ให้หลักการไว้ ดังนี้คือ

1. การรับรู้ทางสุนทรีย์ต้องมีความเข้าใจในสุนทรีย์วัตถุ หรือ สุนทรีย์ภาพ อันได้แก่ ความรู้สึกถึงคุณค่าของสิ่งที่งาม ในขั้นนี้ผู้รับรู้จะต้องมีพื้นฐานประสบการณ์เดิม หรือ มีความรู้เกี่ยวกับสุนทรีย์วัตถุมาก่อน
2. ผู้รับรู้ต้องมีประสาทสัมผัสส่วนที่จำเป็นต้องใช้เกี่ยวกับการรับรู้ที่กำลังสนใจอยู่ในขณะนั้น อยู่ในสภาพสมบูรณ์ โดยประสาทสัมผัสนั้นจะต้องได้รับการฝึกปรือมาก่อน เพราะความรู้สึกเชิงสุนทรีย์ เป็นความรู้สึกที่ละเอียดอ่อน และสลับซับซ้อน จึงต้องมีการฝึกการสังเกต วิเคราะห์ สังเคราะห์ การจินตนาการเชิงซ้อน
3. ความรู้สึกจากการรับรู้ ต้องสร้างอารมณ์บางอย่างขึ้น อันได้แก่ อารมณ์สมมติ หรือ จินตนาการเป็นเรื่องเป็นราว อันเกิดจากการกระตุ้นเร้าของสิ่งที่กำลังรับรู้ เช่น ความรู้สึกเวลาฟังดนตรี หรือความรู้สึกเมื่อเห็นดวงตะวันกำลังลับขอบฟ้า เป็นต้น
4. ความรู้สึกนั้นต้องถ่ายทอดความหมายบางอย่างมาซึ่งเรา ซึ่งการที่ความรู้สึกสร้างอารมณ์บางอย่างขึ้นนั้น เป็นการตอบสนองต่อความรู้สึกเอง โดยที่สภาพร่างกายกับจิตใจก็มีปฏิกิริยาให้เกิดความรู้สึกที่ตรงกันขึ้นในจิตใจ ทำให้ร่างกายทุกส่วนเกี่ยวข้องกับความสนใจทางสุนทรีย์ะนั้น เช่น ร่างกายเคลื่อนไหวไปตามความรู้สึกขณะฟังดนตรี หรืออาการเกร็งเมื่อดูการแข่งขัน เป็นต้น
5. ต้องระลึกรู้ตนเองอยู่เสมอว่า ตนเองกำลังสนใจหรือดูอะไรอยู่มิใช่เพียงแต่ดูเท่านั้น แต่ต้องมีสมาธิหรือใจจดจ่อกับสิ่งเร้าในลักษณะความคิดล่องลอย มิใช่อารมณ์ร่วม หรือ แยกภาวะทางจิตเข้ามาเกี่ยวข้อง

แผนภูมิที่ 1 ทฤษฎีการรับรู้-การวาดภาพ(Perception-Delineation) หรือ P.D. III
(McFee&Degge, 1977)

แผนภูมินี้มีรากฐานมาจากทางด้านจิตวิทยา และทางชีววิทยา ซึ่งพบว่ามนุษย์ทุกคนๆ คนมีศักยภาพเฉพาะตัวในการเรียนรู้ แต่ในการที่จะใช้ความสามารถนั้นขึ้นอยู่กับโอกาสในอดีต หรือปัจจุบันที่จะได้แสดงความสามารถดังกล่าว ซึ่งหมายถึงว่าความสามารถหรือความพร้อมมีผลมาจากความเข้มข้นหรือปริมาณของโอกาส และแรงกระตุ้นในการเห็น การคิด การรู้ และการรู้จัก ดัดแปลงเพื่อนำไปใช้(Golen&Moody,1973;Dobzansky,1962อ้างถึงใน Mcfee&Degge,1977)

นักจิตวิทยาจำนวนหนึ่งมีความสนใจเกี่ยวกับผลของการแยกชั้นระยะพัฒนาการของเด็ก ปัจจุบันนี้มีหลักฐานแสดงให้เห็นว่าการเริ่มต้นของการแยกชั้นในฐานะของผลจากการที่ได้กอยู่ในสภาพแวดล้อมใดๆก็ตาม เมื่อมีการใส่การกระตุ้นเข้าไป พัฒนาการก็จะเพิ่มขึ้น (Kagan&Klein, 1973 อ้างถึงใน Mcfee&Degge,1977) เด็กที่มีพัฒนาการทางการมองเห็น (Visually) และ การใช้จินตนาการ (Conceptually) น้อยมีแนวโน้มจะเป็นเด็กที่เรียนรู้ได้ช้า แต่ก็ได้มีการคาดคิดว่าหากมีการเปลี่ยนแปลงสภาพแวดล้อมให้มีการกระตุ้นมากขึ้นก็สามารถเพิ่มระดับพัฒนาการได้ และเด็กสามารถเรียนรู้ทันเพื่อนคนอื่น ๆ ในเมื่อเราไม่สามารถแยกคนออกจากประสบการณ์ของพวกเขา เราจึงสามารถเพียงแต่ระบุการแสดงของบุคคลในความหมายของประสบการณ์ที่พวกเขาได้อยู่

ในการที่จะทำให้แนวความคิดที่ซับซ้อนนี้นำมาใช้งานได้ ต้องมีทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ ทฤษฎีนี้ก็คือรูปแบบที่จะช่วยครูผู้สอนในการจัดการกับความหลากหลาย และความแตกต่างภายในชั้นเรียน ทั้งนี้หมายถึงนักเรียน ตัวครูเอง สื่อการสอนชนิดต่างๆและสิ่งแวดล้อม

ทฤษฎีสามารถนำมาประยุกต์ใช้ภายใต้สถานการณ์การเรียนรู้อื่นๆ แต่เราควรจะใช้กับการเรียนการสอนที่เกี่ยวข้องกับศิลปะมากกว่า ความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับสิ่งแวดล้อมรอบตัวจะทำหน้าที่ เรียนรู้ สร้างสรรค์ แสดงออก และประเมินเกิดขึ้น ซึ่งทำให้คนๆหนึ่งเกิดประสบการณ์ และสามารถแสดงออกทางความคิดได้

นักเรียนทุกคนมีความพร้อมที่จะสร้างสรรค์ และทำความเข้าใจกับศิลปะ หน้าที่ของครูก็คือ ต้องค้นหาความพร้อมนั้นซึ่งอาจจะมีความแตกต่างกันทางวัฒนธรรมและทางจิตวิทยากับตัวของผู้สอนเอง ซึ่งการทำความเข้าใจจะทำให้ครูสามารถทำงานท่ามกลางความแตกต่างภายในชั้นเรียนได้ แผนภูมิที่ 1 แสดงให้เห็นถึงจุดต่างๆในระบบไม่ว่านักเรียนจะกำลังเรียนรู้เรื่องศิลปะ และสิ่งแวดล้อม หรือสร้างสรรค์งานศิลปะ และออกแบบสิ่งแวดล้อม จะมีการตั้งคำถามที่สำคัญเกี่ยวกับความแตกต่างของนักเรียนในทุกๆจุด

จุดที่ I ความพร้อมของนักเรียน (Readiness) โอกาสในการเรียนรู้ในอดีตจะช่วยส่งเสริมปฏิสัมพันธ์ของทางจิตวิทยา และวัฒนธรรม ในเมื่อคุณค่า ทักษะ และความเชื่อของกลุ่มคน เป็นพื้นฐานจากสิ่งแวดล้อม เด็กๆจะเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อมทางกายภาพพอกพอกกับวัฒนธรรมที่เขาอาศัยอยู่ ความพร้อมของคนในการจะรู้ เห็น และเชื่อมโยงสู่การกระทำในฐานะจอภาพซึ่งเขาได้ส่งผ่านข้อมูลจากสิ่งแวดล้อม การให้ความสนใจกับรายละเอียดบางอย่างและละเอียดบางอย่าง

จุดที่ II สิ่งแวดล้อมทางจิตวิทยาวัฒนธรรม (Psychocultural Environment) เกิดจากการถ่ายโอนกันระหว่างนักเรียนแต่ละคน และครูผู้สอน ลักษณะนั้นขึ้นอยู่กับภายในชั้นเรียนมีการถ่ายโอนต่อกัน และกันดีเพียงใด ถ้าครู และนักเรียนมีความคล้ายคลึงกันก็จะสามารถสร้างความเชื่อมโยง และมีความเข้าใจต่อกันได้ดี แต่ถ้ามีความแตกต่างกันครูจะต้องพยายามทำให้ความเข้าใจในนักเรียนแต่ละคนด้วย การได้ตอบภายในชั้นเรียนขึ้นอยู่กับว่านักเรียนตัดสินใจว่าชั้นเรียนเป็นมิตร หรือเป็นศัตรูกับตน

จุดที่ III สิ่งแวดล้อมทางทัศนภาพ และกายภาพ (Visual-Physical Learning Environment) หมายถึงถึงสิ่งต่างๆในสิ่งแวดล้อมที่เป็นลักษณะกายภาพ เช่น ห้องเรียน การออกแบบห้องเรียน รูปแบบและรูปทรง สื่อการสอนต่างๆ สิ่งที่คุณเคยหรือสิ่งของใหม่ๆลักษณะของห้องเรียนที่ปรากฏต่อนักเรียนมีความสำคัญ ดังนั้นครูจึงจัดเตรียมให้สภาพแวดล้อมมีความเหมาะสมกับการเรียนด้วย

จุดที่ IV การใช้ข้อมูล (Information Handling) ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความพร้อมของนักเรียนว่าเด็กมีการตอบโต้กับสภาพแวดล้อมทางจิตวิทยาวัฒนธรรม และประสบการณ์ใหม่ๆอย่างไร ซึ่งจะเปลี่ยนแปลงความพร้อมที่จุด IV นี้ ปริมาณข้อมูลใหม่ที่ได้รับ และนำเสนอมาใช้ให้เกิดความพร้อมได้อย่างไร หน้าที่ของครูคือช่วยให้นักเรียนเห็นความสัมพันธ์ระหว่างประสบการณ์เก่า และ

ใหม่ ถ้าเรามีความเข้าใจความพร้อมในการเรียนรู้ของนักเรียน และถ้าเราสร้างสิ่งแวดล้อมให้ดูน่า
 อุ่นใจ และมีการกระตุ้น ก็จะทำให้งานของเราง่ายขึ้น

ในจุดที่ V การวาดภาพ และการโต้ตอบต่อศิลปะ (Delineating and Responding to Art) งานศิลปะชิ้นหนึ่งไม่ใช่การแสดงออกโดยตรงของบุคคลแต่เป็นความพร้อมของนักเรียนทักษะ
 ความคุ้นเคยกับวัสดุ ความยืดหยุ่นในการใช้เครื่องมือ และวัสดุในการที่จะนำมาใช้สร้างสรรค์ และ
 การเลือกสื่อที่เหมาะสมในการนำมาแสดงความคิดหรือออกแบบสิ่งของต่างๆ การที่นักเรียนจะมี
 ความคิดวิเคราะห์เกี่ยวกับศิลปะขึ้นอยู่กับความพร้อมของเขา สิ่งแวดล้อมในการเรียน
 ความคุ้นเคยกับรูปทรง และความสามารถของครูที่จะช่วยนักเรียนเข้าใจความสัมพันธ์ของศิลปะ
 กับสิ่งแวดล้อม

จุดที่ VI ผลตอบรับ (Feedback) เป็นขั้นตอนสุดท้ายของการตอบรับ 2 เท่าที่วนอยู่ใน
 แผนภูมินี้ จากการสังเกตว่ามีอะไรเกิดขึ้นในขั้นที่ IV และ V เราสามารถเห็นความเปลี่ยนแปลงใน
 ความพร้อมของนักเรียนในการทำงาน ทำให้เราได้รับรู้ว่าเราควรปรับปรุงจุดที่ II III IV และ V
 อย่างไร

การแสดงออกทางศิลปะนั้น พบว่าเด็กแต่ละคนมีขีดความสามารถในการสร้างสรรค์ด้าน
 ศิลปะที่แตกต่างกัน แต่เด็กแต่ละคนก็สามารถปรับปรุง และพัฒนาขึ้นได้ภายในขอบเขต และ
 ความสามารถของตนเช่นเดียวกัน ในเด็กเล็กๆนั้นต้องการสร้างสรรค์ และแสดงออกทั้งด้าน
 ความคิด และความรู้สึกต่างๆโดยใช้ศิลปะ นอกจากเด็กได้มีโอกาสในการแสดงออกแล้วยัง
 สามารถถ่ายทอดความรู้สึก และความเข้าใจ รวมทั้งบุคลิกภาพ และความเป็นอิสระออกมา
 เหล่านี้แสดงออกมาจากประสบการณ์ และจินตนาการของเด็กแต่ละคน ความรู้สึกนึกคิด ความชื่น
 ชอบ ซึ่งทำให้เด็กมีแนวความคิดต่อสิ่งต่างๆที่ไม่เหมือนกัน โดยการเปลี่ยนแปลงนี้สอดคล้องกับ
 สภาพแวดล้อม และสังคมรอบตัวเด็ก (De Francesco, 1958 อ้างถึงใน สุชาวดี สุภาโกษะ, 2527)

วิรุณ ตั้งเจริญ (2539) กล่าวถึงการแสดงออกทางศิลปะของเด็กนั้น สภาพแวดล้อม และ
 วัฒนธรรมได้ส่งผลต่อการรู้สึกนึกคิดของเด็กเป็นอย่างมาก การแสดงออกทางศิลปะเด็กมิใช่เป็น
 เพียงวุฒิภาวะทางความงาม (Artistic Maturity) เท่านั้นแต่ยังแสดงถึงวุฒิภาวะทางการรู้คิด
 (Cognitive Maturity) อีกด้วยโดยอ้างถึงงานวิจัยของ กิลล์ (M.S.Gill, 1976) ซึ่งได้ทำการวิจัยเพื่อ
 ศึกษาทัศนจินตภาพ (Visual Imagery) จากผลงานศิลปะเด็กว่า 2000 ชิ้นโดยเป็นผลงานของเด็ก
 ทั่วโลก ประกอบกับการสัมภาษณ์ผู้ที่มีบทบาทเกี่ยวข้องในทางศิลปวัฒนธรรม นอกจากนี้ยังศึกษา
 เปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรมจากเอกสารของยูเนสโก

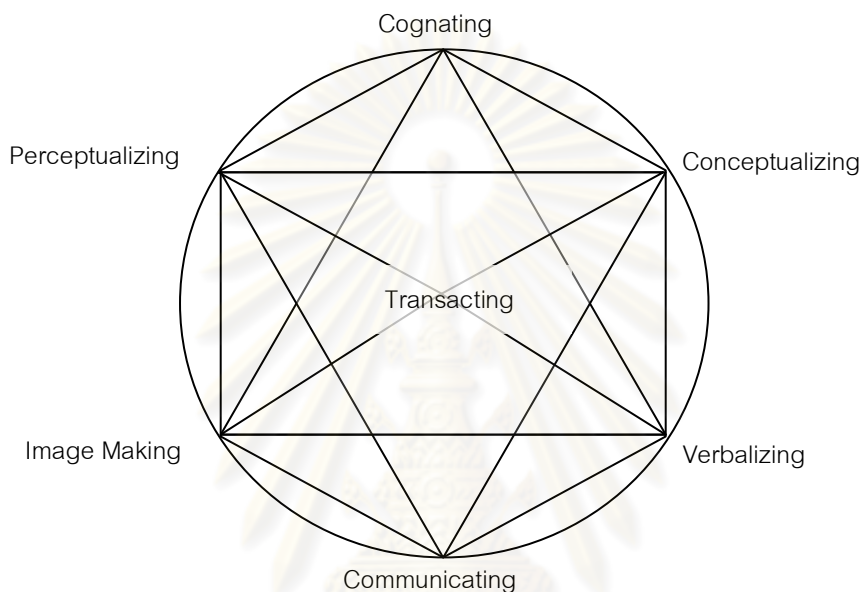

ทัศนจินตภาพในความหมายของกิลล์รวมถึงจินตนาการของเด็กที่ปรากฏเป็นรูปธรรมให้มองเห็นได้ บนผลงานเขียนภาพระบายสีเหล่านั้นโดยได้รับแรงกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า

1. การแสดงออกทางศิลปะของเด็กที่แตกต่างวัฒนธรรม และปัจจัยทางวัฒนธรรมที่หลากหลายนั้น สิ่งแวดล้อมทางกายภาพมีอิทธิพลอย่างชัดเจน
2. เทพนิยายของแต่ละสายวัฒนธรรมซึ่งมีความแตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางด้านเนื้อหาสาระในงานศิลปะเขียนภาพระบายของเด็กเป็นอย่างมาก
3. ท่ามกลางศิลปะเด็กหลากหลายวัฒนธรรมนั้น ปรากฏว่าศิลปะเด็กญี่ปุ่นได้แสดงให้เห็นถึงอิทธิพลด้านมรดกศิลปะประจำเชื้อชาติเด่นชัดกว่าเทศอื่น ๆ
4. ทัศนคติต่างๆของพ่อแม่ และครูซึ่งมีสภาพเป็นนามธรรม อันเป็นทัศนคติต่อการดำรงชีวิตในแต่ละสายวัฒนธรรม ได้ส่งผลไปสู่การแสดงออกทางศิลปะการเขียนภาพระบายของเด็กอย่างชัดเจน
5. ปรากฏการณ์ หรือ เหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นในชุมชนหรือสังคมของเด็ก เช่น ไฟไหม้ สงคราม น้ำท่วม อุบัติเหตุ ได้ปรากฏอยู่ในผลงานศิลปะเด็กเป็นอย่างมากปรากฏการณ์เหล่านี้ได้กลายเป็นตัวกระตุ้นการแสดงออกทางศิลปะของเด็กอย่างยิ่ง
6. เอกลักษณ์เด่นๆทางวัฒนธรรมของแต่ละเชื้อชาติก่อให้เกิดการแสดงออกทางศิลปะของเด็กที่แสดงบุคลิกเฉพาะในแต่ละสายวัฒนธรรมอย่างเห็นเด่นชัด
7. หนังสือภาพการ์ตูนนิทานต่างๆซึ่งเป็นที่นิยมชื่นชอบของเด็กในแต่ละสังคม มีอิทธิพลต่อรูปแบบในการแสดงออกทางด้านศิลปะเขียนภาพระบายสีเป็นอย่างมาก
8. นิทานพื้นบ้าน นิทานก่อนนอน และเรื่องเล่าต่างๆในแต่ละสังคมหรือแต่ละสายวัฒนธรรมช่วยกระตุ้นให้เกิดจินตนาการ และแสดงออกทางศิลปะอย่างมีค้ำยั้งดังได้ปรากฏเป็นหลักฐานชัดเจน
9. ศิลปะเขียนภาพระบายสีของเด็กได้แสดงให้เห็นถึงความคิดความเชื่อเด่นของเด็กในแต่ละสายวัฒนธรรมแต่ละเชื้อชาติอย่างเป็นรูปธรรม และนำศึกษา
10. หลักสูตร และการจัดโปรแกรมการเรียนการสอนทางศิลปศึกษา ส่งผลไปสู่การแสดงออกทางศิลปะของเด็กโดยตรง และสร้างความแตกต่างในเด็กที่ต่างหลักสูตรต่างวัฒนธรรมกัน

จากข้อสรุปในงานวิจัยของกิลล์ ได้สร้างความเข้าใจในเชิงวิเคราะห์ต่อผลงานเขียนภาพระบายสีของเด็กอย่างกว้างขวาง ซึ่งให้เห็นถึงความหลากหลายซึ่งเป็นผลกระทบมาจากสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรม ซึ่งให้เห็นถึงเอกลักษณ์ของผลงานศิลปะของเด็กที่แตกต่างวัฒนธรรมแตกต่างเชื้อ

ชาติ และสังคม ซึ่งให้เห็นถึงการรับรู้ ความรู้ ความคิด และความเชื่อของเด็กที่ได้รับการหล่อหลอมที่แตกต่างกัน นอกจากนั้นผลจากการวิเคราะห์ในเชิงเปรียบเทียบข้ามวัฒนธรรมเช่นนี้ ยังช่วยให้สามารถเลือกเฟ้นปัจจัยต่างๆในแต่ละวัฒนธรรม นำมาเป็นตัวกระตุ้น หรือ เป็นสื่อ دلใจในการแสดงออกทางศิลปะของเด็กได้อย่างดีอีกด้วย ไม่ว่าจะเป็นธรรมชาติ เทพนิยาย นิทานตัว ศิลปกรรมของชาติ ปรัชญากรรมต่างๆ หนังสือ และอื่นๆ

แผนภูมิที่ 2 รูปแบบทางพุทธิปัญญาสำหรับการเรียนรู้เพื่อสื่อสาร

(McFee&Degge, 1977)

ในแผนภูมิที่ 2 รูปแบบทางพุทธิปัญญาสำหรับการเรียนรู้เพื่อสื่อสาร (McFee&Degge, 1977) อธิบายความแตกต่างของการคิด และการสื่อสารของมนุษย์ซึ่งบางกลุ่มจะเป็นไปตามแผนภูมิในด้านซ้าย กล่าวคือ ใช้การรับรู้ และการสร้างภาพในการเรียนรู้และสื่อสาร ในขณะที่คนในบางกลุ่มจะใช้วิธีในแผนภูมิทางด้านขวา คือ ใช้มโนทัศน์ (Concept) และการพูดในการเรียนรู้เพื่อสื่อสาร ซึ่งทั้งนี้ผลกระทบจากคุณค่าของกลุ่มวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพที่พวกเขาเติบโตขึ้นมา ซึ่งเด็กที่เติบโตมาในสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยศิลปะ มีการฝึกฝนกระบวนการทั้ง 2 ด้าน คือ ทั้งทางการรับรู้ทางทัศน์ (Visual) และมโนทัศน์ (Concept) จะพัฒนาไปทั้ง 2 ข้างของแผนภูมิ อย่างไรก็ตามคนที่มีการพัฒนาการไปทางด้านใดด้านหนึ่งของแผนภูมิ จะมีประสบการณ์ทางสุนทรียภาพที่ต่างกัน

พฤติกรรมกรรมการแสดงออกทางศิลปะของเด็กทั่วไป แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะดังนี้ คือ

1. พฤติกรรมการแสดงออกจากโลกภายใน หมายถึง การแสดงออกจากความรู้ และประสบการณ์ที่สั่งสมมาตั้งแต่วัยเด็ก เด็กที่เคยพบเห็นและมีประสบการณ์กว้างขวางย่อมสามารถแสดงออกได้ดีกว่าเด็กที่มีสมองว่างเปล่า หรือมีประสบการณ์คับแคบและจำกัด

2. พฤติกรรมการแสดงออกจากโลกภายนอก หมายถึง การแสดงออกตามที่นิยามตามมองเห็นจากวัตถุ หรือหุ่นที่กำหนดให้ พฤติกรรมการแสดงออกจึงมีลักษณะเป็นการถ่ายทอดสิ่งที่พบเห็นจากต้นฉบับหรือของจริง ผลงานที่แสดงออกจึงค่อนข้างตายตัว ลักษณะพฤติกรรมของเด็กที่แสดงออกจึงเป็นการฝึกหัดทักษะความแม่นยำในการใช้สายตา และกล้ามเนื้อ

การแสดงออกทางศิลปะของเด็กนั้นจะมีกระบวนการต่อเนื่องกันจากวัยหนึ่งไปสู่อีกวัยหนึ่ง หรือเรียกว่า พัฒนาการทางศิลปะ ซึ่งเด็กในแต่ละวัยนั้นจะมีลักษณะเฉพาะปรากฏอยู่ในผลงานซึ่งพัฒนาการดังกล่าวนี้ จะดำเนินไปช้า หรือ เร็ว ขึ้นอยู่กับพื้นฐานความสนใจ ความสามารถทางศิลปะ สิ่งแวดล้อมรอบๆตัว รวมถึงการปลูกฝังและสนับสนุน ส่งเสริมการเรียนการสอนให้กับเด็กพัฒนาการทางศิลปะนี้จะมีลักษณะเป็นสากลเด็กทุกคนไม่ว่าชาติใด ภาษาใด จะมีลักษณะการแสดงออกในด้านการวาดภาพระบายสีตามพัฒนาการทางศิลปะที่คล้ายกัน เพราะฉะนั้นถ้าในกรณีที่พัฒนาการของเด็กถูกสกัดกั้น อันสืบเนื่องมาจากการอบรมสั่งสอนประสบการณ์ และสิ่งแวดล้อมก็จะส่งผลให้พัฒนาการนั้นขาดช่วงหรือยุติไป และจะทำให้เด็กมีการแสดงออกที่แตกต่างกันไปด้วย ดังนั้นการจัดประสบการณ์ที่ดี จึงเป็นวิธีทางอย่างหนึ่งในอันที่จะพัฒนาบุคลิกภาพและการแสดงออกทางศิลปะให้กับเด็กได้ (Lowenfeld, 1987 และ พีระพงษ์ กุลพิศาล, 2531)

วิรุณ ตั้งเจริญ (2525) กล่าวว่า ในขณะที่เด็กทำกิจกรรมทางศิลปะศึกษานั้น เด็กสามารถแสดงออกจากจิตสำนึก (Conscious) ในแต่ละคน ดังนั้นผลงานของเด็กจึงมีความซับซ้อน ยากง่าย แตกต่างกันไป สิ่งที่มีผลต่อการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก ประกอบด้วย

1. พื้นฐานทางวัฒนธรรมที่มีผลต่อการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก คือ ความเชื่อแบบแผนหรือลักษณะการดำเนินชีวิต และกิจกรรมของคนในสังคม ศิลปะเด็กจึงเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมในสังคม ทั้งในแง่การสะท้อนถ่ายทอดสภาพของสังคมให้ปรากฏเป็นผลงานศิลปะ และการสร้างสรรค์ศิลปะให้เป็นรูปวัตถุทางวัฒนธรรม

2. พื้นฐานทางสภาพแวดล้อม ที่มีผลต่อการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก ได้แก่ ธรรมชาติ ผู้คน อาคารบ้านเรือน และอื่นๆ สิ่งแวดล้อมเหล่านี้ในฐานะที่มีสภาพเป็นรูปธรรม นับว่ามีผลกระทบต่อศิลปะเป็นอย่างมาก เพราะสิ่งต่างๆดังกล่าวเป็นสื่อต่อใจ และ

ปัจจัยให้แสดงออกทางศิลปะโดยเด็กอาจจะเสนอรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับวัตถุ สิ่งแวดล้อม เสนอเหตุการณ์ต่างๆหรือเสนอความคิดอย่างใดอย่างหนึ่งเกี่ยวกับสภาพของสิ่งแวดล้อมถ่ายทอดออกมาในผลงาน

3. พื้นฐานทางความแตกต่างระหว่างบุคคล ความแตกต่างทางเอกภ�ตภาพของเด็กแต่ละคน เช่น บุคลิกภาพ สติปัญญา อารมณ์ ความนึกคิด จะมีผลไปสู่การแสดงออกที่แตกต่างกัน ทั้งเรื่องราวรายละเอียด สี ความซับซ้อน เด็กอาจจะเลือกวัสดุอุปกรณ์ที่ต่างกัน แสดงออกด้วยเทคนิคที่ต่างกัน งานศิลปะที่เด็กแสดงออกจึงมีแบบแผนเฉพาะตัวที่สะท้อนความแตกต่างทางเอกภ�ตภาพของเด็กแต่ละคนโดยเฉพาะ

ประเทิน มหาจันทร์ (2531) กล่าวว่า การแสดงออกของเด็กเด็กจะสร้างขึ้นมาจาก แล้วเด็กก็แสดงความรู้สึกนึกคิดนั้นออกมาโดยวิธีต่างๆถ้าครูผู้ส่งเสริมให้เด็กได้แสดงความคิดคำนึงดังกล่าวออกมาเป็นงานศิลปะแล้ว ก็นับว่าการสอนศิลปะดำเนินไปตรงจุดมุ่งหมาย เพราะวิธีการในการแสดงออกทางศิลปะไม่ควรถ่ายทอดจากครูโดยตรง แต่ควรให้เป็นเรื่องของเด็กเองในการที่จะใช้วิธีการใดๆ ตามที่เขาถนัดทั้งนี้คือเอาความต้องการของเด็กเป็นสำคัญ ถ้าหากครูไม่เปิดโอกาสให้เด็กแสดงออกโดยอิสระมุ่งแต่จะบังคับเอาตามความต้องการของครูฝ่ายเดียว เด็กก็จะไม่เป็นตัวของตัวเอง ขาดความเชื่อมั่นในตัวเอง พึ่งตนเองไม่ได้ ต้องคอยให้ความช่วยเหลือ และประคับประคองอยู่ตลอดเวลา ความริเริ่มสร้างสรรค์ก็จะไม่เกิดขึ้นเลย เด็กจะกลายเป็นคนทำอะไรไม่มีเหตุผล ที่ร้ายกว่านั้นก็คือ เด็กจะมีทัศนคติไม่ดีต่อศิลปะติดตัวไป

ดังนั้นการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก ที่ได้รับการสนับสนุนที่ถูกต้องนั้น จะแสดงถึงพัฒนาการทางด้านต่างๆ ในตัวเด็กที่ถ่ายทอดออกมาอย่างอิสระในรูปแบบของผลงานศิลปะ บนพื้นฐานของประสบการณ์ทางสภาพแวดล้อมในสังคม วัฒนธรรม และความแตกต่างระหว่างบุคคล

แนวทางส่งเสริมการแสดงออกทางศิลปะของเด็ก โดยทั่วไปควรคำนึงถึงหลักการสำคัญ

3 ประการดังนี้ คือ

1. เสรีภาพภายในขอบเขตที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมทางสังคม และวัฒนธรรม
2. กาแสดงออกอย่างอิสระตามความสนใจบนพื้นฐานประสบการณ์ของเด็ก
3. ความสำเร็จที่ครอบคลุมจุดประสงค์ปลายทาง

ทั้งนี้ การส่งเสริม และสนับสนุนกิจกรรมศิลปะเด็กควรให้ความสำคัญเกี่ยวกับ “กระบวนการแสดงออก มากกว่า ผลงานสำเร็จรูป หรือมุ่งเน้นทางด้านวัตถุ และความสำเร็จทางรูปธรรม ครูไม่ควรมองงานเด็กด้วยสายตาศิลปิน โดยใช้มาตรฐานทางศิลปะกรรมมาตัดสินงานเด็ก

พีระพงษ์ กุลพิศาล (2533) กล่าวว่า การรับรู้จากผลงานศิลปะเป็นการรับรู้ปริมาณหนึ่ง ที่ผู้ดูมีต่อรูปทรงที่มองเห็นด้วยความมีชีวิตชีวาตามโอกาสจะอำนวย เมื่อได้รับรู้แล้วการรับรู้ต่างๆ จะรวมตัวกันเป็นการรับรู้สะสม และจะกลายเป็นประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ ก็ต่อเมื่อมีการรวมคุณค่าของรูปทรงที่มองเห็นให้เป็นเอกภาพเดียวกัน หรือ อาจกล่าวได้ว่าการรับรู้เป็นกระบวนการเชิงสร้างสรรค์ และเป็นกระบวนการของการตื่นตัวทางสัมผัส และการสร้างความปรารถนาทางจิตใจซึ่งถูกปลุกเร้าให้เกิดขึ้น ภายในตัวผู้ดู และส่วนประกอบต่างๆ ที่รวมกันอยู่เป็นรูปทรงที่มองเห็นที่เราเรียกว่า ส่วนประกอบที่มองเห็น เป็นส่วนประกอบที่ก่อให้เกิดคุณค่า และความสัมพันธ์กันในส่วนรวม ได้แก่ เส้น รูปร่าง พื้นผิว สี เป็นต้น

อำไพ ตีรณสาร (2536) ได้กล่าวว่า ความสำคัญในการมองเห็นเพื่อการส่งเสริมกิจกรรมในการสอนศิลปศึกษาไว้ว่า เมื่อพิจารณาจากกระบวนการเรียนรู้ จะพบว่า การมองเห็นนั้นมีบทบาทเป็นปัจจัยพื้นฐานในกระบวนการการเรียนรู้โดยเฉพาะอย่างยิ่งทางศิลปศึกษา กระบวนการเรียนรู้จะเริ่มต้นจากการรับรู้ ซึ่งเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างโลกภายนอก สู่โลกภายในของมนุษย์ โดยผ่านประสาทสัมผัสต่างๆ อันได้แก่ ตา หู ลิ้น จมูก และผิวหนัง ต่อเมื่อเราเปิดการสัมผัสเหล่านี้ จึงจะเกิดการรับรู้ในรูปของการเห็น การได้ยิน การรู้รส การได้กลิ่น และการรู้สึกต่อพื้นผิว หากมีเพียงขั้นตอนนี้เพียงอย่างเดียวก็จะไม่เกิดการเรียนรู้ การรับรู้ต่างๆ จะมีประโยชน์ต่อการเรียนรู้ ต้องอาศัยขั้นต่อมา คือ การคิด คือกระบวนการจัดการกับสิ่งที่รับรู้มาจากโลกภายนอก ก่อนที่จะยอมรับ หรือละทิ้งไป การจัดการดังกล่าวอาจเป็นเพื่อหาความหมายหรือหาคำอธิบายต่อสิ่งที่ปรากฏ ขั้นตอนนี้จะเป็นจุดเชื่อมโยงระหว่างการเรียนรู้เดิม กับสิ่งที่ปรากฏ หรือ ประสบการณ์ใหม่ที่กำลังเผชิญอยู่ในขณะนั้น

อารี สุทธิพันธุ์ (2535) ที่กล่าวว่า การส่งเสริม และเพิ่มพูนประสบการณ์ทางสุนทรียนี้ สิ่งที่สำคัญ และมีคุณค่าคือประสบการณ์ทางการเห็น (Visual experience) และเป็นประสบการณ์ที่จะต้องมีการฝึกฝนอยู่เสมอ จึงสามารถพัฒนาให้เจริญงอกงามได้ ประสบการณ์ทางการมองเห็นนี้ ไม่ใช่เพียงการ ดู หรือมองเพียงผิวเผิน จะต้องมีการพินิจ พิจารณาในส่วนละเอียดด้วย และเสนอแนะในการฝึกการสังเกตนั้น อารี สุทธิพันธุ์ ได้แนะนำว่า 1. พยายามสังเกตรูปทรงของสิ่งนั้น (Form) 2. พยายามเข้าใจวัสดุ และวิธีการที่ใช้ในรูปทรงนั้นๆ (Materials and techniques)

พาร์สัน (Parsons, 1987) ให้ข้อสังเกตที่อาจจะช่วยให้คำจำกัดความของพัฒนาการทางเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจว่า ความคิดที่เป็นพื้นฐานที่สุด คือ การบรรลุความเข้าใจที่ซับซ้อนของการพัฒนาอย่างเต็มที่โดยเป็นลำดับขั้น พวกเราไม่ได้เกิดมาพร้อมความสามารถนี้ การพัฒนาเชื้อ

ว่าพวกเขาจะได้ประสบสิ่งเหล่านี้ทีละเล็กทีละน้อย ตามลำดับขั้นตอนในแต่ละเป็นพื้นฐานของการวิจัยใหม่ๆ การพัฒนาถูกนำไปอิงสู่ความสนใจพิเศษ และเรียงลำดับในการเรียนรู้ด้วยตัวมันเอง มันเป็นโครงเรื่องการเจริญเติบโตของการพัฒนาอย่างค่อยไปค่อยไปของการเข้าใจหลักสำคัญของกระบวนการรับรู้

พัฒนาการทางสุนทรียะ

มีนักการศึกษามากมายที่ได้ออกแบบหลักสูตรพัฒนาการทางสุนทรียภาพ และยังคงพัฒนาอย่างต่อเนื่องในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยของกล่าวถึง ทฤษฎีการพัฒนาทางสุนทรียภาพของ ไมเคิล เจ พาร์สัน (Aesthetic Development by Michael J. Parson) ที่ได้ศึกษาและนำเสนอเมื่อ ค.ศ.1987 ซึ่งได้พัฒนามาจากโมเดลของเขาเองเมื่อปี ค.ศ. 1976 และ 1978 ลักษณะของปีแรกๆ พาร์สัน ได้กำหนดขั้นการพัฒนาไว้ 4 และ 6 ขั้น ต่อมาจึงปรับปรุงจนขั้นการพัฒนามี 5 ลำดับขั้น โดยมีลักษณะเฉพาะของแต่ละลำดับขั้นแตกต่างกันออกไป คำถามที่ใช้ของ พาร์สัน นั้นจะกระตุ้นการตอบสนองเกี่ยวกับ ดี หรือ เลว ในการตัดสินภาพงานศิลปะ (Chen, Jo Chiung-Hua, 1997)

คอสเตอร์ (Koster, 2001) กล่าวว่า เช่นเดียวกับการอ่านหนังสือ ซึ่งมีความแตกต่างของลำดับขั้นการตอบสนอง งานศิลปะก็มีการจัดอันดับจากความ “ชอบ” หรือ “ไม่ชอบ” เป็นการตอบสนองขั้นที่ 1 และ “คำถามทางปรัชญาสุนทรีย” เป็นการตอบสนองขั้นที่ 5 เช่นเดียวกับการวิจัยที่แสดงว่าการพัฒนาสุนทรียภาพต้องการการออกแบบกิจกรรมอย่างพิถีพิถันและสร้างอยู่บนการตอบสนองทางสุนทรียของเด็ก ในขณะที่ความท้าทายของพวกเขาอยู่ที่การต่อสู้และการเพิ่มความเข้าใจ การวิเคราะห์งานศิลปะสามารถเปรียบเทียบได้กับกระบวนการเรียนในส่วนของ การค้นคว้าการวิจัย โดยไม่เกี่ยวเนื่องกันกับการใช้ศัพท์ และพื้นฐานทางประวัติศาสตร์ และอิทธิพลของสังคม ผู้คนส่วนใหญ่สามารถทำได้ไม่มากไปกว่าการตอบสนองในลำดับพื้นฐานของการค้นคว้าวิจัยศิลปะ การพัฒนาการรับรู้ในด้านสุนทรียภาพ ซึ่งเป็นส่วนประกอบอยู่ในหลายสาขาวิชา

ทฤษฎีการพัฒนาทางสุนทรียภาพของ ไมเคิล เจ พาร์สัน (Aesthetic Development by Michael J. Parsons, 1987)

พาร์สัน มีความสนใจในเรื่องปรัชญาของศิลปะและการศึกษาศิลปะในการพัฒนาความเข้าใจของเด็กในหลักสูตรรวมและวิธีการใหม่ในการประเมินผลของการคิดในทางจิตวิทยาทางศิลปะร่วมสมัยเขาเป็นผู้เขียนหนังสือเกี่ยวกับความเข้าใจของเด็กที่มีต่อศิลปะที่มีชื่อว่า “วิธีที่เราเข้าใจศิลปะ : การพัฒนาทางปัญญาเรื่องการตัดสินทางสุนทรียภาพ” (HOW WE

UNDERSTAND ART : A COGNITIVE DEVELOPMENTAL ACCOUNT OF AESTHETIC JUDGMENT) ซึ่งได้รับการแปลเป็นภาษาต่างๆและ ใช้ในการสอนสุนทรียศาสตร์ในโรงเรียน ปัจจุบันเขาเป็นประธานของแผนกบัณฑิตศึกษาคณะกรรมการมีส่วนร่วมใน Annenberg / Getty grant และบรรณาธิการศิลปศึกษา (editor of STUDIES IN ART EDUCATION)

พาร์สัน เขียนเรื่องนี้มาจากประสบการณ์ย้อนหลังกว่า 10 ปี ที่ได้มีโอกาสนำกลุ่มคนเข้าชมงานศิลปะ และทำการสัมภาษณ์อย่างเป็นทางการ โดยที่พาร์สันได้บันทึกคำสัมภาษณ์และนำมาสังเคราะห์ ทฤษฎีการพัฒนาทางสุนทรียภาพของพาร์สันนั้นประกอบด้วย 5 ชั้น ซึ่งมีส่วนประกอบที่แยกออกจากกันและเน้นเกี่ยวกับการพัฒนาความรู้ความเข้าใจ โดยพื้นฐานคือการกำหนดกลุ่มแบ่งเป็นลักษณะขั้น ขั้นในที่นี้คือกลุ่มของแนวความคิด ไม่ใช่คุณสมบัติของตัวบุคคล เป็นแบบแผน(pattern) หรือ โครงสร้าง (structure) ของภายใน สมมติฐานที่เกี่ยวข้องมีแนวโน้มเป็นไปตามความคิดของบุคคลเพราะพวกมันเป็นสิ่งที่อยู่ภายในเกิดขึ้นด้วยเหตุผลเหตุผล การอธิบายขั้นในที่นี้ไม่ได้แปลว่าอธิบายบุคคลแต่เป็นชุดของแนวความคิดที่ถูกตีความออกมา เขามีความเชื่อว่าบุคคลเป็นไปตามลำดับเหล่านี้ในวิถีทางของแต่ละบุคคล สำหรับเด็กเล็กจะเริ่มต้นความเข้าใจในลำดับใกล้เคียงกัน และจะมีการปรับปรุงความเข้าใจที่มีต่องานศิลปะที่ดียิ่งขึ้น แต่ละขั้นมีลำดับก่อนหลังต่อเนื่องกัน พาร์สัน นำเสนอทฤษฎีนี้ขึ้นมาโดยมีฐานมาจากทฤษฎีพัฒนาการทางจิตวิทยา ต่างๆรวมถึง Piaget , Kohlberg , Fowler , Broughton , Loevinger และ Baldwin ทฤษฎีของพาร์สันนี้ให้ความสำคัญในเรื่องของการรู้การเข้าใจ เพราะเราจะเข้าใจบุคคลหนึ่งๆได้ก็ต่อเมื่อเราเข้าใจสิ่งที่เขาคิด การเข้าใจงานศิลปะเป็นลำดับพัฒนาการ นอกจากนี้ “ขั้นพัฒนา” ของพาร์สันได้มาจากทฤษฎีพัฒนาการทางจิตวิทยาที่เป็นลำดับขั้นรูปแบบ ซึ่งบุคคลควรมีพัฒนาการตามลำดับ จาก 1 ไป 5 สามารถเทียบเคียงกับระดับอายุได้อย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามอาจมีความชัดเจนว่าเด็กเล็กจะอยู่ในขั้นต้นๆ (Parsons, 1987) ซึ่งประกอบด้วย 5 ชั้น ดังนี้ (ตารางที่ 1)

ขั้นที่ 1	ความชื่นชอบ (Favoritism)
ขั้นที่ 2	ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)
ขั้นที่ 3	การแสดงออก (Expressiveness)
ขั้นที่ 4	แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)
ขั้นที่ 5	ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

ตารางที่ 1 ความหมาย ตัวบ่งชี้ และตัวอย่างคำพูด ตามทฤษฎีการพัฒนาทางสุนทรียภาพ

ลำดับชั้น	คำอธิบาย	ตัวบ่งชี้	ตัวอย่างคำพูด
1	<p>ความชื่นชอบ (Favoritism)</p> <p>สามารถบอกถึงความพึงพอใจส่วนตัวที่มีต่อรูปภาพ เช่น ความสนใจที่มีต่อสี และเชื่อมโยงการตอบสนองของตนไปเรื่อยๆโดยไม่มีจุดหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราว/เนื้อหา หรือ รูปแบบของภาพวาด สิ่งที่นักเรียนตระหนักถึง คือ สิ่งที่แสดงออกมาและเชื่อมโยงไปยังความทรงจำส่วนตัว มีความเป็นอิสระในการตอบสนองที่เรียกว่าการรับรู้แบบใช้ความพึงพอใจ โดยไม่แบ่งแยกกว่าจะเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์หรือไม่มีความสัมพันธ์กันกับภาพวาด</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ความพึงพอใจตามสัญชาตญาณที่มีต่องานศิลปะโดยปราศจากคำถาม 2. เอาใจใส่เต็มที่ต่อสี 3. เชื่อมโยงการตอบสนองของตนไปเรื่อยๆอย่างไร้จุดหมายต่อเรื่องราว/เนื้อหา 4. คาดคะเนสิ่งต่างๆ ที่นำไปสู่ข้อสรุป 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ฉันชอบมันเพราะมันมีสุนัข พวกเรามีสุนัขด้วยและมีชื่อว่า โทบี้ 2. มันเป็นสีที่ฉันโปรดปราน 3. ฉันไม่ชอบสีดำดังนั้นฉันไม่ชอบพื้นหลัง 4. มันดูเหมือนกับอาหารชิ้นใหญ่หล่นลงมาจากฟ้า 5. ฉันไม่เชื่อว่าจะมีภาพที่ไม่ดีในโลกนี้หรอก ส่วนมากแล้วมันจะดี

ลำดับชั้น	คำอธิบาย	ตัวบ่งชี้	ตัวอย่างคำพูด
	<p>ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)</p> <p>สามารถจัดระบบความคิดที่แสดงออกมา โดยพูดถึงเรื่องราวพื้นฐาน (ความสวยงาม และความเป็นจริงที่ปรากฏ และทักษะความชำนาญ) ของภาพวาดที่ตนเองสนใจ และความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในภาพวาด เช่น อารมณ์ที่ถูกแสดงออกมาใน รอยยิ้ม หรือ อากัปกริยา และรูปแบบที่เข้าใจได้ในความเป็นจริงที่เห็น มีการชื่นชมในทักษะความชำนาญ เช่น ความละเอียดละออของผู้วาด เหล่านี้เป็นประเด็นพื้นฐานสำหรับการตัดสิน</p> <p>ความคิดที่แสดงออกมานั้นเป็นสิ่งที่ใครๆก็สามารถรับรู้ได้ และแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่อยู่ในใจตนเอง สามารถวิเคราะห์ประสบการณ์ของตนเองที่มีต่อศิลปะอย่างมีสุนทรียภาพ เช่น สามารถบอกได้ว่าสีที่มีลักษณะสว่างให้ความรู้สึกถึงความสุข สีที่มีลักษณะมืดให้ความรู้สึกของความทุกข์</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีการตีความงานศิลปะผ่านเรื่องราว/เนื้อหา (งานศิลปะไม่แยกจากรายการ/เนื้อหา คือ สามารถเข้าใจได้ง่าย) 2. ชื่นชมเทคนิคความชำนาญ 3. สนับสนุนความเหมือนจริง 4. คาดคะเนสิ่งต่างๆ ที่นำไปสู่ข้อสรุป (เช่น การเห็นวัตถุแล้วสามารถจำแนกระบุลักษณะที่สวยงาม และน่าเกลียดได้) 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ...เหมือนสุภาพสตรีบนเรือ หรือ กวางสองตัวในภูเขา 2. ...เธอดูหงุดหงิดเหมือนแม่มด 3. คุณสามารถเห็นถึงวิธีที่เขาทำมันอย่างละเอียด มันยอดเยี่ยมจริงๆ 4. มันดูเหมือนของจริงมาก 5. มันน่ารังเกียจมันน่าเกลียดจริงๆ 6. มันดูเหมือนการวาดแบบไม่สนใจน้องชายคนเล็กของฉันก็ทำได้ 7. เขาอาจจะโกรธแม่ยาย(หัวเราะ) ฉันไม่รู้ฉันรู้สึกแบบนั้น เขาอาจเห็นผู้หญิงบางคนที่กำลังเดินบนถนน และพูดว่าคุณน่าเกลียดจัง และก็เลยตัดสินใจวาดเธอขึ้นมา เขาโกรธหล่อนในบางเหตุผล

ลำดับขั้น	คำอธิบาย	ตัวบ่งชี้	ตัวอย่างคำพูด
3	<p>การแสดงออก (Expressiveness)</p> <p>สามารถแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนมากขึ้นโดยพิจารณาจากเรื่องราว/เนื้อหาของภาพวาด และจากประสบการณ์เดิมของตน แต่ยังคงมีความสนใจต่อประสบการณ์ของตนเองมากกว่าภาพวาดที่เห็น ความรู้สึกและความคิดที่เกิดขึ้นที่แสดงออกมาอาจจะเป็นของตนเอง หรือ ของผู้วาด หรือ ทั้ง 2 อย่าง ซึ่งเป็นสิ่งที่ตนเข้าใจ ความงามเป็นรองอารมณ์ความรู้สึก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความคิดแหวกแนว และมีความรู้สึกที่ลึกซึ้ง ใช้เกณฑ์การตัดสินที่เป็นไปได้ แต่ยังคงความรู้สึกส่วนตัวอยู่ แต่ก็ตระหนักถึงประสบการณ์ของผู้วาดด้วย หรือสามารถเปรียบเทียบเชื่อมโยงประเด็นในภาพวาดสู่ความเข้าใจของตนเองได้</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. งานศิลปะบ่งบอกถึงเรื่องราว หรือ แนวความคิด (นอกจากเรื่องราว/เนื้อหาที่ปรากฏอยู่) 2. มองหาสิ่งที่งานศิลปะต้องการแสดงออกในแง่ของข้อมูลเชิงประสบการณ์ส่วนตัวคุณลักษณะในการแสดงออกเป็นสิ่งที่สำคัญ 3. สนใจในการตีความของความหมายโดยรวม 4. ไม่เชื่อเกี่ยวกับคำพูดวิพากษ์วิจารณ์ แต่เชื่อว่าบริบทข้อเท็จจริงเป็นสิ่งที่ชักจูงให้ตีความ 	<ol style="list-style-type: none"> 1. เธอกำลังพยายามนึกถึงอดีตหรือบางสิ่ง เสื้อผ้าของเธอดูเหมือนนักแสดงโชว์ หรือคนที่อยู่ในสวนสัตว์ หรือบางสิ่ง เธอกำลังแปลงโฉม 2. ฉันคิดว่าเขาให้รายละเอียดที่คุณสามารถคิดถึงยายของคุณ หรือ ใครสักคนที่มีชีวิตที่ยากลำบาก เธอดูมีความเศร้า ฉันไม่รู้ว่ามันว่าเธอและเส้นเลือดเป็นอย่างไร ฉันไม่รู้ว่ามันแสดงผลกระทบต่ออารมณ์อย่างมาก เธอต้องการที่จะสวย และมีบุคลิกที่ดี และดูเหมือนถูกทอดทิ้ง เพราะเธอตระหนักว่ามีคนทิ้งเธอ บางทีเธอไม่สามารถยอมรับความจริงฉันไม่รู้ว่าทำไมไม่มีลักษณะเหมือนถูกทอดทิ้งบนใบหน้าของเธอ และเธอกำลังทาแป้ง

ลำดับชั้น	คำอธิบาย	ตัวบ่งชี้	ตัวอย่างคำพูด
4	<p>แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)</p> <p>สามารถใช้ทัศนคติเกี่ยวกับหลักการทางการรับรู้ที่ประกอบด้วยส่วนต่างๆที่ซับซ้อนกว่าความเข้าใจส่วนตัว โดยให้ความสำคัญต่อ สื่อวัสดุ รูปร่าง ลักษณะ แยกแยะอารมณ์ความรู้สึกของตนเอง และสิ่งที่ประสมอยู่ในงานได้ ค้นพบถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับรูปแบบของงานศิลปะและประวัติศาสตร์ สามารถขยายความสำคัญในภาพวาดได้ เกิดการวิจารณ์งานศิลปะ มีเหตุผลและเข้าใจเรื่องราว/เนื้อหาของภาพ</p> <p>การวินิจฉัยจากนี้ไป คือ ความสำคัญ (Significant) ของภาพวาดที่เป็นทางการมากกว่าความคิดเห็นส่วนตัว มันอยู่ภายใต้หลักการที่มีอยู่แล้วซึ่งทุกคนยอมรับ และเกิดจากการตีความที่ได้มาตรฐาน</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. ยอมรับว่าความสำคัญของงานศิลปะเป็นมิติทางสังคม และเท่ากันกับการค้นพบด้วยตัวเอง 2. ยอมรับว่างานศิลปะดำรงอยู่ในวัฒนธรรมสังคม และความเป็นอยู่และโลกศิลปะ 3. ให้ความสำคัญในการตีความและการตัดสิน 4. ใช้ สื่อ ลักษณะ รูปแบบ และเทคนิค ถ่ายทอดความหมาย 5. ยินดีปรับเปลี่ยนความคิด และใช้เวลาในการคิดเกี่ยวกับการตีความ 	<p>มันดูกระจัดกระจายแต่ก็ไม่ทั้งหมดมีบางที่รู้สึกเป็นระเบียบ ฉันคิดว่ามีข้อพิจารณาของสิ่งนี้ รูปแบบที่ถูกจัดกลุ่มตรงกลาง และใช้สีรุนแรงดูมีพลัง และแสดงเป็นนัยในการกระทำและเต็มไปด้วยความกุ๊กกิ๊ก มีสิ่งของมากมาย ฉันคิดว่ามันเป็นระบบรอบๆรูปทรงที่มีความสมดุลในหัวของเขา และสมดุลในภาพวาด และมีรูปทรงที่ลอยอยู่รอบๆมันเป็นความกลมกลืน รูปภาพซึ่งถูกแสดงเฉพาะบุคคลแลหลักเห็นความเป็นจริง และดูนี้ เป็นสามเหลี่ยมที่ดีมันมีความสมดุลเพราะอยู่ที่จุดของมันมันน่าสนใจ มันถูกสร้างด้วยการเคลื่อนไหวมากมาย</p>

ลำดับชั้น	คำอธิบาย	ตัวบ่งชี้	ตัวอย่างคำพูด
5	<p>ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)</p> <p>สามารถสร้างคำตัดสินโดยอาศัยโครงสร้างของเรื่องราว/เนื้อหาในรูปแบบ อาจพูดได้ว่าคำตัดสินคือการโต้เถียงที่มีเหตุผล และเป็นตัวของตัวเองสิ่งที่ถูกตัดสินไม่เป็นไปตามหลักการเดิม แต่มีการเพิ่มข้อสงสัยส่วนตัวขึ้นมาแทน คล้ายกับเป็นแบบฝึกหัดทางศิลปะ มีทั้งการสร้างสรรคและการประเมินคุณค่า และแบ่งแยกชัดเจนระหว่างการตัดสิน และการตีความการตีความ(Interpretation) คือ การสร้างความหมายขึ้นมาใหม่ การตัดสิน (Judgment) คือ การประเมินค่าของความหมาย ในขั้นก่อนหน้าเราไม่แยก 2 สิ่งนี้ ขึ้นนี้ทำให้คนๆหนึ่งเกิดปฏิกิริยาที่ละเอียดอ่อนและทำให้เราคิดถึงทฤษฎีต่างๆที่เกี่ยวข้อง บุคคลเข้าใจงานศิลปะทั้งในแง่การสร้างสรรคและการชื่นชมซึ่งได้แก่การคิดทบทวนและปรับตัวเองให้เข้ากับสภาวะการณ์อยู่เสมอ และโดยการสำรวจคุณค่าต่างๆที่เปลี่ยนไปตามเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. มีความสามารถในการสร้างคำตัดสินที่เป็นอิสระอยู่บนพื้นฐานของความรู้และวัฒนธรรม สังคม และความเป็นอยู่ 2. ใช้ความเข้าใจลึกซึ้งซึ่งเกี่ยวกับ ประเพณี วัฒนธรรม สังคม และความเป็นอยู่ และประวัติศาสตร์ไปสู่การตีความหมาย และลักษณะความสำคัญของงาน 	<p>การเชื่อมโยงระหว่างงานหุ่นนิ่ง และภาพวาดทิวทัศน์ในศตวรรษที่19 นั้นชัดเจน รอยแตกและความรู้สึกที่รุนแรง ความมืดของเนินที่ยื่นออกไปในทะเลและความทึบของหุบเหว คือสิ่งที่แสดง คล้ายกับผลงานของ Bierstadt และ Moran เช่นเดียวกันกับความสามารถในการรับรู้สัมผัสของ Rothko ก็ทำให้เห็นลักษณะบางอย่างของการวาดภาพแบบ Luminist ขณะทำงานหุ่นนิ่งจะไม่ได้ตีความเหมือนงาน the Grand Canyon or the Rokies ซึ่งมันเป็นความจริงที่ว่าภาพเหล่านี้ทำให้เกิดอารมณ์เดียวกันกับผู้วาดที่ครั้งหนึ่งเคยพิจารณาธรรมชาติ “ความยิ่งใหญ่” เป็นการรับรู้ถึงจุดสนใจหรือพลังของความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา และความก้องกังวานของเสียง”</p>

จากข้างต้นเห็นได้ว่า ลำดับขั้นพัฒนาการทางสุนทรียภาพทั้ง 5 ชั้น เป็นระดับความสามารถในด้านสุนทรียภาพ ที่ต้องอาศัยประสบการณ์ และการเรียนรู้เกี่ยวกับศิลปะ ฉะนั้น นอกจากการจัดการเรียนการสอนเพื่อเน้นให้เกิดสุนทรียภาพจะสำคัญแล้วนั้น ก็ต้องคำนึงถึงพัฒนาการความเข้าใจในการรับรู้ของนักเรียนเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

โคโรสคิกส์ (Koroscik, J. S, cited in Kindler, A. M, 1997) ได้แบ่งแยกกระบวนการการรับรู้เมื่อบุคคลหนึ่งพยายามตีความงานศิลปะไว้ 3 ด้าน ดังนี้ ด้านที่หนึ่ง คือ การปรากฏของความรู้พื้นฐาน ซึ่งเป็นขอบเขตที่บุคคลหนึ่งจะเพิ่มความรู้ ทักษะ และ ประสบการณ์เมื่อพยายามตีความและเข้าใจงานศิลปะ ด้านที่สอง คือ ทางเลือกในการค้นหากลยุทธ์ ซึ่งจะนำทางให้เกิดความเข้าใจใหม่ มุ่งค้นหาความรู้ใหม่ และช่วยให้บุคคลได้ประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ที่ได้มาก่อนหน้านี้ ด้านที่สามของกระบวนการรับรู้เป็นการเตรียมการไปสู่การเรียนรู้อย่างเป็นนิสัยทำให้บุคคลมีความเต็มใจต่อการเรียนรู้และค้นหา ความเข้าใจใหม่ๆ กระบวนการรับรู้ทั้งสามนี้แสดงเมื่อความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ถูกเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ และผู้เรียนจะต้องพร้อมในการเรียนรู้

ตารางที่ 2 โมเดลเกี่ยวกับการรับรู้การเข้าใจของการเรียนรู้ศิลปะ

ตรงประเด็นน้อยที่สุด	ความรู้พื้นฐานของผู้เรียน ทั้งหมดของการสะสม ความรู้ ทักษะ และ ประสบการณ์ ความสามารถในปัจจุบัน รวมทั้งรู้จักเกี่ยวกับสาระที่ศึกษา	ตรงประเด็นมากที่สุด
มีประสิทธิภาพน้อยที่สุด	ทางเลือกของกลยุทธ์ การหาความรู้ของผู้เรียน ระดับการรับรู้ที่นักเรียนสร้างความเข้าใจใหม่ และประยุกต์ความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ ก่อนหน้าได้ประสบมา	มีประสิทธิภาพมากที่สุด
แรงจูงใจต่ำ	การเตรียมการของผู้เรียน ปัจจัยของแรงจูงใจ หรือ ความเคยชิน หรือ แนวความคิด ซึ่งมีอิทธิพลต่อผู้เรียนเต็มใจในการเรียน และค้นหาความเข้าใจ	แรงจูงใจสูง

การเลือกงานศิลปะที่จะใช้ในการจัดกิจกรรมควรคำนึงถึง

องค์ประกอบของการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการรับรู้ทางด้านสุนทรียภาพของนักเรียนนั้น การวิจัยครั้งนี้ได้ใช้ภาพงานจิตรกรรมเป็นส่วนประกอบที่สำคัญ และเช่นเดียวกับการจัดการเรียน การสอนในรูปแบบนี้ภาพงานศิลปะก็เป็นสิ่งที่สำคัญมากเช่นกัน เพราะต้องเป็นตัวอย่างที่ดี สามารถเปิดโลกศิลปะให้กับนักเรียนได้ โดยคอสเตอร์ (Koster,2001) กล่าวถึงการคัดเลือกงาน ศิลปะดังนี้

1. คุณสมบัติ (Quality) งานศิลปะทำให้เห็นถึงประเภทของงานศิลปะได้ดีที่สุด พวกมันจะ เป็นงานฝีมือที่ดี เป็นต้นฉบับในการออกแบบ และถูกยอมรับโดยทั่วไปเกี่ยวกับชื่อเสียงของมัน มองหางานใน พิพิธภัณฑ์ หรือ แกลอรี หรือ นิทรรศการศิลปะ

2. ความหลากหลายของสื่อ และเทคนิค (Variety of Media and Techniques) ควร มีขอบเขตที่กว้างในการเสนอความหลากหลายของสื่อและเทคนิค ภาพเขียนที่จำลองออกมาถือว่า สามารถใช้ได้ และส่วนใหญ่จะใช้เป็นส่วนใหญ่ นักเรียนจะได้สัมผัสความสำคัญของรูปแบบงาน ศิลปะ เช่น งานสถาปัตยกรรม งานภาพพิมพ์ งานคอลลาจ งานประติมากรรม และรูปแบบงานศิลปะจะ แสดงความเท่าเทียมกันในการยกตัวอย่างงานทั้ง 4 นี้ในการจัดกิจกรรม เพราะในเรื่องของเทคนิค ของงานนั้นมีความแตกต่างกัน

3. ความหลากหลายของรูปแบบ, วัฒนธรรม และศิลปิน (Variety of Style, Cultures, and Artists) งานศิลปะมีความสร้างสรรค์ในวัตถุประสงค์ที่มีความแตกต่างกันของคนทั่วโลก การ พัฒนาการมองเห็นเกี่ยวกับศิลปะของเด็กนักเรียนในปัจจุบันซึ่งสามารถเสริมคุณค่า และความทำ ทาย ค่านิยมเกี่ยวกับศิลปะ ควรเลือกงานที่มีความร่วมสมัยที่มีความแตกต่างกันของเชื้อชาติ และ ประเพณี และก็ต้องการศึกษางานในอดีตด้วย อย่าลืมที่จะรวมงานของศิลปินที่เป็นผู้หญิงด้วย และศิลปินที่มีชื่อเสียงและเป็นต้นแบบของงานศิลปะในสมัยก่อนด้วย

4. เต็มไปด้วยความหมาย (Meaningful) งานที่ใช้ศึกษาต้องมีความหมายในบางอย่างเพื่อ เกิดการตีความ เมื่อนักเรียนพิจารณา

5. เป็นตัวแทน (Representation) สิ่งนี้เป็นสิ่งสำคัญในการแสดงภูมิหลังของวัฒนธรรมของ นักเรียนทั้งหมด พยายามให้มีความสมดุลในการเลือกงาน บอกให้นักเรียนทั้งหมดรู้ว่าเป็นมรดก ของชาติพันธุ์ และความเชื่อที่เป็นคุณค่าในงานศิลปะ ที่แน่ใจว่าไม่ได้มาจากประเพณี หรือ เกี่ยวกับเชื้อชาติ หรือกลุ่มของเพศเดียวกันนั้น คือควรมีการหลากหลายในวัฒนธรรมนั่นเอง

สิ่งสำคัญอีกประการ คือ การจัดการเรียนการสอนเพื่อการรับรู้ทางสุนทรียภาพนั้น จำเป็นต้องคำนึงถึงอายุ ระดับความสามารถ และส่วนที่ต้องการจะพัฒนาควบคู่กันด้วย ดังตารางที่ 3 (หน้า 43)

นอกจากนั้นคำถามเป็นอีกหนึ่งส่วนประกอบที่สำคัญในการในการเรียนการสอนเพื่อเน้นเรื่องสุนทรียภาพ คำถามหลักๆของครู อาจแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ

1. คำถามปลายเปิด (Open-Ended Question) เป็นเครื่องมือของการสอนที่มีอำนาจมาก คำถามเหล่านี้นำไปสู่ความคิดแบบแยกนัย (Divergent) และเป็นคำถามที่ทำให้เด็กใช้ความคิด ความรู้ หรือการตัดสินใจ นับว่าเป็นคำถามที่ยกระดับความคิดของเด็กให้สูงขึ้น

2. คำถามปลายปิด (Closed Question) เป็นคำถามที่ถามเฉพาะ และมีคำตอบเดียว คำถามนี้นำไปสู่ความคิดแบบเอกนัย (Convergent) และเป็นคำถามที่เด็กตอบโดยการนำสิ่งที่จำไว้มาตอบ

คำถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ คำถามพื้นฐาน 7 คำถามที่มีลักษณะปลายเปิด เพื่อกระตุ้นให้เกิดการรับรู้ต่องานจิตรกรรม มีดังนี้

คำถามที่ 1 ให้นักเรียนอธิบายภาพวาดนี้

คำถามนี้เพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาภาพงานจิตรกรรมอย่างใกล้ชิด

คำถามที่ 2 นักเรียนคิดว่าภาพวาดนี้เกี่ยวกับอะไร เรื่องราวในภาพนี้ดีหรือไม่

คำถามนี้เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นที่มีต่อภาพงานจิตรกรรม

คำถามที่ 3 นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพนี้

คำถามนี้เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึกที่มีต่อภาพงานจิตรกรรม

คำถามที่ 4 นักเรียนคิดว่าสีในภาพนี้เป็นอย่างไร เป็นสีที่ดีหรือไม่

คำถามนี้เพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสีในภาพ

คำถามที่ 5 นักเรียนคิดว่ารูปร่างรูปทรงต่างๆในภาพนี้เป็นอย่างไร และพื้นผิวเป็นอย่างไร

คำถามนี้เพื่อให้นักเรียนพิจารณาเกี่ยวกับรูปร่างรูปทรง และพื้นผิว

คำถามที่ 6 นักเรียนคิดว่าภาพนี้วาดยากหรือไม่ อะไรยากที่สุด

คำถามนี้เพื่อให้นักเรียนพิจารณาถึงผู้สร้างงาน และพิจารณาเกี่ยวกับเทคนิคการสร้างงาน

คำถามที่ 7 ภาพวาดนี้เป็นภาพวาดที่ดีหรือไม่ ทำไม
คำถามนี้เพื่อให้นักเรียนมีการตัดสินใจ และประเมินคุณค่าของภาพงานศิลปะ

แม้ว่าคำถามอาจมีการชี้ให้นักเรียนไปสู่ขั้นต่างๆ แต่ความเป็นจริงแล้วนั้นหากนักเรียนมีความสามารถอยู่ในขั้นใด การแสดงออกทางการรับรู้ก็จะอยู่ในขั้นความสามารถของนักเรียน ฉะนั้น คำถามไม่มีผลในการชี้นำไปสู่ขั้นต่างๆ แต่เป็นเพียงการให้นักเรียนได้พิจารณาภาพงานจิตรกรรมอย่างตรงประเด็น

ในกรณีที่นักเรียนไม่แสดงการตอบสนองของผู้วิจัยจะใช้คำถามเสริม เช่น

- นักเรียนหมายถึงอะไร
- นักเรียนสามารถยกตัวอย่างได้หรือไม่
- นักเรียนสามารถพูดเกี่ยวกับภาพวาดนี้ได้อีกไหม

จากข้อมูลข้างต้น การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่เน้นแกนสุนทรียภาพนั้นเป็นเรื่องที่จำเป็นต้องมีการเตรียมการเป็นอย่างดีในกระบวนการของการสอน ในขณะเดียวกันขั้นตอนระหว่างการเรียนการสอนก็สำคัญเช่นเดียวกัน เพราะทุกๆ ประสพการณ์ ถูกสร้างขึ้นจากการเกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหา และวัตถุประสงค์ ระหว่างตัวเอง และโลกภายนอก มันไม่ใช่เพียงแค่ร่างกาย และจิตใจเท่านั้น ไม่สำคัญว่ามีปัจจัยมากเท่าไร หรือมีอำนาจอื่นๆ มากกว่า ประสพการณ์ของตัวเอง เพราะประสพการณ์ทุกประสพการณ์ล้วนมีปัจจัยสนับสนุนให้เกิดขึ้น

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 3 คำอธิบายทักษะการตอบสนองเกี่ยวกับสุนทรียศาสตร์ตามขั้นของคอสเตอร์ (Koster, 2001) ได้กำหนดไว้ เพื่อแสดงความสามารถขั้นทักษะของนักเรียน

ระดับ	หลักพื้นฐาน / คนที่เริ่มต้น ระดับชั้น 1-2	ระดับกลาง ระดับชั้น 3-4-5	ขั้นพัฒนา ระดับชั้น 6
เกี่ยวกับความรู้สึก	<ol style="list-style-type: none"> สามารถอธิบายความรู้สึกโดยวาจา <ol style="list-style-type: none"> โดยใช้การเปรียบเทียบสิ่ง 2 สิ่งที่แตกต่างกัน ใช้คำอุปมาอุปไมย สามารถพูดถึงความรู้สึกที่ได้รับจากการชมรมองได้ สามารถอ่าน และเขียนประโยคเพื่อตอบสนองง่ายได้ๆ หนึ่งหรือสองประโยค สามารถไตร่ตรองภาพผลงานได้ 	<ol style="list-style-type: none"> สามารถอธิบายความรู้สึกด้วยวาจา และการเขียนที่ใช้การเปรียบเทียบสิ่งสองสิ่งที่แตกต่างกันได้ ใช้คำอุปมาอุปไมย และการเปรียบเทียบได้ สามารถลงรายการแยกตัวประกอบซึ่งส่งผลไปยังความรู้สึกเกี่ยวกับงานศิลปะ สามารถเขียนเพื่อแสดงการตอบสนองได้หนึ่งหรือมากกว่าหนึ่งวรรค สามารถไตร่ตรองและคิดต่อได้ ยกตัวอย่างเช่น จินตนาการจากสิ่งที่เห็นแตกต่าง และในรูปแบบที่แตกต่าง 	<ol style="list-style-type: none"> สามารถเขียนอธิบายด้วยตัวเองเกี่ยวกับงานศิลปะ ซึ่งแสดงให้เห็นศัพท์ที่มากมาย และตระหนักถึงคุณภาพของความรู้สึกด้วย สามารถอธิบายปฏิกิริยาตอบโต้ต่างๆจากงานศิลปะได้ สามารถเตรียมพร้อมเขียนเรียงความได้ สามารถวาดภาพอย่างคร่าวถึงสิ่งที่คิดไตร่ตรองในใจได้
เกี่ยวกับการบรรยาย	<ol style="list-style-type: none"> สามารถอธิบายประเด็นของงานศิลปะได้ สามารถบอกชื่อทัศนธาตุ และระบุออกมาได้ สามารถอ่าน และเขียนรหัสลับสำหรับสี ทัศนธาตุ และสื่อพื้นฐาน และเครื่องมือที่พวกเขาใช้ได้ สามารถอธิบายสิ่งที่ปรากฏในงานโดยใช้คำศัพท์ที่เคยสอนได้ 	<ol style="list-style-type: none"> สามารถอธิบายทัศนธาตุ ประเด็นวัตถุประสงค์ และสื่อที่ถูกใช้ในงานศิลปะได้ สามารถระบุลักษณะและประยุกต์หลักการของรูปแบบได้ สามารถอธิบายองค์ประกอบของงานได้ มีการใช้ประมวลคำศัพท์เพิ่มขึ้นในการตีความหมาย และการเขียนแสดงความคิดเห็น 	<ol style="list-style-type: none"> สามารถเขียน หรือ พูดอธิบายงานศิลปะด้วยคำศัพท์ทางศิลปะตามหัวข้อ และรูปแบบองค์ประกอบได้ มีความรู้ที่เด่นชัดในเรื่องของศัพท์ที่ใช้ในศิลปะ คำนิยาม และความคิดรวบยอด รู้วิธีการหาข้อมูลเกี่ยวกับศิลปะที่ต้องการได้
เกี่ยวกับการวิจารณ์	<ol style="list-style-type: none"> สามารถจัดประเด็น สี ทัศนธาตุ และลักษณะเฉพาะเกี่ยวกับรูปแบบพื้นฐาน ตามประเภทของผลงานได้ ประยุกต์ใช้การจำแนกส่วนประกอบในประเด็นพื้นฐานได้ เช่น เป็นภาพทิวทัศน์ หนึ่ง และภาพเหมือนคน ประยุกต์ใช้การจำแนกรูปแบบพื้นฐานได้ เช่น ตามความ 	<ol style="list-style-type: none"> สามารถแยกประเภทของงานต่างๆได้รวมทั้งความสำคัญเกี่ยวกับรูปแบบหรือเกี่ยวกับวัฒนธรรม สามารถประเมินงานประกอบที่สมมูลต้อง สามารถประเมินงานและระบุหลักเกณฑ์ที่ตัดสิน สามารถเปรียบเทียบงานศิลปะได้ และงานที่เกี่ยวข้องกับ 	<ol style="list-style-type: none"> สามารถออกแบบหลักการตัดสินแยกประเภท และการประเมินงานศิลปะได้ สามารถโต้แย้งการประเมินโดยการอ้างอิงหลักฐานประกอบได้ สามารถวิเคราะห์โดยใช้ประโยชน์ของสัญลักษณ์

ระดับ	หลักพื้นฐาน / คนที่เริ่มต้น ระดับชั้น 1-2	ระดับกลาง ระดับชั้น 3-4-5	ขั้นพัฒนา ระดับชั้น 6
	<p>เป็นจริง และไม่เป็นไปตามความเป็นจริง</p> <p>4. สามารถระบุวัตถุประสงค์ของการเลือกงานศิลปะได้</p> <p>5. สามารถระบุลักษณะที่สมดุล และไม่สมดุลได้</p>	<p>วรรณคดี ดนตรี และอาหารต้น</p> <p>5. สามารถระบุสัญลักษณ์ หัวข้อ และฟังก์ชันได้หลายรูปแบบในการคัดเลือกงาน</p>	<p>และหัวข้อ กับฟังก์ชันของความสำเร็จได้</p>
<p>เกี่ยวกับ ทางประวัติศาสตร์</p>	<p>1. สามารถระบุศิลปินและสถานที่ของงานได้</p> <p>2. สามารถยกตัวอย่างศิลปะจากที่ที่แตกต่างได้</p> <p>3. ประยุกต์ใช้ความรู้ของวัฒนธรรมที่แตกต่างโดยการจัดหมวดหมู่ได้</p>	<p>1. สามารถจำแนกคัดเลือกงานศิลปะบนแผนที่ และช่วงเวลา(time line) ได้</p> <p>2. สามารถอธิบายว่ามีเหตุการณ์ทาง สังคม ประวัติศาสตร์ และศาสนา ได้อย่างคล่องแคล่ว</p> <p>3. สามารถลงรายละเอียดเกี่ยวกับปัจจัยซึ่งเป็นสิ่งชักจูงความคิดสร้างสรรค์ทางศิลปะได้</p> <p>4. สามารถใช้อำนาจที่เกี่ยวข้องในการค้นคว้าวิจัย และเขียนเกี่ยวกับการคัดเลือกศิลปะ</p> <p>5. สามารถอธิบายเกี่ยวกับศิลปะในความสัมพันธ์ของเรื่องชีวิตของศิลปินได้</p>	<p>1. มีความรู้เด่นชัดในเรื่องของรูปแบบของศิลปะที่ถูกสร้างสรรค์ขึ้นมาทั้งหมดบนโลก</p> <p>2. สามารถกำหนดทางเลือกในการสังเกตงานศิลปะบนพื้นฐานของประวัติศาสตร์ สังคม และสภาพแวดล้อม</p> <p>3. สามารถเขียนหลักพื้นฐานในการวิจัยอย่างลึกซึ้งใช้สำนวนหรือรูปแบบการเปรียบเทียบ วิเคราะห์งานศิลปะในการนำเสนอเกี่ยวกับช่วงเวลาเฉพาะได้</p>
<p>เกี่ยวกับปรัชญา</p>	<p>1. สามารถเปรียบเทียบงานศิลปะในประเด็นได้เป็นอย่างดี</p> <p>2. สามารถสร้างบรรยายอย่างง่ายเกี่ยวกับศิลปะเท่าที่ทราบได้</p>	<p>1. สามารถให้เหตุผลความเชื่อเกี่ยวกับศิลปะด้วยข้อมูลพื้นฐานเพื่อสนับสนุนการบรรยายได้</p> <p>2. สามารถใช้ความรู้ที่มีในเรื่องศิลปะเสนอความเชื่อเกี่ยวกับสมมติฐานที่ตั้งขึ้นได้</p>	<p>1. สามารถโต้แย้งด้วยทฤษฎีอื่นๆได้</p> <p>2. สามารถประยุกต์ทฤษฎีเกี่ยวกับศิลปะในการตั้งสมมติฐานได้</p> <p>3. สามารถประยุกต์ทฤษฎีเพื่อแก้ปัญหาในการวิจัยหรือ ปัญหาเกี่ยวกับศิลปะได้</p>

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บรรจง บุญการี (2532) ได้ทำการวิจัยเรื่องสภาพ และปัญหาการสอนศิลปศึกษาของครู ประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษา สภาพและปัญหาการสอนศิลปศึกษาของครูประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการ ประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี ในด้านการเตรียมการสอน การดำเนินการสอน การผลิต และการใช้สื่อ การสอน การวัดและประเมินผล ตัวอย่างประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้กำลังทำหน้าที่สอน วิชาการต่างๆรวมทั้งสอนศิลปศึกษาชั้นประถมศึกษาปีที่ 2, 3, 6 ในโรงเรียนที่เปิดสอนครบชั้นจาก 90 โรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามประกอบด้วยแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ ผลการวิจัยพบว่าการเตรียมการสอนมีการปฏิบัติมากที่สุดคือ การทำบันทึกการสอน มีการปฏิบัติ น้อยที่สุดคือการเข้ารับการอบรม ด้านการดำเนินการสอนมีการปฏิบัติมากที่สุดคือ การเดินสังเกต และให้คำแนะนำช่วยเหลือนักเรียนกำลังทำงาน มีการปฏิบัติน้อยที่สุด คือ การให้บอกภาพของครู บนกระดานดำ ด้านการผลิต และการใช้สื่อการสอนมีการปฏิบัติมากที่สุดคือ การใช้สื่อการสอนที่ เป็นของจริง มีการปฏิบัติน้อยที่สุดคือ การได้รับสื่อการสอนจากหน่วยงานเอกชนหรือส่วนบุคคล ปัญหาสำคัญคือการขาดแคลนงบประมาณการผลิตด้านการวัดผล และการประเมินผลปัญหา สำคัญคือขาดความรู้ ทั้งนี้ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความต้องการเข้าอบรมสัมมนาเชิงปฏิบัติการทุก ด้านเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

สาวิตรี จันทรสวัสดิ์ (2538) ได้ศึกษา การศึกษาการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของ นักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษาสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ มี จุดมุ่งหมายเพื่อศึกษาการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดสมุทรปราการ และเพื่อเปรียบเทียบการตอบสนองงาน ศิลปะโดยการพูดของนักเรียนประถมศึกษาชายและหญิง กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักเรียนชั้น ประถมศึกษาปีที่ 2, 4 และ 6 จำนวน 270 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ 1. ภาพงานศิลปะ 2. ชุดคำถาม 3. แบบบันทึกคำพูด 4. แบบวิเคราะห์การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดซึ่งจำแนก ออกเป็น 4 ชั้น ได้แก่ ชั้นการบรรยาย ชั้นการวิเคราะห์โครงสร้าง ชั้นการตีความ ชั้นการประเมินค่า ผลการวิจัยพบว่า 1) การตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนชั้นประถมศึกษาอยู่ในชั้น การบรรยายมีจำนวนมากที่สุด และอยู่ในชั้นการวิเคราะห์โครงสร้างมีจำนวนน้อยที่สุด 2) นักเรียน ชายและนักเรียนหญิงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 มีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดไม่แตกต่างกัน นักเรียนชายและนักเรียนหญิงในชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูด ในชั้นการตีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 นักเรียนชายและนักเรียนหญิงในชั้น

ประถมศึกษปีที่ 6 มีการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดในชั้นการวิเคราะห์โครงสร้าง ชั้นการตีความ และชั้นการประเมินค่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05

วรสุตา ขวัญสุวรรณ (2539) ได้ศึกษาสภาพ และปัญหาการสอนศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาของครูศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ ใน 7 ด้าน ได้แก่ด้านครูผู้สอน ด้านนักเรียน ด้านหลักสูตร ด้านเตรียมการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการผลิตและการใช้สื่อการสอน ด้านการวัดผลและประเมินผล ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ ที่มีนักเรียนนับถือศาสนาอิสลามเกินร้อยละ 80 จำนวน 159 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามชนิดเลือกตอบ แบบประเมินค่า และคำถามปลายเปิด ผลการวิจัยพบว่าสภาพของการปฏิบัติงานของครูศิลปศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้ในทุกด้านที่ศึกษาโดยอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านนักเรียน และด้านกิจกรรมการเรียนการสอน และปัญหาของครูผู้สอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้ทุกด้านโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านการเตรียมการสอน เมื่อพิจารณารายละเอียดในส่วนของคุณภาพการสอนที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในด้านนักเรียนในข้อที่ว่า นักเรียนไม่สามารถปฏิบัติกิจกรรมศิลปศึกษาบางอย่างได้ เนื่องจากไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น ข้อที่มีค่าน้อยที่สุดอยู่ในด้านหลักสูตร ในข้อที่เกี่ยวกับความไม่สอดคล้องของหลักสูตรศิลปศึกษาท้องถิ่นในด้านศาสนา ในส่วนของปัญหาของการสอน ข้อที่มีคะแนนเฉลี่ยสูงสุดอยู่ในด้านนักเรียน ในข้อที่เกี่ยวกับความสามารถของนักเรียนในการปฏิบัติกิจกรรมศิลปศึกษา ข้อที่มีค่าน้อยที่สุดอยู่ในด้านหลักสูตร ในข้อที่เกี่ยวกับความเข้าใจหลักสูตรศิลปศึกษาของครูผู้สอน

คำรณ หล้าเจริญสุข (2540) ได้ศึกษา ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร โดยอิงแนวการสอนของอาเธอร์ เอฟ แลนด์ (Arthur D. Effland 1979:) ในด้านความคิดเห็นที่มีต่อความหมายของศิลปะ ศิลปะศึกษา และองค์ประกอบทางการสอนศิลปศึกษา 6 ด้าน ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษาในแต่ละด้านมีระดับดังนี้ 1) ด้านความคิดเห็นที่มีต่อความหมายศิลปะและศิลปศึกษาอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งในทฤษฎีเอกซ์เพรสซีฟและทฤษฎีจิตวิเคราะห์ และไม่แน่ใจในทฤษฎีเมตริกและทฤษฎีพฤติกรรมนิยมส่วนองค์ประกอบทางการสอนทั้งหกด้าน 2) ด้านหลักสูตรอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งในทฤษฎีเอกซ์เพรสซีฟและทฤษฎีจิตวิเคราะห์ และไม่แน่ใจในทฤษฎีเม

ติกและทฤษฎีพฤติกรรมนิยม 3) ด้านครูอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งในทฤษฎีเอกซ์เพรสซีฟและทฤษฎีจิตวิเคราะห์ และไม่แน่ใจในทฤษฎีมีเมติกและทฤษฎีพฤติกรรมนิยม 4) ด้านนักเรียนอยู่ในระดับเห็นด้วยในทฤษฎีเอกซ์เพรสซีฟและทฤษฎีจิตวิเคราะห์ และไม่แน่ใจในทฤษฎีมีเมติกและทฤษฎีพฤติกรรมนิยม 5) ด้านวิธีสอนอยู่ในระดับเห็นด้วยในทฤษฎีเอกซ์เพรสซีฟและทฤษฎีจิตวิเคราะห์ และไม่แน่ใจในทฤษฎีมีเมติกและทฤษฎีพฤติกรรมนิยม 6) ด้านสื่อการสอนอยู่ในระดับเห็นด้วยอย่างยิ่งในทฤษฎีเอกซ์เพรสซีฟและทฤษฎีจิตวิเคราะห์ และไม่แน่ใจในทฤษฎีมีเมติกและทฤษฎีพฤติกรรมนิยม 7) ด้านการวัดและประเมินผลอยู่ในระดับเห็นด้วยในทฤษฎีเอกซ์เพรสซีฟและทฤษฎีจิตวิเคราะห์ และไม่แน่ใจในทฤษฎีมีเมติกและทฤษฎีพฤติกรรมนิยม

คณิงหา สุภานันท์ (2544) ทำการวิจัยเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ตามทฤษฎี DBAE ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุงพ.ศ. 2533) กลุ่มตัวอย่างประชากร คือ ครูผู้สอนศิลปศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ที่สอนวิชาบังคับแกนศิลปศึกษา (สาขาทัศนศิลป์) ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นในโรงเรียนรัฐบาล สังกัดกรมมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร จำนวน 226 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม ชนิดเลือกตอบ แบบประเมินค่าและแบบปลายเปิด พบว่า ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นโดยภาพรวมเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษา ตามทฤษฎี DBAE ในระดับเห็นด้วย และเมื่อพิจารณารายละเอียดเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาจำแนกตามแกนความรู้ ตามทฤษฎี DBAE พบว่า ครูศิลปศึกษามีความคิดเห็นในแกนความรู้ต่างๆตามลำดับดังนี้ แกนความรู้ที่ครูศิลปศึกษาแสดงความเห็นในระดับสูงสุด คือ แกนความรู้ด้านศิลปะปฏิบัติ ($\bar{X} = 4.29$) รองลงมาคือแกนความรู้ด้านประวัติศาสตร์ศิลป์ ($\bar{X} = 4.24$) แกนความรู้ด้านสุนทรียศาสตร์ ($\bar{X} = 4.21$) และแกนความรู้ที่ครูศิลปศึกษาแสดงความเห็นในระดับต่ำสุดคือ แกนความรู้ด้านศิลปะวิจารณ์ ($\bar{X} = 4.16$) ตามลำดับ

ธัญญรัตน์ อิศวนนท์ (2545) ได้ทำการศึกษา ผลการสอนศิลปะโดยใช้กระบวนการสังเกตที่มีต่อการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย จำนวน 36 คน ซึ่งได้จากการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ประกอบด้วย 1) ภาพผลงานศิลปะคัดสรร 2) แผนการสอนศิลปะจำนวน 8 แผนโดยใช้กระบวนการสังเกต ซึ่งประกอบด้วย กิจกรรม 1) การสังเกตและสนทนา 2) ศิลปะปฏิบัติ 3) แบบสังเกตพฤติกรรมกรับรู้ 4) แบบทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ ผลการวิจัยพบว่า ภายหลังจากการเรียนศิลปะโดยใช้กระบวนการสังเกต นักเรียนมีคะแนนจากแบบทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย์สูงกว่าก่อนการเรียน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนั้น ผลการวิจัยจากแบบสังเกตพฤติกรรมการรับรู้ พบว่า ค่าความถี่ที่สูงที่สุดในการแสดงพฤติกรรมการรับรู้ คือ พฤติกรรมการรับรู้ด้านความรู้สึกใน ผลงานศิลปะรองลงมาคือ พฤติกรรมการรับรู้ด้านส่วนประกอบทางประสาทสัมผัส ด้านเทคนิค และด้านโครงสร้าง มีค่าความถี่รองลงมาตามลำดับ

สราวุธ ใจแจ้ง (2546) พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดอุดรธานี

- 1.) คุณค่าศิลปะในวิชาทัศนศิลป์ในหลักสูตรศิลปศึกษา นักเรียนมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก คิดเป็นร้อยละ 4.16 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามความคิดเห็นของนักเรียน คือ ทำให้คนมีความเป็นคนสมบูรณ์แบบยิ่งขึ้นโดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนวิถีชีวิตที่ละเอียดอ่อน อารมณ์สุนทรีย์ อย่างมีความสุข ค่าเฉลี่ย = 4.26 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ พัฒนาขอบเขตการรับรู้ได้ชัดเจนขึ้นด้วยการสังเกต พิจารณา ทั้งรายละเอียดและองค์รวม ค่าเฉลี่ย = 4.03
- 2.) คุณค่าศิลปะในวิชาทัศนศิลป์ต่อการพัฒนาด้านจิตใจ นักเรียนมีความคิดเห็นโดยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ค่าเฉลี่ย = 4.29 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามความคิดเห็นของนักเรียนคือ ความภาคภูมิใจในความสำเร็จจากผลงานก่อให้เกิดความปิติและยกระดับจิตใจให้สูงขึ้น ค่าเฉลี่ย = 4.35 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ความมีสมาธิในการทำงานศิลปะจะเกิดความสุขอย่างมีจุดหมาย ค่าเฉลี่ย = 4.18
- 3.) คุณค่าศิลปะในวิชาทัศนศิลป์ต่อการส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ นักเรียนมีความคิดเห็นโดยอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ค่าเฉลี่ย = 4.08 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามความคิดเห็นของนักเรียนคือ นักเรียนสามารถพัฒนาความคิดที่เป็นอิสระอย่างแปลกใหม่ของตนเอง ค่าเฉลี่ย = 4.18 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ นักเรียนสามารถพัฒนาความคิดเชิงนามธรรมสู่รูปธรรมได้อย่างสร้างสรรค์ ค่าเฉลี่ย = 4.01
- 4.) คุณค่าศิลปะในวิชาทัศนศิลป์ต่อการเสริมสร้างสุนทรีย์ นักเรียนมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ค่าเฉลี่ย = 4.21 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามความคิดเห็นของนักเรียน คือ ความสุนทรีย์นำไปสู่อารมณ์ที่ละเอียดอ่อน งดงาม และความคิดที่เข้าใจกัน ทำให้สังคมอยู่ร่วมกันได้อย่างสงบสุข ค่าเฉลี่ย = 4.31 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การมีรสนิยมทางสุนทรีย์ที่ดีงาม สามารถเข้าใจและเข้าถึงคุณค่าความงามในมรดกทางศิลปะของชุมชนได้อย่างดีและลึกซึ้ง ค่าเฉลี่ย = 4.11
- 5.) คุณค่าศิลปะในวิชาทัศนศิลป์ที่มีต่อการการมีส่วนร่วม และจิตสำนึกสาธารณะ นักเรียนมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก ค่าเฉลี่ย = 4.21 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดตามความคิดเห็นของนักเรียน คือ วิชาทัศนศิลป์ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้คุณค่าศิลปะ

ที่เกี่ยวข้องกับวิถีชีวิตของมนุษย์ในสังคม ค่าเฉลี่ย = 4.26 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ศิลปะในวิชาทัศนศิลป์ ถือเป็นสื่อกลางที่ทำให้วิถีชีวิตมนุษย์ อยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างสมดุลและสันติสุข ค่าเฉลี่ย = 4.17

งานวิจัยต่างประเทศ

โดโนฟริโอ และโนดีน (D'Onofrio and Nodine, 1981) ได้ทำการวิจัยเรื่องการตอบสนองของเด็ก ต่อผลงานจิตรกรรมโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงถึงการประเมินผลของเด็กเกี่ยวกับกลุ่มผลงานจิตรกรรมที่แสดงให้เห็นถึงการมีพัฒนาการในความเข้าใจเกี่ยวกับมุมมองของศิลปินเพิ่มขึ้น กลุ่มตัวอย่างคือเด็กจำนวน 15 คน อายุตั้งแต่ 4.5 ปี ถึง 15 ปี ซึ่งทั้งหมดศึกษาอยู่ในโรงเรียนรัฐบาลในฟิลาเดลเฟีย โดยที่ 7 คนอยู่ในโรงเรียนรัฐบาลในเขตชุมชนอาซีฟ ซึ่งอยู่ในวัฒนธรรมแบบเมืองที่มีพิพิธภัณฑ์และสถานบันเทิง อีก 8 คนมาจากสถานภาพผสม คือ ชนชั้นกลาง และชั้นที่มีฐานะต่ำกว่า ความถนัดทางวิชาการของนักเรียน อยู่ในระดับมาตรฐานจากค่าเฉลี่ยที่เหนือกว่านักเรียนทั่วไป เครื่องมือที่ใช้เป็นคำถาม 8 คำถาม ที่เกี่ยวข้องกับผลงานจิตรกรรมที่จำลองขึ้นจำนวน 4 ชิ้น โดยคำถามเป็นแบบชนิดปลายเปิด ผู้ทดสอบสนทนากับเด็กคนละประมาณ 30 นาทีซึ่งการทดลองนี้ภาพศิลปะซึ่งเป็นเครื่องมือทั้ง 4 ภาพจะถูกถามด้วยคำถามทั้ง 8 ข้อ และได้รับการตอบรับจากคำตอบของเด็กๆ ซึ่งทั้งหมดนี้จะทำการทดสอบด้วยตัวแบบการพัฒนาศูนทรีภาพของพาร์สัน (1977) โดยใช้วิธีการสำรวจเชิงวิเคราะห์ของเพียเจต์ (1977) ผลการวิจัยพบว่าเด็กสามารถตอบรับต่อคำถามเกี่ยวกับงานจิตรกรรมทั้ง 4 ชิ้น โดยเป็นไปตามแบบวัดการพัฒนาศูนทรีภาพของ พาร์สัน ทั้ง 4 ลำดับโดยเด็กสามารถสังเกตและซาบซึ้งถึงมุมมองของศิลปิน และความสามารถนี้มีสหพันธ์กับความสามารถในการตัดสินใจเลือกที่จะชื่นชอบผลงานจิตรกรรมอย่างมีเหตุผล

เซคีรี (Szekely, 1982) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทสนทนาที่อยู่ในชั้นเรียนศิลปะ และกล่าวถึงเด็กที่มีอายุพอที่จะดำเนินการสร้างสรรค์งานศิลปะได้แล้ว พวกเขา ก็จะพูดถึงประสบการณ์ที่ได้สร้างสรรค์ผลงาน จากการสังเกตการเรียนการสอนศิลปะในชั้นเรียน การสนทนาเพียงเล็กน้อยก็มีความสำคัญระหว่างครูและนักเรียน โดยการโต้ตอบ การบรรยายที่เกี่ยวข้องกับลักษณะของศิลปะ กระบวนการสังเกตงานศิลปะหรือประสบการณ์ของนักเรียนเอง โดยสำรวจตัวอย่างครู บทเรียน แล้ววิเคราะห์สลับเปลี่ยนระหว่างครูกับนักเรียน จากการบันทึกเทปในช่วง 8 เดือน 27 ห้องเรียน มีความแตกต่างกันในครูทั้ง 9 คน ในภาคการศึกษา คัดเลือกจากครูในเขตการปกครองและมีประสบการณ์สอนเกรด 5, 6 และ 7 ในโรงเรียนประถมขนาดกลางคัดเลือกบทเรียน

จากเทปบันทึกในช่วงเวลาสั้นๆที่มีบทเรียนศิลปะที่เกี่ยวข้องกัน และไม่มี ความเกี่ยวข้องเนื่องของการสนทนา จากนั้นจัดหมวดหมู่ ดังนี้ 1) บทสนทนาที่มีความสัมพันธ์กับศิลปะ 1.1) บทสนทนาที่เกี่ยวข้องกับคำศัพท์ทางศิลปะ เช่น การบัญญัติศัพท์, ชื่อของเครื่องมือ, เทคนิค, จิตรกร ฯลฯ 1.2) บทสนทนาที่เกี่ยวข้องกับส่วนประกอบ เช่น แหล่งที่มา, ลักษณะของผู้ใช้, การแบ่งประเภท เป็นต้น 1.3) บทสนทนาที่เกี่ยวข้องกับเทคนิค/สื่อ เช่น แนวทางในการสอนและวิธีการใช้สื่อและกระบวนการ เคล็ดลับความปลอดภัย ฯลฯ 1.4) การสาธิต เช่น หลักวิชา, วิธีการ, การใช้เครื่องมือ, วัสดุ อุปกรณ์และกระบวนการ 1.5) บทสนทนาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการสร้างสรรค์งาน การอธิบายงานศิลปะหรืองานของนักเรียน, การแสดงออกทางความคิด, ความชัดเจนในการตอบ

2) บทสนทนาที่ไม่มีความสัมพันธ์กับศิลปะ 2.1) บทสนทนาที่เกี่ยวข้องกับความสนใจ, การเดินผ่านประตู, ความเอาใจใส่ในงาน, การมาสาย 2.2) การประกาศของโรงเรียน การเปลี่ยนชั่วโมงเรียน เกมส์ เป็นต้น 2.3) บทสนทนาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิต เช่น การสอนให้รักษาความสะอาด, การวางหนังสือหรืออุปกรณ์ศิลปะ 2.4) บทสนทนาที่เกี่ยวข้องกับความมีระเบียบวินัย และการแก้ปัญหา เช่น การเตือน การแจ้งให้ทราบล่วงหน้า, การชี้แนะ, ดำเนินการเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในชั้นเรียน 2.5) บทสนทนาอื่นๆที่เกี่ยวข้องกับปัจจุบัน ความนิยม เช่น ข่าว อากาศ เป็นต้น ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นบทสนทนาที่ไม่มีความสัมพันธ์กับศิลปะมากถึง 68%

รัสเซล (Russell, 1988) ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการพูดถึงศิลปะอย่างมีเหตุผลพบว่าเด็กๆในระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 สามารถพูดแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผลจากการพูดถึงงานศิลปะ เขารายงานการให้คำนิยาม หรือการพูดแสดงความคิดเห็น และการพูดในเชิงประวัติศาสตร์ของเด็ก ว่าเป็นส่วนหนึ่งของการสืบสอบ (Inquiry) ไปสู่ความเป็นสุนทรีย์ งานวิจัยชิ้นนี้แสดงให้เห็นว่า เด็กระดับประถมศึกษาปีที่ 5 และ 6 นั้นมีศักยภาพ และเขาวิพากษ์ที่พัฒนาสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ ในประเด็นของการพูดถึงศิลปะอย่างมีเหตุผล (Verbal Reasoning) ซึ่งหมายถึงการใช้ถ้อยคำ ทั้งการพูด และเขียน อย่างมีเหตุผล ที่พิจารณาได้อย่างชัดเจน เด็กสามารถยกตัวอย่างขึ้นมาอ้างอิงสนับสนุน ประเด็นคำตอบของตนอย่างมีน้ำหนัก น่าเชื่อถือด้วย

พาร์สัน (Parsons, 1987 cited in Cotner, 2001) ได้จำแนกการพูดคุยเกี่ยวกับศิลปะออกเป็น 4 ลักษณะ 5 ขั้นตอน ใน 4 ประเภท มีดังนี้ 1) หัวข้อ 2) การแสดงออก 3) สื่อ, รูปแบบ, รูปร่าง 4) การตัดสินใจ และใน 5 ขั้นตอนคือ 1) ความชื่นชอบ 2) ความงามและเหมือนจริง 3) การแสดงออก 4) แบบอย่างและรูปแบบ 5) ความเป็นตัวของตนเอง เขาพบว่านักเรียนส่วนใหญ่ในโรงเรียนประถมใช้แนวคิดในขั้นที่ 2 จำนวนมากแต่น้อยกว่านักเรียนมัธยมที่ใช้ในขั้นที่ 3 เนื่องจากสภาพแวดล้อม ภาวะ อายุ การเจริญเติบโตของวัย การแสวงหาข้อค้นพบของ

สภาพแวดล้อมใดๆก็ตามจะสามารถช่วยขยายการพูดคุยเกี่ยวกับองค์ประกอบทั้งหมดของงานศิลปะซึ่งบรรยายภาคในชั้นเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียนและเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น

ฮักเกอร์สัน (Haggerson, 1979) ได้ศึกษาบทบาทของสุนทรียศาสตร์ในประเด็นที่ว่า สุนทรียศาสตร์เป็นพื้นฐานที่สำคัญ ผลการศึกษาพบว่าความสำคัญของการพัฒนาความรู้สึกของนักเรียนอาจจะกระทำได้โดยการวางหลักสูตรโครงการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาบุคคลากรของโรงเรียนโดยใช้สุนทรียศาสตร์เป็นพื้นฐาน เนื่องด้วยเป็นการวางรากฐานบนการบูรณาการเชิงสร้างสรรค์ของประสาทสัมผัส ความรู้สึก สัญชาตญาณ และความคิด หลักสูตรศิลปะอาจใช้ส่งเสริมความตระหนักต่อสุนทรียภาพเพิ่มขึ้น และความเข้าใจโดยการใช้อย่างจำลองในการวิจารณ์ ครู และผู้บริหารอาจจะประยุกต์ใช้ โดยการจัดสภาพแวดล้อมให้เกิดสุนทรียภาพ ส่งเสริมการศึกษาด้านปรัชญาและสุนทรียศาสตร์ในหลักสูตรการฝึกหัดครู ให้การศึกษาแก่นักศึกษาศิลปะศึกษาในการมองสุนทรียศาสตร์ให้กว้างขวางมากขึ้น ใช้ระบบสุนทรียศาสตร์ของวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน และเปิดโอกาสให้เด็กได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางสุนทรียภาพ สุนทรียศึกษาเป็นวิชาพื้นฐานที่จะช่วยทำให้เกิดความคิดผสมผสานรวมเข้ากับความรู้สึกได้ หลักสูตรศิลปศาสตร์ช่วยในการขัดเกลาการรับรู้ ความรู้สึกของผู้เรียน และความเข้าใจรูปแบบต่างๆในการวิจารณ์ด้วยสุนทรียศึกษาร่วมสมัยในหลักสูตรครุศาสตร์นั้น สามารถทำให้ผู้เรียนรู้จักแลกเปลี่ยนประสบการณ์ทางด้านสุนทรียะกันได้

จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศ และต่างประเทศ ดังที่กล่าวมา พบว่าการจะเป็นผู้ที่มีสุนทรียภาพที่ดีนั้นเป็นกระบวนการที่สั่งสมและต้องอาศัยระยะเวลาในและฝึกฝน และที่สำคัญเป็นผลจากการเรียนการสอนที่เน้นหลักสูตรสุนทรียศาสตร์โดยตรงดังนั้นควรส่งเสริมตั้งแต่ยังเป็นเด็ก

ศูนย์วิจัยเพื่อท้องถิ่น
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

บทที่ 3

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ โดยมีลำดับขั้นตอนในการดำเนินการวิจัยดังนี้

ขั้นตอนที่ 1	การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น
ขั้นตอนที่ 2	การกำหนดกลุ่มตัวอย่างและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย
ขั้นตอนที่ 3	วิธีการดำเนินการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล
ขั้นตอนที่ 4	การวิเคราะห์ข้อมูล
ขั้นตอนที่ 5	การนำเสนอผลการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและรวบรวมข้อมูลพื้นฐานจากเอกสาร ตำรา งานวิจัย บทความและอื่นๆที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ ในด้านต่างๆที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลด้านการเรียนการสอนศิลปศึกษาในระดับประถมศึกษาเกี่ยวกับองค์ประกอบทางการสอนศิลปศึกษา ทฤษฎีการรับรู้ การเรียนรู้ พัฒนาการทางศิลปะของเด็กในระดับชั้นประถมศึกษา
2. ข้อมูลด้านทฤษฎีสุนทรียศาสตร์ พัฒนาการทางสุนทรีย์ การรับรู้ทางสุนทรีย์
3. ข้อมูลด้านทฤษฎีการพัฒนาทางสุนทรีย์ภาพตามทฤษฎีของ ไมเคิล เจ พาร์สัน (Aesthetic Development by Michael J. Parson, 1987)

ศูนย์วิจัยเพื่อการพัฒนา
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดกลุ่มตัวอย่างและการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การกำหนดกลุ่มประชากรและสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มประชากรในการวิจัย เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาในกรุงเทพมหานครที่อยู่ในสังกัดกรุงเทพมหานคร (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ เด็กนักเรียนชาย และหญิงระดับประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ชั้นละ 150 คน โดยตัวอย่างประชากรที่ใช้เป็นนักเรียนชาย 150 คน นักเรียนหญิง 150 คน รวมทั้งสิ้น 2 ชั้นเรียน เป็นจำนวน 300 คน ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ดังนี้

ขั้นตอนการสุ่ม กลุ่มตัวอย่างประชากร

1. ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่าง โดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากการจับสลากเขตขึ้นมา 5 เขตจากเขตการปกครองในกรุงเทพมหานคร ซึ่งมีทั้งหมด 50 เขต ได้แก่ คลองเตย คลองสาน คลองสามวา คันนายาว จตุจักร จอมทอง ดอนเมือง ดินแดง ดุสิต ดุสิตชั้นทวีวัฒนา พุ่งครุ ธนบุรี บางกอกน้อย บางกอกใหญ่ บางกะปิ บางขุนเทียน บางเขน บางคอแหลม บางแค บางซื่อ บางนา บางบอน บางพลัด บางรัก บึงกุ่ม ปทุมวัน ประเวศ ป้อมปราบ พญาไท พระโขนง พระนคร ภาษีเจริญ มีนบุรี ยานนาวา ราชเทวี ราษฎร์บูรณะ ลาดกระบัง ลาดพร้าว วังทองหลาง วัฒนา สวนหลวง สัมพันธวงศ์ สาทร สะพานสูง สายไหม หนองแขม หนองจอก หลักสี่ และห้วยขวาง

แบ่งตามเขตการปกครองทั้งหมด 50 เขตมีโรงเรียนในสังกัดกรุงเทพมหานครทั้งหมด 435 โรงเรียน

2. ผู้วิจัยสุ่มโรงเรียนในแต่ละเขตจากข้อ 1 จำนวน 3 โรงเรียน โดยการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-stage Random Sampling) คือ จับสลากเลือกโรงเรียนแต่ละเขตโดยจำแนกตามขนาดของโรงเรียน ขนาดละ 1 โรงเรียน ดังรายละเอียดตารางที่ 1 คือ

ขนาดเล็ก	มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่	1 - 400	คน
ขนาดกลาง	มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่	401 - 800	คน
ขนาดใหญ่	มีจำนวนนักเรียน ตั้งแต่	801	คนขึ้นไป

ตารางที่ 4 รายชื่อเขตและชื่อโรงเรียนประถมศึกษาในสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ จำแนกโดยขนาดของโรงเรียน

รายชื่อเขต	สุ่มจำนวนโรงเรียน	รายชื่อโรงเรียน
เขต คลองสาน	1	วัดทองธรรมชาติ
	1	วัดสุวรรณ
	1	วัดสุทธาราม
เขต ธนบุรี	1	วัดประยุรวงศ์
	1	วัดเวฬุราชิน
	1	วัดกระจับปี่นิจ
เขต บางขุนเทียน	1	วัดบัวผัน
	1	คลองพิทยาลงกรณ์
	1	วัดกำแพง
เขต ราษฎร์บูรณะ	1	วัดประเสริฐสุทธาวาส
	1	วัดสารอด
	1	วัดบางปะกอก
เขต พุ่งศรี	1	รางราชพฤกษ์ (นุชมีอุทิศ)
	1	บางมด (ต้นเปาวิทยาคาร)
	1	นาหลวง

3. ผู้วิจัยเลือกสุ่มกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling) ดังนี้ คือ

3.1. ผู้วิจัยสุ่มเลือกจากโรงเรียนที่สุ่มได้ในข้อ 2 โดยเลือกระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 เป็นนักเรียนชาย 5 คน นักเรียนหญิง 5 คน ได้จำนวนนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง 2 ชั้นเรียนของแต่ละโรงเรียนจำนวน 20 คน จำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 300 คน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี ดังนี้

เครื่องมือชุดที่ 1 แบบทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย์

ประกอบด้วย ภาพถ่ายผลงานจิตรกรรม และชุดคำถาม

เครื่องมือชุดที่ 2 แบบบันทึกการรับรู้เชิงสุนทรีย์

เครื่องมือชุดที่ 3 คู่มือสำหรับการวิเคราะห์การรับรู้เชิงสุนทรีย์

เครื่องมือชุดที่ 1 แบบทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ ดังนี้

1.1. เป็นภาพถ่ายผลงานจิตรกรรม ขนาด A3 จำนวน 6 ภาพ คือ

ภาพเหมือนจริง (Realistic) 2 ภาพ ประกอบด้วย

- ภาพ ยามเช้า ชาวพุทธ ชื่อศิลปิน ไตรภพ เพ็ญสุข
- ภาพ Hans the Knight the Young Girl and Death ชื่อศิลปิน Baldung Grien

ภาพงานศิลปะแบบกึ่งนามธรรม (Semi-Abstract) 2 ภาพ ประกอบด้วย

- ภาพ ตลาดน้ำ ชื่อศิลปิน สวัสดิ์ ต้นติสุข
- ภาพ Head of a Weeping Woman With Hand ชื่อศิลปิน Picasso

ภาพงานศิลปะแบบนามธรรม (Abstract) 2 ภาพ ประกอบด้วยภาพ

- ภาพการกำเนิด 6/97 ชื่อศิลปิน อนุพงษ์ คชาชีวะ
- ภาพ Small Pleasures ชื่อศิลปิน Kandinsky

ขั้นตอนในการคัดเลือกและทดลองใช้ภาพงานศิลปะมี ดังนี้

1. ภาพงานศิลปะจะต้องเปิดกว้างสำหรับการตีความ ภาพควรจะมีส่วนที่ตีความได้อย่างสมบูรณ์ส่วนหนึ่ง และส่วนที่มีความหมายที่เป็นไปได้หลายความหมายหรือหลายระดับของความหมายอีกส่วนหนึ่ง (Philip Yenawine, 2009)

2. ศึกษาเนื้อหาเกี่ยวกับลักษณะของภาพจิตรกรรมทั้ง 3 ประเภทเพื่อความชัดเจนตามลักษณะในประเภทของงานศิลปะ โดย ไม่จำกัดลัทธิ ปี พ.ศ. หรือ ค.ศ. ของการสร้างงาน ไม่จำกัดเรื่องราว รูปทรง และอารมณ์ความรู้สึก

3. นำภาพงานศิลปะที่คัดเลือกไว้ให้ผู้เชี่ยวชาญพิจารณา จำนวน 3 ท่าน ได้แก่ อาจารย์ที่มีประสบการณ์ด้านวิชาการที่เกี่ยวกับจิตรกรรม จำนวน 1 ท่าน อาจารย์ที่มีประสบการณ์ด้านศิลปศึกษา จำนวน 1 ท่าน และอาจารย์ผู้มีประสบการณ์การสอนศิลปะในระดับประถมศึกษา 1 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสม

4. นำภาพงานศิลปะไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง ในชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 จำนวนชั้นละ 8 คน แบ่งเป็นชาย 4 คน หญิง 4 คน รวม 2 ชั้นเรียน จำนวน 16 คน เพื่อทดสอบเกี่ยวกับขนาดภาพที่เหมาะสม เวลาในการนำเสนอภาพ เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขและนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

1.2. ชุดคำถาม

คำถามที่ใช้เป็นลักษณะปลายเปิด เพื่อกระตุ้นการรับรู้ทางสุนทรียภาพของผู้ถูกทดสอบโดยศึกษาคำถามโดยใช้ 7 คำถาม (คำถามมาตรฐานของ Michael J. Parson, 1987)

ตารางที่ 5 คำถาม 7 คำถามและวัตถุประสงค์ในการใช้คำถาม

ลำดับ	คำถาม	วัตถุประสงค์คำถาม
1	ให้นักเรียนอธิบายภาพวาดนี้	คำถามนี้เพื่อให้นักเรียนได้พิจารณาภาพงานจิตรกรรมอย่างใกล้ชิด
2	นักเรียนคิดว่าภาพวาดนี้เกี่ยวกับอะไรเรื่องราวในภาพนี้ดีหรือไม่	คำถามนี้เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นที่มีต่อภาพงานจิตรกรรม
3	นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพนี้	คำถามนี้เพื่อให้นักเรียนได้แสดงความรู้สึกที่มีต่อภาพงานจิตรกรรม
4	นักเรียนคิดว่าสีในภาพนี้เป็นอย่างไรเป็นสีที่ดีหรือไม่	คำถามนี้เพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสีในภาพ
5	นักเรียนคิดว่ารูปร่างรูปทรงต่างๆในภาพนี้เป็นอย่างไร และพื้นผิวเป็นอย่างไร	คำถามนี้เพื่อให้นักเรียนพิจารณาเกี่ยวกับรูปร่างรูปทรง และพื้นผิว
6	นักเรียนคิดว่าภาพนี้วาดยากหรือไม่ อะไรยากที่สุด	คำถามนี้เพื่อให้นักเรียนพิจารณาถึงผู้สร้างงานและพิจารณาเกี่ยวกับเทคนิคการสร้างงาน
7	ภาพวาดนี้เป็นภาพวาดที่ดีหรือไม่ ทำไม	คำถามนี้เพื่อให้นักเรียนมีการตัดสินใจ และประเมินคุณค่าของภาพงานศิลปะ

ในกรณีที่นักเรียนไม่แสดงการตอบสนองผู้วิจัยจะใช้คำถามเสริม เช่น

- นักเรียนหมายถึงอะไร
- นักเรียนสามารถยกตัวอย่างได้หรือไม่
- นักเรียนสามารถพูดเกี่ยวกับภาพวาดนี้ได้อีกไหม

เครื่องมือชุดที่ 2 แบบบันทึกการรับรู้เชิงสุนทรีย์

ประกอบไปด้วยภาพที่ใช้ในการวิจัย และคำถามปลายเปิด 7 คำถาม และที่ว่างสำหรับให้นักเรียนบันทึกการรับรู้ที่มีต่องานศิลปะ

เครื่องมือชุดที่ 3 คู่มือสำหรับการวิเคราะห์การรับรู้เชิงสุนทรีย์

งานวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์บนพื้นฐานของการตอบสนองที่มีต่อภาพงานศิลปะซึ่งต้องตรวจสอบภายใต้บริบทของการรับรู้มากมาย โดยคู่มือนี้จะเป็นแนวทางในการช่วยให้เข้าใจถึงการศึกษาทางการรับรู้เชิงสุนทรีย์ที่มีต่องานศิลปะตามทฤษฎีการพัฒนาทางสุนทรีย์ภาพของ ไมเคิล เจ พาร์สัน (Aesthetic Development by Michael J. Parson, 1987) ดังนี้

- ขั้นที่ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)
- ขั้นที่ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)
- ขั้นที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness)
- ขั้นที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)
- ขั้นที่ 5 ความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

นำเครื่องมือชุดที่ 2, 3 และ 4 ไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณา จำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบและรับรองเครื่องมือในเรื่องของเนื้อหาและความถูกต้อง ประมวลข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุง คำถาม และคู่มือสำหรับการวิเคราะห์การรับรู้เชิงสุนทรีย์ให้สมบูรณ์ โดยคุณสมบัติของผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อตรวจสอบเครื่องมือในการวิจัย จำนวน 5 ท่าน ได้แก่ อาจารย์ที่มีประสบการณ์ด้านวิชาการที่มีประสบการณ์ด้านการสอนศิลปศึกษา และสุนทรีย์ศาสตร์ จำนวน 2 ท่าน อาจารย์ที่มีประสบการณ์ด้านศิลปศึกษา จำนวน 2 ท่าน และ อาจารย์ผู้มีความรู้ประสบการณ์การสอนศิลปะในระดับประถมศึกษา 1 ท่าน เพื่อพิจารณาความเหมาะสม

ขั้นตอนที่ 3 วิธีการดำเนินการวิจัย และการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยใช้ 2 วิธีในการเก็บข้อมูล ดังนี้

1. ในกรณีนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ และบันทึกเสียงสุดท้ายจะนำข้อมูลเสียงที่ได้มาถอดเทปเพื่อนำมาวิเคราะห์
2. ในกรณีนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งล้อมวง และให้นักเรียนทั้งหมดได้พิจารณาภาพงานศิลปะพร้อมกับถามคำถามควบคู่กันที่ละภาพ ต่อจากนั้นให้นักเรียน

เขียนบันทึกความคิดเห็นที่ได้จากคำถามทั้ง 7 ลงในแบบบันทึกของตัวนักเรียนแต่ละบุคคลสุดท้าย ผู้วิจัยจะนำเอาแบบบันทึกรายบุคคลมาวิเคราะห์

ขั้นตอนที่ 4 การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้วผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์การรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนประถมศึกษาโดย หาค่าความสอดคล้องทั้งหมด 30 ชุดโดยสุ่มจากข้อมูลทั้งหมด 1800 ชุด คำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson product moment correlation)

ผู้วิจัยได้ดำเนินการวิเคราะห์ด้วยตนเองทั้งหมด โดยวิเคราะห์คำตอบของนักเรียนจากแบบบันทึกแต่ละภาพ แต่ละคน และลงเครื่องหมาย / ในลำดับขั้นนั้นๆลงในแบบวิเคราะห์ (ดูที่ภาคผนวก) พิจารณาทั้ง 7 คำตอบ และนำเอาค่าสูงสุด (Maximum value) เพื่อระบุว่านักเรียนแต่ละคนอยู่ในขั้นใด เนื่องจากขั้นพัฒนาการทางสุนทรียนั้นเป็นขั้นพัฒนาการที่เป็นความสามารถของคนๆหนึ่ง ผู้วิจัยจึงใช้ค่าสูงสุดที่นักเรียนสามารถทำได้จากการตอบคำถามทั้ง 7 ต่อมาผู้วิจัยได้นำผลที่ได้ทั้งหมดไปหา ค่าความถี่ ค่าร้อยละ และ t-test

ทั้งนี้ได้มีการทดสอบความเที่ยงในการวิเคราะห์ จากการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ระหว่างผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัย ในการวิเคราะห์การรับรู้เชิงสุนทรียที่มีต่องานศิลปะของนักเรียนประถมศึกษา ได้ค่า 0.82 แสดงให้เห็นว่าความสามารถในการวิเคราะห์การรับรู้เชิงสุนทรียที่มีต่องานศิลปะของผู้เชี่ยวชาญและผู้วิจัยมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง ซึ่งพิจารณาได้จากค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์มีนัยสำคัญ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาสถิติพื้นฐานด้วย ค่าสูงสุด(maximum value) ค่าร้อยละ (percentage) ค่าความถี่(frequencies) และค่าที(t-test) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์(Statistical Package for Social Science:SPSS for Windows)

สถิติพื้นฐาน

ค่าร้อยละ โดยใช้สูตรดังนี้

$$P = \frac{n}{N} \times 100$$

เมื่อ P แทน เป็นค่าร้อยละ

n	แทน	เป็นความถี่
N	แทน	ผลรวมของความถี่ของการทั้งหมด

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันโปรดคโมเมนต์ (Pearson Product Moment Correlation Coefficient) โดยใช้สูตร ดังนี้

$$r_{xy} = \frac{n\sum XY - (\sum X)(\sum Y)}{\sqrt{\left[n\sum X^2 - (\sum X)^2 \right] \left[n\sum Y^2 - (\sum Y)^2 \right]}}$$

เมื่อ	n	=	จำนวนการรับรู้เชิงสุนทรีย์ที่มีต่องานศิลปะทั้งหมด
	X	=	(ความถี่)คะแนนจากผู้เชี่ยวชาญ
	Y	=	คะแนนจากผู้วิจัย (ความถี่)
	r_{xy}	=	ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน

1. เมื่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เข้าใกล้ .80 ขึ้นไปถือว่าค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงหรือสูงมาก
2. เมื่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เข้าใกล้ .60-.79 ถือว่าค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง
3. เมื่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เข้าใกล้ .40-.59 ถือว่าค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง
4. เมื่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เข้าใกล้ .20-.39 ถือว่าค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างต่ำ
5. เมื่อค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เข้าใกล้ ต่ำกว่า .20 ถือว่าค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับต่ำ

ขั้นตอนที่ 5 การนำเสนอผลการวิจัย

สรุปการวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำเสนอในรูปแบบตาราง ความเรียง และการอภิปรายข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ค่าความถี่ และค่าร้อยละของผลการศึกษารับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ
2. ค่าความถี่ และค่าร้อยละผลการเปรียบเทียบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ

บทที่ 4

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปของตารางประกอบกับความเรียง โดยแบ่งผลการวิเคราะห์ตามลำดับขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของนักเรียน (ประเมินตนเอง)

ตอนที่ 1 การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ

การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ เพื่อทราบถึงการรับรู้เชิงสุนทรีย์ที่มีต่องานศิลปะ โดยได้มาจากนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 และประถมศึกษาปีที่ 6 แบ่งเป็นเพศชาย และเพศหญิงอย่างละ 75 คน จำนวนระดับชั้นละ 150 คน รวมเป็น 300 คน จากโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 15 โรงเรียน จากการสุ่มหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลการวิเคราะห์

ตารางที่ 6 ค่าความถี่และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะจำแนกตามขั้นการพัฒนาทางสุนทรียภาพ

การพัฒนาทางสุนทรียภาพ	ความถี่	ร้อยละ
ขั้นที่ 1 ขั้นความชื่นชอบ (Favoritism)	0	0
ขั้นที่ 2 ขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)	1051	58.39
ขั้นที่ 3 ขั้นการแสดงออก (Expressiveness)	707	39.28
ขั้นที่ 4 ขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)	42	2.33
ขั้นที่ 5 ขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)	0	0
รวม	1800	100

จากตารางที่ 6 พบว่าการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะอยู่ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.39 รองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 39.28 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 2.33 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 7 ค่าความถี่และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะจำแนกตามขั้นการพัฒนาทางสุนทรียภาพ

การพัฒนาทางสุนทรียภาพ	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3		ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ขั้นที่ 1 ขั้นความชื่นชอบ (Favoritism)	0	0	0	0
ขั้นที่ 2 ขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)	685	76.11	366	40.67
ขั้นที่ 3 ขั้นการแสดงออก (Expressiveness)	209	23.22	498	55.33
ขั้นที่ 4 ขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)	6	0.67	36	4.00
ขั้นที่ 5 ขั้นความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)	0	0	0	0
รวม	900	100	900	100

จากตารางที่ 7 เมื่อพิจารณาเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะอยู่ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.11 รองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 23.22 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 0.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรียในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)

เมื่อพิจารณาเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะอยู่ในขั้นการแสดงออก (Expressiveness) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.33 รองลงมาคือขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 40.67 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.00 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรียในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 8 ค่าความถี่ และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะจำแนกตามขั้นการพัฒนาทางสุนทรียภาพ และ ตามเพศของนักเรียน

การพัฒนาทางสุนทรียภาพ	นักเรียน		นักเรียน	
	ประถมศึกษาหญิง		ประถมศึกษาชาย	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ขั้นที่ 1 ขั้นความชื่นชอบ (Favoritism)	0	0	0	0
ขั้นที่ 2 ขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)	479	53.22	572	63.56
ขั้นที่ 3 ขั้นการแสดงออก (Expressiveness)	395	43.89	312	34.67
ขั้นที่ 4 ขั้นแบบอย่าง และรูปแบบ (Style and Form)	26	2.89	16	1.78
ขั้นที่ 5 ขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)	0	0	0	0
รวม	900	100	900	100

จากตารางที่ 8 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนหญิงที่มีต่องานศิลปะ ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.22 และรองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 43.89 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 2.89 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรียในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

การรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนชายที่มีต่องานศิลปะ ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.56 และรองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 34.67 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 1.78 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรียในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

ตารางที่ 9 ค่าความถี่ และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะจำแนกตามขั้นการพัฒนาทางสุนทรียภาพ และจำแนกตามเพศของนักเรียน และระดับชั้นเรียน

การพัฒนาทางสุนทรียภาพ	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3				ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6			
	หญิง		ชาย		หญิง		ชาย	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ขั้นที่ 1 ชั้นความชื่นชอบ (Favoritism)	0	0	0	0	0	0	0	0
ขั้นที่ 2 ชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)	345	76.67	340	75.56	134	29.78	232	51.56
ขั้นที่ 3 ชั้นการแสดงออก (Expressiveness)	102	22.67	107	23.78	293	65.11	205	45.56
ขั้นที่ 4 ชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)	3	0.67	3	0.67	23	5.11	13	2.89
ขั้นที่ 5 ชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)	0	0	0	0	0	0	0	0
รวม	450	100	450	100	450	100	450	100

จากตารางที่ 9 เมื่อพิจารณาเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนหญิงที่มีต่องานศิลปะในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.67 และรองลงมาคือชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 22.67 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 0.67 ส่วนการรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนชายที่มีต่องานศิลปะในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.56 และรองลงมาคือชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 23.78 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 0.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรียในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

เมื่อพิจารณาเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนหญิงที่มีต่องานศิลปะในชั้นการแสดงออก (Expressiveness) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.11 และรองลงมาคือชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 29.78 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 5.11 ส่วนการรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนชายที่มีต่องานศิลปะในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.56 และรองลงมาคือชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 45.56 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 2.89 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรียในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

ตารางที่ 10 ค่าความถี่ และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะจำแนกตามขั้นการพัฒนาทางสุนทรียภาพ และตามประเภทของภาพงานศิลปะ

การพัฒนาทางสุนทรียภาพ	ประเภทของงานภาพศิลปะ					
	ภาพเหมือนจริง		ภาพกึ่งนามธรรม		ภาพนามธรรม	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ขั้นที่ 1 ขั้นความชื่นชอบ (Favoritism)	0	0	0	0	0	0
ขั้นที่ 2 ขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)	242	40.33	409	68.17	400	66.67
ขั้นที่ 3 ขั้นการแสดงออก (Expressiveness)	331	55.17	180	30.00	196	32.67
ขั้นที่ 4 ขั้นแบบอย่าง และรูปแบบ (Style and Form)	27	4.50	11	1.83	4	0.67
ขั้นที่ 5 ขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)	0	0	0	0	0	0
รวม	600	100	600	100	600	100

จากตารางที่ 10 เมื่อพิจารณาเฉพาะภาพเหมือนจริง พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะในขั้นการแสดงออก (Expressiveness) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.17 รองลงมาคือขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 40.33 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 4.50 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรียในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

เมื่อพิจารณาเฉพาะภาพกึ่งนามธรรม พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนประถมศึกษาในที่มีต่องานศิลปะขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.17 รองลงมาคือ ขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 30.00 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 1.83 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรียในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

เมื่อพิจารณาเฉพาะภาพนามธรรม พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนประถมศึกษาในที่มีต่องานศิลปะขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาคือ ขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 32.67 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 0.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรียในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

ตารางที่ 11 ค่าความถี่ และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะจำแนกตามขั้นการพัฒนาทางสุนทรีย์ภาพตามประเภทของภาพงานศิลปะ และตามเพศของนักเรียน

การพัฒนาทางสุนทรีย์ภาพ	ประเภทของงานภาพศิลปะ											
	ภาพเหมือนจริง				ภาพกึ่งนามธรรม				ภาพนามธรรม			
	หญิง		ชาย		หญิง		ชาย		หญิง		ชาย	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ขั้นที่ 1 ขั้นความชื่นชอบ (Favoritism)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ขั้นที่ 2 ขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)	108	36.00	134	44.67	184	61.33	225	75.00	187	62.33	213	71.00
ขั้นที่ 3 ขั้นการแสดงออก (Expressiveness)	177	59.00	154	51.33	108	36.00	72	24.00	110	36.67	86	28.67
ขั้นที่ 4 ขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)	15	5.00	12	4.00	8	2.67	3	1.00	3	1.00	1	0.33
ขั้นที่ 5 ขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
รวม	300	100	300	100	300	100	300	100	300	100	300	100

จากตารางที่ 11 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะอยู่ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มากที่สุด รองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

ตารางที่ 12 ค่าความถี่ และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ จำแนกจากการดูภาพเหมือนจริง ตามขั้นการพัฒนาทางสุนทรียภาพ และตามระดับชั้นเรียน

การพัฒนาทางสุนทรียภาพ	ภาพเหมือนจริง			
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3		ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ชั้นที่ 1 ชั้นความชื่นชอบ (Favoritism)	0	0	0	0
ชั้นที่ 2 ชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)	187	62.33	55	18.33
ชั้นที่ 3 ชั้นการแสดงออก (Expressiveness)	107	35.67	224	74.67
ชั้นที่ 4 ชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)	6	2.00	21	7.00
ชั้นที่ 5 ชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)	0	0	0	0
รวม	300	100	300	100

จากตารางที่ 12 เมื่อพิจารณาเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะ เมื่อพิจารณาภาพเหมือนจริงอยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.33 รองลงมาคือชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 35.67 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 2.00 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรียในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

เมื่อพิจารณาเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะ เมื่อพิจารณาภาพเหมือนจริงอยู่ในชั้นการแสดงออก (Expressiveness) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.67 รองลงมาคือ ชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 18.33 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 7.00 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรียในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

ตารางที่ 13 ค่าความถี่ และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะจำแนกจากการดูภาพเหมือนจริงตามชนชาติของศิลปิน ตามขั้นการพัฒนาทางสุนทรีย์ภาพ และ ตามระดับชั้นเรียน

การพัฒนาทางสุนทรีย์ภาพ		ภาพเหมือนจริง							
		ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3				ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6			
		ไตรภพ เพ็ญสุข		Baldung Grien		ไตรภพ เพ็ญสุข		Baldung Grien	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ชั้นที่ 1	ชั้นความชื่นชอบ (Favoritism)	0	0	0	0	0	0	0	0
ชั้นที่ 2	ชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)	73	48.67	114	76.00	10	6.67	45	30.00
ชั้นที่ 3	ชั้นการแสดงออก (Expressiveness)	71	47.33	36	24.00	125	83.33	99	66.00
ชั้นที่ 4	ชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)	6	4.00	0	0	15	10.00	6	4.00
ชั้นที่ 5	ชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)	0	0	0	0	0	0	0	0
รวม		150	100	150	100	150	100	150	100

จากตารางที่ 13 พบว่าเมื่อพิจารณาเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพเหมือนจริงของ ไตรภพ เพ็ญสุข อยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 48.67 รองลงมาคือ ชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 47.33 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 4.00 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

พบว่าเมื่อพิจารณาเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพเหมือนจริงของ Baldung Grien อยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.00 รองลงมาคือชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 24.00 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) ชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

พบว่าเมื่อพิจารณาเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพเหมือนจริงของ ไตรภพ เพ็ญสุข อยู่ในชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 83.33 รองลงมาคือ ชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 10.00 และ ชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 6.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

พบว่าเมื่อพิจารณาเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพเหมือนจริงของ Baldung Grien อยู่ในชั้นการแสดงออก (Expressiveness) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.00 รองลงมาคือ ชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 30.00 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 4.00 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

ตารางที่ 14 ค่าความถี่ และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต้องงานศิลปะจำแนกจากการดูภาพกึ่งนามธรรม ตามขั้นการพัฒนาทางสุนทรีย์ภาพ และตามระดับชั้นเรียน

การพัฒนาทางสุนทรีย์ภาพ	ภาพกึ่งนามธรรม			
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3		ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ชั้นที่ 1 ชั้นความชื่นชอบ (Favoritism)	0	0	0	0
ชั้นที่ 2 ชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)	245	81.67	164	54.67
ชั้นที่ 3 ชั้นการแสดงออก (Expressiveness)	55	18.33	125	41.67
ชั้นที่ 4 ชั้นแบบอย่าง และรูปแบบ (Style and Form)	0	0	11	3.67
ชั้นที่ 5 ชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)	0	0	0	0
รวม	300	100	300	100

จากตารางที่ 14 เมื่อพิจารณาเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต้องงานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพกึ่งนามธรรมอยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 81.67 รองลงมาคือชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 18.33 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) ชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

เมื่อพิจารณาเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต้องงานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพกึ่งนามธรรมอยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 54.67 รองลงมาคือชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 41.67 และชั้นแสดงแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 3.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

ตารางที่ 15 ค่าความถี่ และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะจำแนกจากการดูภาพกึ่งนามธรรมตามชาติของศิลปิน ตาม
ขั้นการพัฒนาทางสุนทรีย์ภาพ และ ตามระดับชั้นเรียน

การพัฒนาทางสุนทรีย์ภาพ		ภาพกึ่งนามธรรม							
		ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3				ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6			
		สวิสดี ตันติสุข		Picasso		สวิสดี ตันติสุข		Picasso	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ขั้นที่ 1	ขั้นความชื่นชอบ (Favoritism)	0	0	0	0	0	0	0	0
ขั้นที่ 2	ขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)	124	82.67	121	80.67	85	56.67	79	52.67
ขั้นที่ 3	ขั้นการแสดงออก (Expressiveness)	26	17.33	29	19.33	61	40.67	64	42.67
ขั้นที่ 4	ขั้นแบบอย่าง และรูปแบบ (Style and Form)	0	0	0	0	4	2.67	7	4.67
ขั้นที่ 5	ขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)	0	0	0	0	0	0	0	0
รวม		150	100	150	100	150	100	150	100

ศูนย์วิจัยพัฒนาศิลปะ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 15 พบว่าเมื่อพิจารณาเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพกึ่งนามธรรมของสวัสดี ต้นติสุข อยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 82.67 รองลงมาคือชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 17.33 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) ชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

พบว่าเมื่อพิจารณาเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพกึ่งนามธรรมของ Picasso อยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.67 รองลงมาคือชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 19.33 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) ชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

พบว่าเมื่อพิจารณาเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพกึ่งนามธรรมของสวัสดี ต้นติสุข อยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.67 รองลงมาคือชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 40.67 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 2.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

พบว่าเมื่อพิจารณาเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพกึ่งนามธรรมของ Picasso อยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.67 รองลงมาคือชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 42.67 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 4.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

ตารางที่ 16 ค่าความถี่ และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต้องงานศิลปะจำแนกจากการดูภาพนามธรรม ตามขั้นการพัฒนาทางสุนทรียภาพ และตามระดับชั้นเรียน

การพัฒนาทางสุนทรียภาพ		ภาพนามธรรม			
		ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3		ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6	
		ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ขั้นที่ 1	ขั้นความชื่นชอบ (Favoritism)	0	0	0	0
ขั้นที่ 2	ขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)	253	84.33	147	49.00
ขั้นที่ 3	ขั้นการแสดงออก (Expressiveness)	47	15.67	149	49.67
ขั้นที่ 4	ขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)	0	0	4	1.33
ขั้นที่ 5	ขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)	0	0	0	0
รวม		300	100	300	100

จากตารางที่ 16 เมื่อพิจารณาเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนที่มีต้องงานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพนามธรรมอยู่ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.33 รองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 15.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรียในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) ขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

เมื่อพิจารณาเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนที่มีต้องงานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพกึ่งนามธรรมอยู่ในขั้นการแสดงออก (Expressiveness) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 49.67 รองลงมา คือ ขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 49.00 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 1.33 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรียในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

ตารางที่ 17 ค่าความถี่ และร้อยละของการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะจำแนกจากการดูภาพนามธรรมตามชนชาติของศิลปิน ตามชั้น การพัฒนาทางสุนทรียภาพและ ตามระดับชั้นเรียน

การพัฒนาทางสุนทรียภาพ	ภาพนามธรรม							
	ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3				ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6			
	อนุพงษ์ คุชาชีวะ		Kandinsky		อนุพงษ์ คุชาชีวะ		Kandinsky	
	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ	ความถี่	ร้อยละ
ขั้นที่ 1 ขั้นความชื่นชอบ (Favoritism)	0	0	0	0	0	0	0	0
ขั้นที่ 2 ขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)	131	87.33	122	81.33	81	54.00	66	44.00
ขั้นที่ 3 ขั้นการแสดงออก (Expressiveness)	19	12.67	28	18.67	68	45.33	81	54.00
ขั้นที่ 4 ขั้นแบบอย่าง และรูปแบบ (Style and Form)	0	0	0	0	1	0.67	3	2.00
ขั้นที่ 5 ขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)	0	0	0	0	0	0	0	0
รวม	150	100	150	100	150	100	150	100

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จากตารางที่ 17 พบว่าเมื่อพิจารณาเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพนามธรรมของอนุพงษ์ คชาชีวะ อยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 87.33 รองลงมาคือ ชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 12.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) ชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และชั้นความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)

พบว่าเมื่อพิจารณาเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพนามธรรมของ Kandinsky อยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 81.33 รองลงมาคือชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 18.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) ชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และชั้นความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)

พบว่าเมื่อพิจารณาเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพนามธรรมของอนุพงษ์ คชาชีวะ อยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.00 รองลงมาคือชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 45.33 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 0.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)

พบว่าเมื่อพิจารณาเฉพาะชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพนามธรรมของ Kandinsky อยู่ในชั้นการแสดงออก (Expressiveness) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.00 รองลงมาคือ ชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 44.00 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 2.00 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)

ตอนที่ 2 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ

ผลการเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ จำแนกตามชั้นเรียน เพศ และชนชาติของศิลปิน

ตารางที่ 18 การทดสอบความแตกต่างทางการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ เพศชาย และเพศหญิง

การพัฒนาทางสุนทรีย์ภาพ	ประเภทของงานภาพศิลปะ																	
	ภาพเหมือนจริง				ภาพกึ่งนามธรรม				ภาพนามธรรม									
	ไทรอภ เพ็ญสุข		Baldung Grien		สวัสดี ตันติสุข		Picasso		อนุพงษ์ คุชชาชีวะ		Kandinsk y							
	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย	หญิง	ชาย				
	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t	t				
ชั้นที่ 1 ชั้นความชื่นชอบ (Favoritism)	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0				
ชั้นที่ 2 ชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)	37	46	71	46	94	115	90	110	99	113	88	100						
ชั้นที่ 3 ชั้นการแสดงออก (Expressiveness)	101	95	76	95	54	33	54	39	50	37	60	49						
ชั้นที่ 4 ชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)	12	9	3	9	2	2	6	1	1	0	2	1						
ชั้นที่ 5 ชั้นความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)	0	0	-0.63	0	0	0.749	0	0	1.052	0	0	0.987	0	0	-0.62	0	0	-0.796

*P < .05

จากตารางที่ 18 พบว่าการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะเพศชาย และเพศหญิงไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 19 การทดสอบค่าเฉลี่ยทางการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ ต่างชนชาติของศิลปิน

การพัฒนาทางสุนทรีย์ภาพ	ประเภทของงานภาพศิลปะ											
	ภาพเหมือนจริง		t	sig.	ภาพกึ่งนามธรรม		t	sig.	ภาพนามธรรม		t	Sig.
	ไตรภพ เพ็ญสุข	Baldung Grien			สวัสดี ตันติสุข	Picasso			อนุพงษ์ คชาชีวะ	Kandinsky		
ขั้นที่ 1 ขั้นความชื่นชอบ	0	0			0	0			0	0		
ขั้นที่ 2 ขั้นความงามและเหมือนจริง	83(27.67)	117(39.00)			209(69.67)	200(66.67)			212(70.67)	188(62.67)		
ขั้นที่ 3 ขั้นการแสดงออก	196(65.33)	171(57.00)			87(29.00)	93(31.00)			87(29.00)	109(36.33)		
ขั้นที่ 4 ขั้นแบบอย่างและรูปแบบ	21(7.00)	12(4.00)			4(1.33)	7(2.33)			1(0.33)	3(1.00)		-
ขั้นที่ 5 ขั้นความเป็นตัวของตนเอง	0	0	8.934	0*	0	0	-1.527	0.128	0	0	3.02	0.003*

*P < .05

จากตารางที่ 19 พบว่าจากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เชิงสุนทรีย์ที่มีต่องานศิลปะต่างชนชาติของศิลปิน พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ต่อภาพงานศิลปะเหมือนจริงของ ไตรภพ เพ็ญสุข และ Baldung และการรับรู้เชิงสุนทรีย์ต่อภาพนามธรรมของอนุพงษ์ คชาชีวะ และ Kandinsky มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วน การรับรู้เชิงสุนทรีย์ต่อภาพงานศิลปะกึ่งนามธรรมของสวัสดี ตันติสุข และ Picasso ไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 20 การทดสอบความแตกต่างทางการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาปีที่3 และนักเรียนประถมศึกษาปีที่6 ที่มีต่องานศิลปะ

การพัฒนาทางสุนทรียภาพ	ประเภทของงานศิลปะ																	
	ภาพเหมือนจริง						ภาพกึ่งนามธรรม				ภาพนามธรรม							
	ไตรภพ เพ็ญสุข		t	Baldung Grien		t	สวีลดี ดันดิซุซ		t	Picasso		t	อนุพงษ์ วิชาชีวะ		t	Kandinsky		t
	ป. 3	ป. 6		ป. 3	ป. 6		ป. 3	ป. 6		ป. 3	ป. 6		ป. 3	ป. 6		ป. 3	ป. 6	
ขั้นที่1 ขั้นความชื่นชอบ (Favoritism)	0	0		0	0		0	0		0	0		0	0		0	0	
ขั้นที่2 ขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)	73 (48.67)	10 (6.67)		114 (76.00)	45 (30.00)		124 (82.67)	85 (56.67)		121 (80.67)	79 (52.67)		131 (87.33)	81 (54.00)		122 (81.33)	66 (44.00)	
ขั้นที่ 3 ขั้นการแสดงออก (Expressiveness)	71 (47.33)	125 (83.33)		36 (24.00)	99 (66.00)		26 (17.33)	61 (40.67)		29 (19.33)	64 (42.67)		19 (12.67)	68 (45.33)		28 (18.67)	81 (54.00)	
ขั้นที่ 4 ขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)	6 (4.00)	15 (10.00)		0 (4.00)	6 (4.00)		0 (2.67)	4 (2.67)		0 (4.67)	7 (4.67)		0 (0.67)	1 (0.67)		0 (2.00)	3 (2.00)	
ขั้นที่ 5 ขั้นความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)	0	0	8.347*	0	0	9.05*	0	0	5.245*	0	0	5.645*	0	0	6.797*	0	0	7.276*

*P < .05

จากตารางที่ 20 พบว่าการทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ที่มีต่องานศิลปะของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 มีสูงกว่านักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของนักเรียน (ประเมินตนเอง)

ตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของนักเรียน (ประเมินตนเอง)

สถานทั่วไปของนักเรียน(ประเมินตนเอง)	ความถี่	ร้อยละ
1.เพศ		
1. หญิง	150	50.00
2. ชาย	150	50.00
2. อาชีพผู้ปกครอง		
3. รับราชการ	5	1.67
4. พนักงานรัฐวิสาหกิจ	-	-
5. พนักงานเอกชนหรือลูกจ้างทั่วไป	254	84.67
6. อื่นๆไปรตระนู คำขาย	41	13.67
3. ผู้ปกครองให้การสนับสนุนการทำกิจกรรมทางศิลปะหรือไม่ สนับสนุนด้วยวิธีการใด(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1. พาไปชมนิทรรศการ หรือ การแสดงศิลปะ	175	58.33
2. ทำกิจกรรมศิลปะร่วมกับนักเรียน	232	77.33
3. ให้นักเรียนไปเรียนศิลปะเพิ่มเติมภายนอกโรงเรียน	-	-
4. อื่นๆ...	-	-
5. ไม่สนับสนุน	68	22.67
4. นักเรียนรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับกิจกรรมทางศิลปะ ชอบกิจกรรมศิลปะเพราะ(ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)		
1. ทำให้เพลิดเพลิน	300	100
2. มีประโยชน์ในการเรียนวิชาอื่น	279	93.00
3. อื่นๆไปรตระนู...	-	-
4. ส่วนที่ทำให้ไม่ชอบกิจกรรมศิลปะเพราะ		
5. เบื่อหน่าย	5	1.67
6. ไม่ถนัด	-	-
7. อื่นๆไปรตระนู...	-	-
5. นักเรียนเคยใช้เวลาว่างหรือวันหยุดทำกิจกรรมศิลปะหรือไม่		
1. เคย	256	85.33
2. ไม่เคย	44	14.67

สถานที่ไปของนักเรียน(ประเมินตนเอง)	ความถี่	ร้อยละ
6. นักเรียนชอบกิจกรรมทางศิลปะประเภทใดมากที่สุด		
1. การปั้น	20	6.67
2. การประดิษฐ์	35	11.67
3. การพิมพ์ภาพ	-	-
4. การวาดภาพระบายสี	245	81.67
5. อื่นๆโปรดระบุ...	-	-
7. นักเรียนคิดว่าตนเองเก่งศิลปะ		
1. มาก	16	5.33
2. ปานกลาง	224	74.67
3. น้อย	60	20.00
8. นักเรียนคิดอย่างไรกับการเรียนวิชาศิลปะ		
1. ยาก		
2. ปานกลาง	229	76.33
3. ง่าย	1	0.33
9. นักเรียนคิดว่าวิชาศิลปะมีประโยชน์หรือไม่		
1. มีประโยชน์มาก	300	100
2. มีประโยชน์ปานกลาง		
3. มีประโยชน์น้อย		
10. นักเรียนได้เรียนรู้ศิลปะจากวิชาศิลปะ		
1. มาก	240	80.00
2. ปานกลาง	60	20.00
3. น้อย		
11. นักเรียนเคยทำงานกลุ่มในวิชาศิลปะบ้างหรือไม่		
1. เคย	110	36.67
2. ไม่เคย	190	63.33
12. นักเรียนได้ความรู้ในวิชาศิลปะในเรื่องใดบ้าง		
1. วิธีสร้างงานศิลปะ(การปฏิบัติ)	300	100
2. การคิดวิเคราะห์	198	66.00
3. ความรู้ทางสุนทรียภาพ	160	53.33
4. ความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลปะ	198	66.00

ตารางที่ 21 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของนักเรียน (ประเมินตนเอง) ดังนี้

1. การวิจัยครั้งมีกลุ่มประชากรเป็นนักเรียนเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 50.00 และนักเรียนเพศชายคิดเป็นร้อยละ 50.00
2. อาชีพผู้ปกครองนักเรียนเป็นพนักงานเอกชนหรือลูกจ้างทั่วไปมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 84.67 รองลงมาอาชีพค้าขายคิดเป็นร้อยละ 13.67 ส่วนอาชีพรับราชการร้อยละ 1.67
3. ผู้ปกครองให้การสนับสนุนการทำกิจกรรมทางศิลปะด้วยการสนับสนุนด้วยการทำกิจกรรมร่วมกับนักเรียนร้อยละ 77.33 รองลงมาคือพาไปชมนิทรรศการ หรือ การแสดงศิลปะคิดเป็นร้อยละ 58.33 และไม่สนับสนุนเลยคิดเป็นร้อยละ 22.67 (นักเรียนสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
4. นักเรียนมีความรู้สึกชอบกิจกรรมศิลปะเพราะทำให้เพลิดเพลินคิดเป็นร้อยละ 100.00 รองลงมาคิดว่ามีประโยชน์ในการเรียนวิชาอื่นคิดเป็นร้อยละ 93.00 ส่วนที่ไม่ชอบกิจกรรมศิลปะเพราะเบื่อหน่ายคิดเป็นร้อยละ 1.67 (นักเรียนสามารถตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)
5. นักเรียนเคยใช้เวลาว่างหรือวันหยุดทำกิจกรรมศิลปะคิดเป็นร้อยละ 85.33 ส่วนไม่เคยใช้เวลาว่างหรือวันหยุดทำกิจกรรมศิลปะคิดเป็นร้อยละ 14.67
6. นักเรียนชอบกิจกรรมทางศิลปะประเภทการวาดภาพระบายสีมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 81.67 รองลงมาคือการประดิษฐ์ คิดเป็นร้อยละ 11.67 ส่วนการปั้นคิดเป็นร้อยละ 6.67
7. นักเรียนคิดว่าตนเองเก่งศิลปะระดับปานกลางคิดเป็นร้อยละ 74.67 รองลงมาคิดว่าตนเองเก่งศิลปะน้อย คิดเป็นร้อยละ 20.00 ส่วนคิดว่าตนเองเก่งศิลปะมากคิดเป็นร้อยละ 5.33
8. นักเรียนคิดการเรียนวิชาศิลปะมีความยากปานกลางคิดเป็นร้อยละ 76.33 รองลงมาคิดว่าการเรียนศิลปะมีความง่ายคิดเป็นร้อยละ 0.33
9. นักเรียนคิดว่าวิชาศิลปะมีประโยชน์มากคิดเป็นร้อยละ 100.00
10. นักเรียนได้เรียนรู้ศิลปะจากวิชาศิลปะมากคิดเป็นร้อยละ 80.00 รองลงมาได้เรียนรู้ปานกลางคิดเป็นร้อยละ 20.00
11. นักเรียนเคยทำงานกลุ่มในวิชาศิลปะคิดเป็นร้อยละ 36.67 ส่วนไม่เคยทำงานกลุ่มในวิชาศิลปะคิดเป็นร้อยละ 63.33
12. นักเรียนได้ความรู้ในวิชาศิลปะมากที่สุดในเรื่องวิธีสร้างงานศิลปะ(การปฏิบัติ)คิดเป็นร้อยละ 100.00 รองลงมาได้เรื่องการคิดวิเคราะห์คิดเท่ากันกับความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลป์เป็นร้อยละ 66.00 ส่วนเรื่องความรู้ทางสุนทรียภาพคิดเป็นร้อยละ 53.33

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ กลุ่มตัวอย่างในงานวิจัย คือ นักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 และประถมศึกษาปีที่ 6 ในสังกัดสำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร 15 โรงเรียน จำนวน 300 คน ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Random Sampling)

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ

วิธีดำเนินการวิจัย

1. กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้เป็นนักเรียนระดับประถมศึกษาใน กรุงเทพมหานครที่อยู่ในสังกัดกรุงเทพมหานคร (สำนักงานการศึกษา กรุงเทพมหานคร) เป็นนักเรียนชาย และหญิงระดับประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ชั้นละ 150 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นนักเรียนชาย 150 คน นักเรียนหญิง 150 คน รวมทั้งสิ้น 2 ชั้นเรียน เป็นจำนวน 300 คน ได้จากการสุ่มแบบหลายขั้นตอน (multi-stage random sampling)

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

ขั้นที่ 1 ให้นักเรียนได้พิจารณาภาพงานศิลปะ ประเภทละ 2 ภาพ ต่อบุคคล ดังนี้ ภาพเหมือนจริง (Realistic) 2 ภาพ ประกอบด้วย

1. ภาพ ยามเช้า ชาวพุทธ ชื่อศิลปิน ไตรภพ เพ็ญสุข
2. ภาพ Hans The Knight the Young Girl and Death ชื่อศิลปิน Baldung Grien

ภาพงานศิลปะแบบกึ่งนามธรรม (Semi-Abstract) 2 ภาพ ประกอบด้วย

1. ภาพ ตลาดน้ำ ชื่อศิลปิน สวัสดิ์ ต้นติสุข
2. ภาพ Head of a weeping woman with hand ชื่อศิลปิน Picasso

ภาพงานศิลปะแบบนามธรรม (Abstract) 2 ภาพ ประกอบด้วยภาพ

1. ภาพการกำเนิด 6/97 ชื่อศิลปิน อนุพงษ์ คุชชีวะ
2. ภาพ Small Pleasures ชื่อศิลปิน Kandinsky

ขั้นที่ 2 ผู้วิจัยใช้คำถามทั้งหมด 7 คำถาม เพื่อให้ให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็นควบคู่ไปกับการพิจารณาภาพงานศิลปะแต่ละภาพ ของแต่ละประเภท เพื่อตอบคำถามทั้ง 7 คำถาม โดยผู้วิจัยจะใช้ 2 วิธีในการเก็บข้อมูลดังนี้

1. นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์ และบันทึกเสียงนักเรียนสุดท้ายนำข้อมูลเสียงที่ได้มาถอดเทปเพื่อนำมาวิเคราะห์

2. นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยให้นักเรียนนั่งล้อมวง และให้นักเรียนทั้งหมดได้พิจารณาภาพงานศิลปะพร้อมกับถามคำถามควบคู่กันทีละภาพ ต่อจากนั้นให้นักเรียนเขียนบันทึกความคิดเห็นที่ได้จากคำถามทั้ง 7 ลงในแบบบันทึกของตัวนักเรียนแต่ละบุคคล สุดท้ายผู้วิจัยนำเอาแบบบันทึกรายบุคคลมาวิเคราะห์

ชุดคำถามประกอบด้วย 7 คำถาม ผู้วิจัยใช้คำถามทั้ง 7 นี้ในทุกๆภาพอย่างครบถ้วน นักเรียนแต่ละคนได้พิจารณารูปภาพทั้งหมดคนละ 6 ภาพ โดยแบ่งเป็นประเภทละ 2 ภาพตามกำหนดไว้ในขั้นที่ 1

3. วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาสถิติ ค่าสูงสุด(maximum value) ค่าร้อยละ(percentage) ค่าความถี่(frequencies) และค่าที(t-test) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistical Package for Social Science:SPSS for Windows)

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ

ตอนที่ 1 การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ มีดังนี้

1. การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะอยู่ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 58.39 รองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 39.28 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 2.33 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

2. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะอยู่ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.11 รองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 23.22 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 0.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

3. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะอยู่ในขั้นการแสดงออก (Expressiveness) มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.33 รองลงมาคือขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 40.67 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) น้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 4.00 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

4. การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนหญิงที่มีต่องานศิลปะ ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 53.22 และรองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 43.89 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 2.89 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

5. การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนชายที่มีต่องานศิลปะ ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 63.56 และรองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 34.67 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 1.78 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

6. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนหญิงที่มีต่องานศิลปะในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 76.67 และรองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 22.67 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 0.67 ส่วนการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนชายที่มีต่องานศิลปะในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 75.56 และรองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 23.78 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 0.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

7. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนหญิงที่มีต่องานศิลปะในขั้นการแสดงออก (Expressiveness) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 65.11 และรองลงมาคือขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 29.78 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 5.11 ส่วนการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนชายที่มีต่องานศิลปะในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 51.56 และรองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ

ละ 45.56 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 2.89 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

8. การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะประเภทภาพเหมือนจริง อยู่ในชั้นการแสดงออก (Expressiveness) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 55.17 รองลงมาคือ ชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 40.33 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 4.50 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

9. การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะประเภทภาพกึ่งนามธรรมอยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 68.17 รองลงมาคือ ชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 30.00 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 1.83 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

10. การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะประเภทภาพนามธรรม อยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมาคือ ชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 32.67 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 0.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

11. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพเหมือนจริงอยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.33 รองลงมาคือชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 35.67 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 2.00 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

12. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพเหมือนจริงอยู่ในชั้นการแสดงออก (Expressiveness) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 74.67 รองลงมาคือ ชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 18.33 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 7.00 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

13. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพกึ่งนามธรรมอยู่ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 81.67 รองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 18.33 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) ขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

14. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพกึ่งนามธรรมอยู่ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 54.67 รองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 41.67 และขั้นแสดงแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 3.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

15. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพกึ่งนามธรรมของสวัสดี ดันตีสุข อยู่ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 82.67 รองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 17.33 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) ขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

16. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพกึ่งนามธรรมของ Picasso อยู่ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 80.67 รองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 19.33 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) ขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

17. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพกึ่งนามธรรมของสวัสดี ดันตีสุข อยู่ในขั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 56.67 รองลงมาคือขั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 40.67 และขั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 2.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในขั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และขั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

18. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพที่นามธรรมของ Picasso อยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 52.67 รองลงมาคือชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 42.67 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 4.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)

19. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพนามธรรมอยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 84.33 รองลงมาคือชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 15.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) ชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และชั้นความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)

20. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพนามธรรมอยู่ในชั้นการแสดงออก (Expressiveness) มีจำนวนมากที่สุดคิดเป็นร้อยละ 49.67 รองลงมา คือ ชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 49.00 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 1.33 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)

21. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพนามธรรมของอนุพงษ์ คชาชีวะ อยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 87.33 รองลงมาคือชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 12.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) ชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และชั้นความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)

22. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพนามธรรมของ Kandinsky อยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 81.33 รองลงมาคือชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 18.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) ชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) และชั้นความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)

23. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพนามธรรมของอนุพงษ์ คุชชีวะ อยู่ในชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.00 รองลงมาคือชั้นการแสดงออก (Expressiveness) คิดเป็นร้อยละ 45.33 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 0.67 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

24. นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนที่มีต่องานศิลปะเมื่อพิจารณาภาพนามธรรมของ Kandinsky อยู่ในชั้นการแสดงออก (Expressiveness) มีจำนวนมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 54.00 รองลงมาคือ ชั้นความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) คิดเป็นร้อยละ 44.00 และชั้นแบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) คิดเป็นร้อยละ 2.00 ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ในชั้นความชื่นชอบ (Favoritism) และชั้นความเป็นตัวของตนเอง (Autonomy)

ตอนที่ 2 การเปรียบเทียบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ

การเปรียบเทียบความแตกต่าง ระหว่างการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ จำแนกตามชั้นเรียน เพศ ชนชาติของศิลปิน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะเพศชาย และเพศหญิง โดยใช้ค่า t-test พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2. การวิเคราะห์ข้อมูลความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้เชิงสุนทรีย์ที่มีต่องานศิลปะของศิลปินต่างชนชาติ โดยใช้ค่า t-test พบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ภาพงานศิลปะเหมือนจริงของ ไตรภพ เพ็ญสุข และ Baldung และภาพงานศิลปะนามธรรมของอนุพงษ์ คุชชีวะ และKandinsky ส่วนการรับรู้เชิงสุนทรีย์ต่อภาพงานศิลปะกึ่งนามธรรมของ สวัสดิ์ ตันติสุข และ Picasso พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่า t-test พบว่าการรับรู้เชิงสุนทรีย์ที่มีต่องานศิลปะของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 มีสูงกว่านักเรียนประถมศึกษาปีที่3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

จากการสรุปผลการวิจัยผลการศึกษาระดับชั้นสูงของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่อ งานศิลปะ สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับชั้นสูงของนักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะอยู่ใน ขั้นที่ 2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism) มากที่สุด กล่าวคือ นักเรียนพิจารณาสิ่ง ที่ปรากฏอยู่ในภาพโดยให้ความสำคัญต่อการตีความงานศิลปะผ่านเรื่องราว ซึ่งเรื่องราวเหล่านี้ เป็นสิ่งที่สามารถเข้าใจได้ง่าย เช่น เรื่องราวพื้นฐาน ความสวยงาม และทักษะความชำนาญ ในส่วน ที่ตนเองสนใจ และความจริงที่เกิดขึ้นในภาพ สิ่งที่นักเรียนแสดงออกมาคือสิ่งที่ใคร่ๆก็สามารถรับรู้ ได้ และสามารถแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่อยู่ในใจของนักเรียน สามารถวิเคราะห์โดยเชื่อมโยงไปสู่ ประสบการณ์ของตนเองอย่างมีสุนทรีย์ภาพ แต่ยังคงสนใจในเนื้อหาของงาน มีการสนับสนุนความ เหมือนจริง คาดคะเนสิ่งต่างๆที่นำไปสู่ข้อสรุป มีการตัดสินใจในเรื่องของความงาม และความเป็น จริง หรือแม้แต่การแสดงจินตนาการบางส่วนที่ไม่เกิดขึ้นจริงในภาพงานศิลปะ ยกตัวอย่างการรับรู้ บางส่วนของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 และ ประถมศึกษาปีที่ 6

ภาพงานศิลปะแบบกึ่งนามธรรมของ สวัสดิ์ ตันติสุข

“ภาพวาดนี้เกี่ยวกับคนขายของทางน้ำใส่ชุดโบราณใส่หมวกเหมือนผีจีน”

ภาพงานศิลปะแบบกึ่งนามธรรมของ Picasso

“ตาเป็นกระจก และแตก หูของเค้ากำลังใส่แหวน แล้วก็รัดหูไม่ได้ยินอะไรเลย มือของ เขาก็เป็นสีเหลืองออกเขียว”

ภาพงานศิลปะแบบเหมือนจริงของ ไตรภพ เพ็ญสุข

“เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม เป็นรูปที่ดี เพราะเรื่องนี้มีต้นไม้เต็มไปหมดทำให้รูปนี้ดูดี สมบูรณ์และเป็นธรรมชาติ”

“มันสวยมากเพราะมีวัดอยู่กลางป่าเหมือนวังออกมาจากป่ามีแม่น้ำสวยงามแล้วมีเรือ แล่นผ่านสวยงามเหมือนธรรมชาติมาก”

ภาพงานศิลปะแบบเหมือนจริงของ Baldung Grien

“สีดีสีสดดีครับ วิถีสีต้องยากมากแน่”

ซึ่งผลนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ พาร์สัน (Parsons, 1987 cited in Cotner, 2001) ที่พบว่านักเรียนส่วนใหญ่ในโรงเรียนประถมใช้แนวคิดในขั้นที่ 2 จำนวนมากแต่น้อยกว่านักเรียน มัธยมที่ใช้ในขั้นที่ 3 เนื่องจากสภาพแวดล้อม ภาวะ อายุ การเจริญเติบโตของวัย การแสวงหาข้อ ค้นพบของสภาพแวดล้อมใดๆก็ตามจะสามารถช่วยขยายการพุดคุยเกี่ยวกับองค์ประกอบทั้งหมด

ของงานศิลปะซึ่งบรรยายภาคในชั้นเรียนเป็นส่วนหนึ่งที่ส่งเสริมให้นักเรียนเกิดความสนใจในบทเรียนและเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มมากขึ้น เช่นเดียวกับงานวิจัยของ มัวร์ (Moore, 1973) ที่พบว่านักเรียนเกรด 1 ถึงเกรด 12 ตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดในเรื่องของวัตถุสิ่งต่างๆ ในภาพเป็นจำนวนมากที่สุด เนื่องจากสิ่งเหล่านี้เป็นสิ่งที่นักเรียนเข้าใจ รู้จัก และอธิบายได้ง่ายกว่าในเรื่องอื่นๆ

นอกจากนี้การศึกษาเกี่ยวกับสุนทรียเจตคติของเด็กที่เกี่ยวข้อง กับการมองเห็นสิ่งต่างๆ ตามความเป็นจริง โดยการศึกษาในระดับประถมศึกษา พบว่ามีการสนับสนุนความเหมือนจริง และใช้การมองเห็นสิ่งต่างๆตามความเป็นจริงเป็นหลักเกณฑ์การตัดสิน จากการเสนอของ มาคอคอก้า (Machoka อ้างในParsons, 1987) ผู้ซึ่งศึกษาการวิพากษ์วิจารณ์ของเด็กหลากหลายอายุ พบว่าการมองเห็นสิ่งต่างๆตามความเป็นจริงมีความสนใจอยู่ที่ 3 % ของการวิพากษ์วิจารณ์ในเด็กอายุ 7 ปี , 32% ของการวิพากษ์วิจารณ์ในเด็กอายุ 11 ปี และ 19% ของการวิพากษ์วิจารณ์ในเด็กอายุ 18 ปี เช่นเดียวกับการศึกษาของ การ์เนอร์, วินเนอร์ และไคลเซอร์ (Garner, Winner and Kircher, อ้างใน Parsons, 1987) พบว่า เด็กอายุ 8-12 ปี มีการคิดต่องานศิลปะเช่นเดียวกัน คือ พิจารณาความเหมือนจริง และ ลาร์ค โฮโรวิทซ์ (Lark-Horowitz อ้างใน Parsons, 1987) พบความสำคัญต่อการมองเห็นสิ่งต่างๆตามความเป็นจริงระหว่างอายุ 6 และ 15 ปี

2. ผลการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรียของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ พบการรับรู้ใน ขั้นที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness) อยู่อันดับที่ 2 และเด็กประถมปีที่ 6 มีการรับรู้ใน ขั้นที่ 3 มากกว่าขั้นที่ 2 กล่าวคือ นักเรียนสามารถแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนมากขึ้นมีจินตนาการมากขึ้นและเข้าใจว่างานศิลปะบ่งบอกถึงเรื่องราว หรือแนวความคิด นอกเหนือจากสิ่งที่ปรากฏอยู่ พิจารณาส่งที่งานศิลปะแสดงออก และใช้ความคิดเห็นจากประสบการณ์ส่วนตัวสนใจในเรื่องของการตีความหมาย นักเรียนพิจารณาที่งานศิลปะมากเช่นเดียวกันนั้นก็พิจารณาความหมาย และความรู้สึก และคิดว่าภาพประกอบด้วยอารมณ์ และแนวความคิด และอาจจะพูดถึงการแสดงออกที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบ เช่น เส้น พื้นผิว รูปร่าง รูปทรง แต่สิ่งเหล่านี้จะถูกตีความไปในทางอารมณ์ และความรู้สึกของนักเรียน ยกตัวอย่างการรับรู้บางส่วนของกลุ่มตัวอย่างประถมศึกษาปีที่ 3 และ ประถมศึกษาปีที่ 6

ภาพงานศิลปะแบบเหมือนจริงของ ไตรภพ เพ็ญสุข

“รู้สึกว่ามันเป็นภาพที่มีวัดมีโบสถ์มากมายมีคนเต็มไปหมดภาพนี้เห็นคนทำบุญตักบาตรและเห็นเป็นที่ประทับตา ประทับใจมาก”

“เรื่องราวนี้น่าสนใจเกี่ยวกับเรื่องการอนุรักษ์ป่าไม้แล้วมันเป็นเรื่องที่ดีมากสามารถดึงดูดคนทั่วไปให้หันมาอนุรักษ์ธรรมชาติอนุรักษ์ป่าไม้แล้วช่วยปลูกป่าไม้”

“เป็นสิ่งที่ดี เพราะ สร้างอารมณ์ได้ดีสามารถสัมผัสได้”

“เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมหรือธรรมชาติหรือวิถีชีวิตของชาวบ้านและผู้คนที่อยู่ร่วมกัน ภาพวาดนี้เป็นภาพวาดที่ดีเป็นภาพที่ผู้คนที่อยู่ร่วมกันสามัคคีกัน และดีเพราะความเป็นธรรมชาติที่ร่มรื่น”

ซึ่งผลนั้นสอดคล้องกับงานวิจัยของ มุสเซน (Mussen, 1964) พบว่า เด็กเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม โดยเริ่มต้นจากการรับรู้เรื่อง รูปร่าง รูปทรง และสีก่อน หลังจากนั้นจึงค่อยพัฒนาการรับรู้ที่เป็นรายละเอียดเพิ่มเติม เช่นเดียวกับงานวิจัยของ สวอท์ และเทลเลอร์ (Schwartz and Taylor, 1981) ที่พบว่าเด็กโตจะให้ความสนใจ และพูดถึงเกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกภายในภาพ และตามขั้นพัฒนาการของ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957) กล่าวว่า เด็กในช่วงอายุ 11-14 ปี เด็กจะตีความหมายของสิ่งต่างๆ ด้วยประสบการณ์ของตนเอง เห็นความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ของเขากับสิ่งแวดล้อม

3. ผลการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ พบการรับรู้ ขั้นที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form) เป็นอันดับที่ 3 กล่าวคือ นักเรียนสามารถแสดงการรับรู้ในเรื่องของรูปแบบ และสี โดยให้ความสำคัญ สนใจต่อสิ่งเหล่านี้และเข้าใจว่าภาพวาดเกิดจากคุณสมบัติที่สมเหตุสมผล ให้ความสำคัญในการตีความและการตัดสินใจ โดยเน้นที่รูปแบบลักษณะ ยกตัวอย่างการรับรู้บางส่วนของกลุ่มตัวอย่างประถมศึกษาปีที่ 3 และประถมศึกษาปีที่ 6

ภาพงานศิลปะแบบเหมือนจริงของ ไตรภาพ เพ็ญสุข

“รูปร่างต่างๆมีทั้งขนาดเล็กและใหญ่แต่ก็สมดุลเหมือนจริง มีพื้นผิวที่เรียบง่าย และซรุขระถ้าเปรียบเทียบกับความจริง”

“ดี เพราะ รูปร่างรูปทรง เรื่องราว การลงสี จุดเด่น ความสมดุล ลายเส้น นั้นล้วนแต่มีความประณีตใช้ความเป็นเอกลักษณ์ทางศิลปะไทย”

“ดีมาก เพราะ ภาพนี้ค่อนข้างมีลายเส้น ลายละเอียดมาก ระบายสีดีตามความเป็นจริงมีการเล่นสี อ่อน แก่ วาดได้ตรงตามหลักการจัดภาพ”

“ดี เพราะ สีสวยและมีความสมดุลดูเป็นเอกภาพ และยากในการวาดเป็นเอกลักษณ์ของไทย เป็นวิถีชีวิตของคนในสมัยก่อน และรูปทรง และวาดรูปคนมาก”

สอดคล้องกับ มะลิฉัตร เชื้ออาพันธ์ (2545) ที่พบว่า เด็กในช่วงวัย 9-12 ปี ยังไม่สามารถเห็น หรือ เข้าใจถึงความแตกต่างในด้านแบบอย่าง(สไตล์) ของผลงานศิลปะของศิลปินเพราะยังไม่สามารถเข้าใจในเรื่ององค์ประกอบศิลป์ หรือหลักการด้านศิลปะ เช่น จุดเด่น จุดด้อย ความสมดุล จังหวะลีลา ความเป็นเอกภาพ สิ่ง que เด็กสามารถเห็นหรือเรื่องราวในผลงานนั้นๆ นอกจากนี้ ดักลาส และคณะ (Douglas, Schwartz and Taylor, 1981 อ้างถึงใน ธัญญรัตน์ อัครนนท์, 2545) พบว่า เด็กอายุ 3-5 ปี ตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดในชั้นการบรรยายมากกว่าการตีความ โดยพูดถึงวัตถุสิ่งของต่างๆที่พบในภาพมากที่สุด ในส่วนที่ไม่พบการตอบสนองงานศิลปะโดยการพูดของนักเรียนเลย ได้แก่ เทคนิควิธีการในการสร้างงานศิลปะ ซึ่งดักลาส และคณะ กล่าวว่า อาจเนื่องจากกระบวนการเรียนการสอนในเรื่องของการพูดบรรยาย การอธิบาย การเล่าเรื่อง มากกว่าการพูดในเชิงการตีความ และการที่เด็กไม่มีการบรรยายภาพเกี่ยวกับเทคนิควิธีการในการสร้างงานศิลปะ อาจเนื่องมาจากในสังคมของเด็กไม่ได้มีปฏิสัมพันธ์กับศิลปิน นักวาดภาพ มีน้อยมาก และแม้แต่ในการเรียนศิลปะศึกษา ครูส่วนใหญ่ไม่ได้มีการส่งเสริม หรือชี้แนะให้นักเรียนได้เรียนรู้เกี่ยวกับเทคนิคการสร้างงานศิลปะเท่าที่ควร นักเรียนจึงมีความรู้ในสิ่งเหล่านี้้น้อยมาก

จากงานวิจัยข้างของดักลาส และคณะ พบว่า ช่วงอายุที่ไม่มีการตอบสนองในเรื่องของเทคนิควิธีการนั้นอยู่ในช่วงอายุ 3-5 ปี แต่กลุ่มตัวอย่างการศึกษาครั้งนี้ อยู่ในช่วงอายุ 8-12 ปี

4. ผลการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ พบชั้นที่ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism) แต่เพราะ การวิเคราะห์ที่ใช้สถิติค่าสูงสุด (Maximum Value) โดยพิจารณาทั้ง 7 คำถามรวมกัน ซึ่งนักเรียนมีการรับรู้แบบผสมผสาน ฉะนั้นการสรุปผลผู้วิจัยนำเฉพาะค่าสูงสุดที่นักเรียนสามารถทำได้มาใช้เพียงค่าเดียว ดังนั้นผลที่ออกมาชั้นที่ 1 ไม่ปรากฏ กล่าวคือ ในชั้นนี้นักเรียนส่วนใหญ่มีความชื่นชอบต่อสื่ออย่างมาก และมักจะคาดคะเนสิ่งต่างๆที่นำไปสู่ข้อสรุปโดยไม่สนใจภาพงานศิลปะ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เฮอร์เบอร์โฮล์ (Herberholz, 1985) กล่าวว่า เด็กอายุ 8-12 ปี จะมีพัฒนาการเพิ่มขึ้นในการเรียนรู้ และการตอบสนองความงามของงานศิลปะ แต่ในการแสดงความคิดเห็นนั้นยังเป็นการแสดงความคิดเห็นที่ยังขาดข้อมูลความรู้ทางด้านศิลปะ และเพียงความคิดเห็นที่มีพื้นฐานจากความชอบส่วนตัวต่อผลงานนั้นๆ ยกตัวอย่างการรับรู้บางส่วนของกลุ่มตัวอย่างประถมศึกษาปีที่ 3 และ ประถมศึกษาปีที่ 6

ภาพงานศิลปะแบบเหมือนจริงของ Baldung Grien

“หนูชอบภาพนี้ มันมีสีแดง สีทอง”

ภาพงานศิลปะแบบกึ่งนามธรรมของ Picasso

“ไม่ดีเพราะไม่สวย”

“ยากที่สุด เพราะผม ไม่ชอบ”

“ดีใจ เพราะผมชอบหมวก”

ภาพงานศิลปะแบบนามธรรมของ อนุพงษ์

“รู้สึกดีใจที่จะได้กินขนมเค้ก”

5. ผลการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรียย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ ไม่พบการรับรู้เชิงสุนทรียย์ในขั้นที่ 5 ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy) จากการศึกษาครั้งนี้โดย คอสเตอร์ (Koster, 2001) กล่าวว่า ภาพต่างๆที่เรามองเห็นนั้นไม่เพียงแต่ต้องเข้าใจอย่างถ่องแท้เท่านั้น มโนภาพเกี่ยวกับศิลปะนั้นเป็นสาระสำคัญของทั้งหมดและต้องสร้างความหมายผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ การสอนให้นักเรียนรู้วิธีการพิจารณา และการแสดงออกต่อสภาพที่มีผลต่อตัวนักเรียนเอง นักเรียนต้องเรียนรู้ถึงการอธิบายงานโดยใช้คำศัพท์พื้นฐานทางศิลปะ และใช้คำศัพท์เพื่อประเมินงานทั้งภายใน และภายนอก นักเรียนต้องเห็นได้มากกว่า พื้นผิว รูปภาพ และต้องเข้าใจว่างานศิลปะแต่ละชิ้นดำรงซึ่งตำแหน่งเฉพาะ ในประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม หรือ บริบททางสังคม นักเรียนต้องมีความสามารถเพียงพอสำหรับการคิดโดยมีส่วนร่วมเกี่ยวข้องในการพูดคุย ซึ่งมุ่งความสนใจไปยังคำถามทางปรัชญาในธรรมชาติของศิลปะ และนี่คือหน้าที่ของครูที่ใช้เป็นกลยุทธ์ และประสบการณ์ในการเรียนรู้ซึ่งช่วยให้นักเรียนทั้งหมดสามารถคิด พูด และเขียน อย่างใช้ความคิดในทางศิลปะ คุณครูจะต้องโอบล้อมนักเรียนด้วยศิลปะที่มีความแตกต่างอย่างโดดเด่นของมนุษยชาติ นักเรียนผู้ซึ่งเตรียมพร้อมจะได้รับการเรียนรู้จากความเชื่อมั่นด้วยตัวเอง จะได้ฟังประเด็นต่างๆในการมองเห็น จะได้แสดงความคิดเห็นและประเมินคุณค่า โดยอิงเหตุผลประกอบ และลงมือกระทำการสืบสอบทางปรัชญา นักเรียนจะกลายเป็นักเรียนที่ซบซึ้งในศิลปะ ด้วยภาษาแห่งศิลปะ สอดคล้องกับ มะลินัตร์ เอื้ออานันท์ (2543) ที่กล่าวว่า ในการศึกษาเรื่องสุนทรียภาพ ความสำคัญอยู่ที่ประเด็นการรับรู้ ความเข้าใจ และความซาบซึ้งที่มีต่อวัตถุต่างๆ และการแสดงพฤติกรรมด้านสุนทรียภาพ อันเป็นพฤติกรรมด้านจิตพิสัยนี้เป็นเรื่องยาก และซับซ้อนต้องมีการฝึกฝนอย่างต่อเนื่อง เช่นเดียวกันกับ ประเสริฐ ศิลรัตน์ (2542) กล่าวว่ากระบวนการรับรู้ทางความงามนั้นเป็นการรับรู้ทางสุนทรียะที่ต้องมีความเข้าใจในสุนทรียวัตถุ และต้องมีพื้นฐานประสบการณ์เดิม หรือต้องได้รับการฝึกฝนมาก่อน เพราะความรู้สึกในเชิงสุนทรียนั้นละเอียดอ่อนและซับซ้อน นอกจากจะต้องให้ความสำคัญโดยการจัดการเรียนการสอนที่เน้นสุนทรียภาพแล้วควรมีเวลาในการฝึกฝนการสังเกต วิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างต่อเนื่อง จึงสรุปได้ว่า ความรู้ ความเข้าใจ และคุณค่าทางสุนทรียต้องมาจากการเรียนการสอน (Feldman)

6. จากการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรียย์ที่มีต่องานศิลปะของนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 มีสูงกว่านักเรียนประถมศึกษาปีที่ 3 โดยนักเรียนประถมปีที่ 6 อยู่ในขั้นที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness) มากที่สุด ส่วนนักเรียนประถมปีที่ 3 อยู่ในขั้นที่ 2 ความงามและเหมือนจริง

(Beauty and Realism) มากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สวอท์ และ เทอเลอร์ (Schwartz and Taylor, 1981) ที่พบว่าเด็กโตจะให้ความสนใจ และพูดเกี่ยวกับการแสดงออกทางอารมณ์ ความคิด ความรู้สึกภายในภาพ เช่นเดียวกับ โลเวนเฟลด์ (Lowenfeld, 1957) ที่กล่าวว่า เด็กในช่วงอายุ 11-14 ปี เด็กจะตีความหมายของสิ่งต่างๆ ด้วยประสบการณ์ของตนเอง เห็นความสัมพันธ์ระหว่างอารมณ์ของตัวเองกับสิ่งแวดล้อม

7. จากวิจัยครั้งนี้พบว่านักเรียนระดับประถมศึกษาที่มีการรับรู้เชิงสุนทรีย์ต่อภาพเหมือนจริง ของไทรภาพ เพ็ญสุข อยู่ในขั้นที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness) มากที่สุดเนื่องจากเรื่องราวในภาพนั้นเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย และวิถีชีวิต นักเรียนจึงสามารถถ่ายทอดความรู้สึกได้มาก ซึ่งสอดคล้องกับ McFee ที่กล่าวถึงการแสดงออกทางศิลปะของเด็กนั้น สภาพแวดล้อม และวัฒนธรรมได้ส่งผลต่อการรับรู้ที่นึกคิดของเด็กเป็นอย่างมาก การแสดงออกทางศิลปะเด็กมิใช่เป็นเพียงวุฒิภาวะทางความงาม (Artistic Maturity) เท่านั้นแต่ยังแสดงถึงวุฒิภาวะทางการรู้คิด (Cognitive Maturity) อีกด้วย

ข้อสังเกตจากการศึกษา

ในการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ โดยกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 ในสังกัดสำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยประมวลผลได้ดังนี้

1. เมื่อนักเรียนดูภาพงานศิลปะนักเรียนจะพยายามวิเคราะห์เป็นอย่างมาก แต่ก็มีบางภาพที่เด็กพูดว่า “ดูไม่รู้เรื่อง” “งง” ส่วนใหญ่จะเป็นในภาพกึ่งนามธรรมและนามธรรม ผู้วิจัยคาดว่านักเรียนพยายามจะมองและตีความ ซึ่งภาพงานจิตรกรรมนั้นแปลกใหม่สำหรับนักเรียนโดยสิ่งนี้เองสร้างความตื่นเต้นให้กับนักเรียนเป็นอย่างมาก

2. การให้นักเรียนดูภาพงานศิลปะทั้ง 6 ภาพนั้นนักเรียนมีการตอบได้เป็นอย่างดี และสังเกตจากพฤติกรรมของนักเรียนมีความตื่นเต้นในทุกๆ ภาพงานจิตรกรรมที่เปลี่ยนไป และ “พยายามถามว่านี่ใครวาด” “ภาพชื่ออะไร” “นั่นมันคืออะไร” เป็นต้น ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักเรียนพร้อมที่จะเรียนรู้ และมีสมาธิในการทดสอบครั้งนี้

3. แม้ว่าผู้วิจัยจะสังเกตว่านักเรียนมีความกล้าแสดงออกแต่เมื่อจะต้องตอบคำถามนักเรียนเกือบทุกคนก็จะเกิดความประมาท ผู้วิจัยถามเด็กว่าชอบเขียนหรือพูดมากกว่ากันเด็กจะบอกว่าเขียนมากกว่า แต่ทั้งๆที่ความสามารถในการเขียนของเด็กยังไม่สามารถสื่อคำพูดตาม

ความเป็นจริงได้ สังเกตจากเวลาเขียนจะถามว่าคำนี้เขียนอย่างไร อันนี้มันคืออะไร เป็นต้น แต่เด็กก็เต็มใจที่จะเขียนมากกว่า

4. ในคำถามที่ 1 ให้นักเรียนอธิบายภาพวาดนี้ และคำถามที่ 5 นักเรียนคิดว่ารูปร่างรูปทรงต่างๆในภาพนี้เป็นอย่างไร และพื้นผิวเป็นอย่างไร นั้น นักเรียนบางคน ไม่มีการเชื่อมโยงคำพูด และความคิด เช่น จะพูดลอยๆขึ้นมา ยกตัวอย่างการรับรู้บางส่วนของกลุ่มตัวอย่างประถมศึกษาปีที่ 3 และ ประถมศึกษาปีที่ 6

ภาพงานศิลปะแบบเหมือนจริงของ ไตรภพ เพ็ญสุข

“เห็นเจดีย์เห็นวัดเห็นบ้านคนเห็นต้นไม้เห็นคนขี่เรือเห็นถนนเห็นสายน้ำเห็นบ้าน”

“มีสามเหลี่ยม สี่เหลี่ยม มีวงกลม พื้นผิวขรุขระ”

ภาพงานศิลปะแบบกึ่งนามธรรมของ Picasso

“เห็นหน้า เห็นตา เห็นหมวก เห็นผม”

การรับรู้เหล่านี้ผู้วิจัยคาดว่านักเรียนได้พยายามมองที่ภาพ และตีความออกมา แต่เนื่องจากนักเรียนยังไม่มีความรู้ในการเชื่อมโยงคำพูดกับความรู้สึก และยังไม่เข้าใจหลักการของศิลปะเท่าที่ควร แต่ก็สามารถเข้าใจได้ว่านักเรียนเข้าใจในประเด็นของคำถาม และพยายามหาเรื่องราวในภาพวาด

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้วิจัย

1. ก่อนดำเนินการวิจัยกับนักเรียนควรที่จะทำความเข้าใจกับกลุ่มตัวอย่าง ในเรื่องของวัตถุประสงค์ และรายละเอียดในการดำเนินการทั้งหมด และเปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงออกถึงข้อสงสัยต่างๆ อย่างไม่ปิดกั้น และสร้างบรรยากาศในการเก็บข้อมูลไม่ให้ตึงเครียด

2. ในการดำเนินการวิจัยควรมีความยืดหยุ่นตามสถานการณ์ แต่ก็ต้องอย่าลืมจุดประสงค์ของการศึกษา

ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอน

1. ข้อเสนอแนะสำหรับครูผู้สอนที่ต้องการศึกษา และเน้นในเรื่องของการพัฒนาทางสุนทรียภาพนั้น ครูควรศึกษาทฤษฎีแต่ละชั้นให้ดี เพราะแต่ละชั้นมีความแตกต่าง และมีเอกลักษณ์เฉพาะตัว และแน่นอนว่าการนำไปใช้จริงนั้นจำเป็นจะต้องมีความเข้าใจเป็นอย่างดี เพราะการรับรู้ของนักเรียนแต่ละคนมีหลากหลาย และแตกต่างกัน

2. ครูผู้สอนศิลปะควรจัดกิจกรรมการสอนให้สอดคล้องกับกระบวนการคิดทางสุนทรียภาพ เช่น แนะนำในเรื่อง องค์ประกอบศิลปะทางศิลปะ คือ สี แสง-เงา เส้น รูปร่าง รูปทรง พื้นผิว และการรับรู้ทางการมองเห็น เพิ่มมากขึ้นรวมทั้งควรชี้แนะเกี่ยวกับเทคนิควิธีการต่างๆ ในการสร้างงานศิลปะ เช่น ให้นักเรียนได้พิจารณางานศิลปะหลากหลายทั้งเนื้อหา และเทคนิควิธี และภาพจิตรกรรมที่มีความแตกต่างกันของสังคมที่นักเรียนอยู่ เพราะนักเรียนมีการรับรู้ในเรื่องรูปแบบและเทคนิควิธีการน้อยมาก

3. ครูผู้สอนควรแนะนำให้นักเรียนพิจารณางานศิลปะโดยการวิเคราะห์งานศิลปะ (ศิลปะวิจารณ์) เพราะจากการศึกษาครั้งนี้พบว่านักเรียนมีการตีความภาพงานจิตรกรรมในบริบทของเนื้อหาของภาพแต่ก็ตัดสินใจในลักษณะของความชอบส่วนตัวมากกว่า ความหมายที่เป็นหลักการทางศิลปะ นอกจากครูจะต้องแนะนำในเรื่องของทัศนธาตุทางศิลปะแล้ว ก็จำเป็นต้องแนะนำในเรื่องของการวิเคราะห์ในเรื่องหลักการองค์ประกอบด้วย เช่น ความสมดุล ความกลมกลืน ทิศทาง สัดส่วน ความลดหลั่น และแนะนำให้นักเรียนค้นหา และทำความเข้าใจ โดยการเชื่อมโยงองค์ประกอบมูลฐานต่างๆ ทางศิลปะเข้าด้วยกัน กับความความเข้าใจของนักเรียน ใช้เหตุผลของสิ่งที่ ชอบ และ ไม่ชอบ ครูควรแนะนำให้นักเรียนมีการคิดที่เป็นระบบ สามารถตัดสินใจ และประเมินค่าด้วยตัวเอง ฉะนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ครูผู้สอนต้องมีการชี้แนะ และส่งเสริมนักเรียนในขอบเขตความรู้ของศิลปะ ให้นักเรียนเข้าใจในการมองภาพงานศิลปะ

4. การจัดการเรียนการสอนในวิชาศิลปะที่เน้นในเรื่องสุนทรียภาพนั้นควรทำให้เป็นหลักการมากขึ้น นำองค์ความรู้ของแกนสุนทรียศาสตร์ และแกนศิลปะวิจารณ์ มาใช้เพราะ 2 แกนนี้จะมีประสิทธิภาพเมื่อใช้คู่กัน โดยเป็นหลักในการดำเนินการสอนของครู นอกจากนี้ควรมุ่งเน้นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์ตามที่หลักสูตรกำหนดคือ เด็กจำเป็นต้องเรียนรู้ในเรื่องของการรู้คุณค่า การมีสุนทรียภาพ และประวัติศาสตร์ เป็นต้น โดยเรื่องเหล่านี้จะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อมีการจัดกิจกรรมที่ส่งผลให้เกิด ไม่ใช่ให้นักเรียนวาดภาพระบายสีตลอดทั้งชั่วโมง การปฏิบัติควรเป็นกิจกรรมทำย ชั่วโมง หรือเป็นการบ้านของเด็ก เพราะศิลปะสำหรับนักเรียนไม่ได้เรียนเพื่อเป็นศิลปิน แต่ก็ต้อง

ยอมรับว่าถ้าขาดการสร้างงาน(การปฏิบัติ)เด็กก็จะไม่มีทางเข้าใจความหมายของศิลปะได้เลย ส่วนแกนประวัติศาสตร์ศิลป์นั้นทำหน้าที่เป็นสื่อการเรียนการสอน (เรื่องราวที่จะสอน) การจัดกิจกรรมวิชาศิลปะนั้นควรทำครบ 4 แกนสำคัญ ฉะนั้น หน้าทีของครูก็คือ จัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อตอบสนองความสนใจของเด็กให้ ทันยุคสมัย และเกิดประโยชน์มากที่สุด

นอกจากนั้นแล้วสิ่งสำคัญอีกสิ่งคือ ครูจะต้องเข้าใจว่าเด็กทุกคนมีความสามารถ พร้อมทั้งจะเรียนรู้ และพัฒนาตนเอง

ทวีเกียรติ ไชยยงยศ (2531) สรุปแนวความเชื่อที่มีส่วนในการสนับสนุนกิจกรรมการเรียนการสอนศิลปะได้เป็น 4 ประเด็น ดังนี้

1. เชื่อว่านักเรียนทุกคนสามารถวาดภาพได้เนื่องจากเด็กทุกคนมีความคิดสร้างสรรค์ และ ความอยากรู้อยากเห็น (Creativity and Problem Solving) เป็นสมบัติติดตัวมนุษย์ทุกคนอยู่แล้ว
2. เชื่อว่านักเรียนทุกคนสามารถแสดงออกทางศิลปะตามศักยภาพของตนได้ โดยเชื่อตาม สิทธิของมนุษย์ในการแสดงออกเป็นรูปแบบอย่างเสรีเท่าที่ความสามารถ และศักยภาพของตนพื้มี (Capacity and Free Expressive)
3. เชื่อว่านักเรียนทุกคนสามารถพัฒนาบุคลิกภาพทางศิลปะจนเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตน ได้โดยเชื่อตามสิทธิของมนุษย์ และเจตจำนงเสรีในการพัฒนาความเป็นตัวของตัวเอง (Personality and Identity) เพื่อให้เป็นที่ยอมรับของสังคม
4. เชื่อว่าศิลปะศึกษามีส่วนช่วยในการพัฒนาประเทศได้ โดยเชื่อว่าผลงานศิลปะที่ศิลปิน สร้างสรรค์ขึ้น และประยุกต์ และผลิตออกมาเป็นสินค้าทำรายได้เข้าประเทศ

เลิศ อานันท์ (อ้างใน นิพนธ์ ทวีภาณุจันทร์, 2533) แสดงความคิดเห็นสอดคล้องกันว่า ความคิดสร้างสรรค์ และเสรีภาพมีส่วนสำคัญในการแสดงออกทางความคิดของเด็กโดยครูควร เป็นผู้กำหนดแนวทาง ชักจูง กระตุ้นให้เด็กได้มีการแสดงออกอย่างอิสระอย่างเต็มที่ในการเลือก แนวความคิด และเนื้อหาที่เขาสนใจด้วยตนเอง โดยให้มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม บทเรียน และชีวิตของเด็ก ซึ่งการที่เด็กได้มีเสรีภาพในการแสดงออกทางความคิดนั้นจะช่วยในการพัฒนา สุนทรียภาพในตัวเด็กให้เจริญงอกงามสมบูรณ์ยิ่งขึ้น และเป็นคนที่มีความรู้ทางด้านความคิด สร้างสรรค์ สามารถแสดงออกให้ปรากฏได้ ไม่ว่าจะป็นในงานศิลปะหรืองานอื่นๆ

จากเหตุผลข้างต้นการจัดการเรียนการสอนศิลปะควรเน้นหลักการมากขึ้น เน้นการจัด กิจกรรมการเรียนการสอนให้ครบมาตรฐานของหลักสูตรแกนกลางกำหนด เน้นที่ตัวผู้เรียนโดยให้ ความสำคัญต่อพัฒนาการในด้านต่างๆ เน้นที่องค์ความรู้เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปประยุกต์ใช้ ในชีวิตจริง และวิชาอื่นด้วยตัวเอง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะเท่านั้น ไม่ได้มีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้แก่ นักเรียน จึงควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอน การรับรู้เชิงสุนทรีย์ที่มีต่องานศิลปะของนักเรียนประถมศึกษาในแต่ละชั้น
2. ควรมีการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ที่มีต่องานศิลปะ ระหว่างนักเรียนที่มีสิ่งแวดล้อม และสถานภาพทางเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

- กীরติ บุญเจือ. 2522. ปรัชญาเบื้องต้น. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2543. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. 2545. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ : พรินทวาทกราฟฟิค.
- คณิงหา สุภานันท์. 2544. ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอนวิชาศิลปศึกษาตามทฤษฎี DBAE ในหลักสูตรมัธยมศึกษาตอนต้นพุทธศักราช 2521(ฉบับปรับปรุงพ.ศ.2533) ในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดกรมสามัญศึกษา กรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- โครงการพัฒนาสื่อการศึกษาเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองของนักศึกษา : กลุ่มสถาบันบริหาร ภัฏ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. 2542. สุนทรียภาพของชีวิต. กรุงเทพมหานคร: เวิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น .
- คำารณ หล้าเจริญสุข. 2540. ความคิดเห็นของครูศิลปศึกษาเกี่ยวกับการสอนศิลปศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เครือจิต ศรีบุญนาค. 2542. สุนทรียภาพของชีวิต. กรุงเทพฯ : เวิร์ดเวฟ เอ็ดดูเคชั่น.
- ชัยณรงค์ เจริญพานิชย์กุล. 2533. พัฒนาเด็กด้วยศิลปะ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพมหานคร : แปลนพับลิชชิ่ง,
- ฐิติศักดิ์ พากย์สุขี. 2547. ผลการสอนทัศนศิลป์โดยบูรณาการการจัดการศึกษานอกสถานที่ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ทวีเกียรติ ไชยยงยศ. 2531. เปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ในการวาดภาพคนโดยวิธีการสอนแบบในออกนอกกับวิธีการสอนแบบนอกเข้าใน. วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒประสานมิตร. ผู้แต่ง.
- เทวี ประสาท(เข็ยน) อนิตา พวงสุวรรณ-โมเซอร์ (แปล). 2546. ศิลปะรากฐานแห่งการศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ : เรือนแก้วการพิมพ์.

- ธัญญรัตน์ อัครวณิช. 2545. ผลการสอนศิลปะโดยใช้กระบวนการสังเกตที่มีต่อการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่6. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- นิพนธ์ ทวีกาญจน์. 2533. 3 มิติ ทักษะทางศิลปะและศิลป์ศึกษา. กรุงเทพมหานคร : ภาคพัฒนา ตำราและเอกสารหน่วยศึกษานิเทศก์ กรมการฝึกหัดครู.
- บรรจง บุญการี. 2532. สภาพ และปัญหาการสอนศิลปะศึกษาของครูประถมศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานการประถมศึกษาจังหวัดลพบุรี. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ปวีดา ชื่นเชย. 2543. การศึกษาการวาดภาพคนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 ในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปะ ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ประเทิน มหาจันทร์. 2531. ศิลปะในโรงเรียนประถมศึกษา. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- ประเสริฐ ศีลรัตนา. 2542. สุนทรีย์ทางทัศนศิลป์. กรุงเทพมหานคร : โอเดียนสโตร์.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. 2544. การเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ : แนวคิด วิธีการเทคนิคการสอน 2. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ บริษัทเดอะมาสเตอร์กรุ๊ป เมเจนเมนท์ จำกัด.
- พิศมัย ถีตะแก้ว .2544 . หลักสูตรประถมศึกษา .สถาบันราชภัฏสวนดุสิต.
- พิตร ทองชั้น. 2511. สมรรถภาพทางสมองบางประการที่สัมพันธ์กับความสามารถทางศิลปะของนักเรียนระดับประถมศึกษาตอนปลาย. วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล .2531. วิธีสอนศิลปะในโรงเรียนในมโนภาพและการรับรู้ทางศิลปะ. กรุงเทพ.
- พีระพงษ์ กุลพิศาล. 2533. การรับรู้ทางศิลปะใน 3 มิติทักษะทางศิลปะและศิลป์ศึกษา. กรุงเทพมหานคร หน่วยศึกษานิเทศ กรมการฝึกหัดครู.
- ฟิลลิป เยเนไวน์ (Philip Yenawine). 2009. การเริ่มต้นความสามารถในการเรียนรู้ทางสายตาอย่างรวดเร็ว: แนวคิดเกี่ยวกับการเลือกภาพ. ฤดูใบไม้ผลิ, ลิขสิทธิ์ของ Visual Understanding in Education. (เอกสารประกอบการฝึกอบรม)
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2543. การเรียนการสอนและประสบการณ์ด้านสุนทรียศาสตร์และศิลป์วิจารณ์. กรุงเทพมหานคร : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2545. กระบวนการเรียนการสอนทัศนศิลป์ในระดับประถมศึกษาสำหรับครูยุคใหม่. กรุงเทพมหานคร : ไทยวัฒนาพานิช,
- มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2545. ศิลป์ศึกษาแนวปฏิรูป. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2545. ทัศนศิลป์ในระดับประถมศึกษาสำหรับครูยุคใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 1.

กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช .

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2543. แนวโน้มศิลปศึกษาร่วมสมัย. กรุงเทพมหานคร : โครงการตำราและ

เอกสารทางวิชาการ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย,

มะลิฉัตร เอื้ออานันท์. 2530. เอกสารประกอบการสอนวิชาทฤษฎี ความรู้และศิลปศึกษา.

กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

มัย ตะติยะ. 2547. สุนทรียภาพทางทัศนศิลป์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์วาดศิลป์ จำกัด.

ราชบัณฑิตยสถาน. 2525. พจนานุกรมศัพท์ศิลปะอังกฤษ-ไทย ฉบับบัณฑิตยสถาน.

กรุงเทพมหานคร : เพื่อนพิมพ์,

ราชบัณฑิตยสถาน. 2530. พจนานุกรมราชบัณฑิตยสถาน. กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์,

วรสุดา ขวัญสุวรรณ. 2539. สภาพ และปัญหาการสอนศิลปศึกษาของครูศิลปศึกษาในโรงเรียน

ประถมศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้. วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ภาควิชาศิลปะ

ดนตรีและนาฏศิลป์ศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วิชัย วงษ์ใหญ่. 2525. พัฒนาหลักสูตรและการสอน-มิติใหม่. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์

วิชัย วงษ์ใหญ่. 2529. สรุปรายงานการสัมมนาวิชาการศิลปะเด็ก: สภาพปัจจุบันและอนาคต.

กรุงเทพมหานคร : กระทรวงศึกษาธิการ.

วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์. 2516. “สุนทรียศาสตร์ศึกษาคุณค่าและปรัชญา” ในเอกสารอบรมสัมมนา

อาจารย์ผู้สอนศิลปะของสถานศึกษา : ฝึกหัดครูทั่วประเทศ. กรุงเทพมหานคร : (หน่วย

ศึกษานิเทศก์กรมการฝึกหัดครู:13-18.

วิรัตน์ พิชญ์ไพบูลย์. 2536. ศิลปะเป็นมูลฐานสำคัญ. วารสารครุศาสตร์. ปีที่ 22 ฉบับที่ 1

(กรกฎาคม-กันยายน)

วิรุณ ตั้งเจริญ. 2526. ศิลปศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ต้นอ่อน.

วิรุณ ตั้งเจริญ. 2532. วิวัฒนาการศิลปศึกษา สุนทรียภาพของเด็กไทยในปัจจุบัน. เอกสารสัมมนา

ศิลปะ. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์ต้นอ่อน,

วิรุณ ตั้งเจริญ. 2539. ศิลปศึกษา. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์โอเดียนสโตร์.

วินัย โสมดี. 2545. ศิลปศึกษา(Art Education). ศิลปศึกษาในกระแสปฏิรูปการศึกษา, 29.

ศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษาและแรงงาน.

ศิลป์ พีระศรี. 2515. ศิลปะสังเคราะห์. แปลโดยพระยาอนุমানราชชน. พระนครบรรณาการ.

ศึกษาธิการ, กระทรวง. กรมวิชาการ. 2545. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้

ศิลปะ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

- ศึกษาธิการ,กระทรวง.กรมวิชาการ. 2544. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระศิลปะในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544. (เอกสารสำเนา).
- วินัย โสมดี. 2545. ศิลปศึกษา(Art Education). ศิลปศึกษาในกระแสปฏิรูปการศึกษา, 29. ศูนย์วิจัยเพื่อการศึกษาและแรงงาน.
- ศิลป์ พีระศรี. 2515. ศิลปะสังเคราะห์. แปลโดยพระยาอนุমানราชชน. พระนครบรรณาการ.
- ศึกษาธิการ,กระทรวง.กรมวิชาการ. 2545. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).
- ศึกษาธิการ,กระทรวง.กรมวิชาการ. 2544. สาระและมาตรฐานการเรียนรู้กลุ่มสาระศิลปะในหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2544. (เอกสารสำเนา).
- สงัด อุทรานันท์ .2536.การจัดการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ .พิมพ์ครั้งที่ 5 .คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- สาวิตรี จันทร์สวัสดิ์. การศึกษาการตอบสนองศิลปะโดยการพูดของนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานการประถมศึกษา จังหวัดสมุทรปราการ. วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต, สาขาวิชาประถมศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2539.
- สุชาวดี สุโกษะ. 2527. ศิลปะเด็ก:โลกทัศน์ และจินตนาการ.มิตรครู.(15 ก.ค.):41-42
- สุชาติ สุทธิ. บนเส้นทางพัฒนาศิลปศึกษา. ภาควิชาศิลปศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2531.
- สุลักษณ์ ศรีบุรี.2536. คุณค่าของศิลปะจากทัศนะของบุคคลต่างๆ.วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 22, 1 (กรกฎาคม-กันยายน):51-63.
- ไสว พักขาว .2544. หลักการสอนสำหรับการเป็นครูมืออาชีพ .กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์เอมพันธ์.
- อารี สุทธิพันธุ์ และวิรุณ ตั้งเจริญ. 2528.กิจกรรมสร้างสรรค์. กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์มิตติ,
- อารี สุทธิพันธุ์. 2533. ประสบการณ์ทางสุนทรียะ. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ : แสงศิลป์การพิมพ์.
- อารี สุทธิพันธุ์. 2532. ทัศนศิลป์และความงาม. กรุงเทพฯ: แสงศิลป์การพิมพ์.
- อารี สุทธิพันธุ์. 2535. สุนทรียศาสตร์การสร้างเครื่องมือและตรวจสอบคุณภาพ และความนิยมในศิลปะในปรามิทย แสงพลสิทธิ์(บรรณาธิการ). 60 ปีอารี สุทธิพันธุ์. กรุงเทพมหานคร : ภาพพิมพ์,
- อำไพ ตีรณสาร. 2536. ขยายมุมมองการเรียนรู้ศิลปะ.วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีที่ 22 ฉบับที่1 (กรกฎาคม-กันยายน) หน้า 64-76.

ภาษาอังกฤษ

- Kindler, A.M. 1997. Child Development In Art. National Art Education Association.
- Bates, J. K. 2000. Becoming an Art Teacher. USA : Wadsworth, a Division of Thomson Learning.
- Bergamo , Dorathy Johnson. 1978. The Effect of Environment Centered Art Instruction on the Development of Aesthetic and Creative Responses in Highschool Art Student. Dissertation Abstracts International , 39 (August) : 616-A.
- Chapman, L.H. 1978. Approaches to Art in Education. York : Harcourt Brace Jovaich.
- Chark, G., Day, M.D., and Greer, W.D. 1987. Discipline-Based Art Education :Becoming students of art . Journal of Aesthetic Education 21(2) :129-196.
- Chan, Jo Chiung-Hua. 1997. An Examination of Theories of Aesthetic Development with Implication for Future Research. Journal of Taiwan Normal University:Humanities&Social Science , 42:pp.13-27.
- Cotner, Teresa L. 2001. Why Study Classroom Art Talk. Art Education Vol.54, No.1, Jan. National Art Education Association,
- Doll, R. C. Curriculum Improvement t: Decision Making and Process. 3 ed. : Boston : Allyn & Bacon, 1974.
- D'Onofrio, A.and C.F. Nodine. 1981. Chidren's Responses to Paintings. Studies in Art Education , 20(1):14-23.
- Duncum, P. 1985. The Fantasy Embededness of Girls Horse Drawing. Art Education . 38(6)(Nov):pp. 42-44.
- Efland Arthur. 1977. Planing Art Education in the Middle/Secondary School of Ohio. Columbus Ohio.
- Feldman, E.B. 1978. Art Ceiticism, Reading. USA : National Art and Education Assosiation,
- Gardner, H., Winner,E., and Kircher, M. 1975. Children's Conception of the Arts. Journal of Aesthetic Education. 9(3).60-77.
- Geertz, C. 1976. Art As a Culture System. Modern Language Newsletter, 91 : 1474-1499.

- Greer, W. D.waine. 1984. Discipline-Based Art Education : Approaching art as a subject of study. Studies in Art Education 25(4) : 212-218.
- Hamblen, K.A. 1987. An Examination of Discipline-Based Art Education Issues. Studies in Art Education, 39(2) : 48-78.
- Herberholz, D.,1985. Developing Artistic and Perceptual Awareness : Practice in Elementary Classroom.USA : Wim. C. Brown Publishers.
- Housen, A. 2002. New Research In Aesthetic Thought, Critical Thinking and Transfer. Paper Presented at the Minneapolis Institute for Arts and the Minneapolis Public Schools Colloquy, Minneapolis, MN. Arts and Learning Research Journal. Vol. 18, No. 1(December).99-131.
- Hurwitz, A. and Madeja, S. 1977.The Joyous : Source Book for Elementary Art Appreciation, New Jersey : Prentice-Hall, Englewood Cliffs.
- Kagan ,S. S. 1998. Art in Education. Principle (Reston, VA)77 (March):16.
- Kathy Unrath. 2009. Bringing Children to Art Bringing Art to Children. Art Education (January) : 41-47.
- Koster, J. B. 2001. Bringing Art into the Elementary Classroom .USA:Wadsworth, a Division of Thomson Learning.
- Lark-Horowitz, B. 1937. On Art Appreciation in Children's II : Portrait Preference Study. Journal of Education Research. 31(8),572-598.
- Lansing, K. M. 1969. Art, Artists and Education. New York : Macgraw Hill Book Company.
- Linderman, E.W. 1980. Teaching Secondary School Art. 2ed. Iowa: WM.C.Brown.
- Lowenfeld, V. 1957.Creative and Mental Growth. New York : Macmillan Publishing Company .
- Lowenfeld, V.,Brittian W. L., 1973.Creative and Mental Growth. New York : Macmillan.
- Lowenfield, V.,Britain, W.L., 1987. Creative and Mental Growth. (7 ed) New York : Macmillan .
- McFee, J.K.,Degge. 1977. Art , Culture and Environment A Catalyst for Teaching. The United States of America.

- McFee, J.K. 1998. Cultural Influence on Aesthetic Experience in Cultural Diversity and The Structure and Practice of Art Education. The National Art Education Association.
- Mittler, G.A. 1983. Clarifying the Decision-making Process in Art. Studies in Art Education. 25:14-22.
- Moore, B.E.A. 1973. Description of children's Verbal Responses to Works of Art in Selected Grades One Through Twelve. Studies in Art Education. 14:27-34.
- Mussen, P.M. 1964. The Psychological Development of the Child. Englewood Cliffs. New York : Prentice Hall.
- Nancy Blume ,Jean Henning ,Amy Herman ,Nancy Richner. 2008. Looking to Learn: Museum Educators and Aesthetic Education. Journal of Aesthetic Education 42(2) : 83-100.
- Parsons, T. W. 1968. Guided Self-Analysis System for Professional Development Program III-Teaching for Inquiry (Schedule A Questioning Strategies). Mimeographed booklet, Berkeley, California: Professional Development Systems, University of California.
- Parsons, M.J. 1987. How We Understand Art. Cambridge: Cambridge University Press.
- Parsons, M. J. 1994. Can Children Do Aesthetic? A Developmental Account. Journal of Aesthetic Education.
- Rueschhoff, P.H., Swatz, M.E. 1969. Teaching Art in the Elementary School. New York : The Ronald Press.
- Rush, J.C., D.L. Sabers .1981. The Perception of Artistic Style .Studies in Art Education. 23(1).
- Russell, R.L. 1988. Children's Philosophical Inquiry into Defining Art : A Quasi-Experimental Study of Aesthetic in Elementary Classroom. Studies in Art Education. 29(3) : 282/291.
- Smith, B.O., Meux, O.M. 1962. A Study of The Logic of Teaching. Urbana : University of Illinois.
- Smith, Ralph, A. 1980. The Sense of Art. A Study in Aesthetic Education, New York : Routledge.
- Szekely, George. 1982. Conversations in The Art Class. Art Education. 35 (3) (May).

- Tiffany, Sutton. 2007. Taking Up Space : Museum Exploration in the Twenty-First Century. Jurnal of Aesthetic Education, 41 (4): 87-100.
- Walkup, N. 2009. Editor's Letter. Shool Arts. (January).
- Wild, P. S. 1992. An investigation of the cognitive components of the artmaking process:A typology of thinking skills. Dissertation Abstracts University of Cincinnati .
- Reimer, B. 1980. Designing effective arts programs. In J.J.Hausman(Ed.),Arts and the school .New York:MaGraw-Hill.

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคผนวก ก

รายนามผู้เชี่ยวชาญ และผู้ทรงคุณวุฒิในการวิจัย

รายนามผู้เชี่ยวชาญคัดเลือกภาพงานศิลปะ

1. อาจารย์ ดร. วชิรินทร์ ฐิติอดิศัย

อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. อาจารย์ ดร. อภิชาติ พลประเสริฐ

อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. อาจารย์สมศักดิ์ ศิริวิโรจน์สกุล

อาจารย์สอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา

โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย / ฝ่ายประถม

รายนามผู้ทรงคุณวุฒิตรวจสอบเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. รศ.สัญญา วงศ์อร่าม

อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

2. รศ.ดร. ปุณณรัตน์ พิชญ์ไพญญ์

อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

3. อาจารย์สมโภช ทองแดง

อาจารย์ประจำภาควิชาศิลปศึกษา

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. อาจารย์วิรัตน์ คุ่มคำ

อาจารย์สอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา

โรงเรียนวัดสี่สุก สังกัดสำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ

5. อาจารย์ นุติยาพร วงษ์เนร

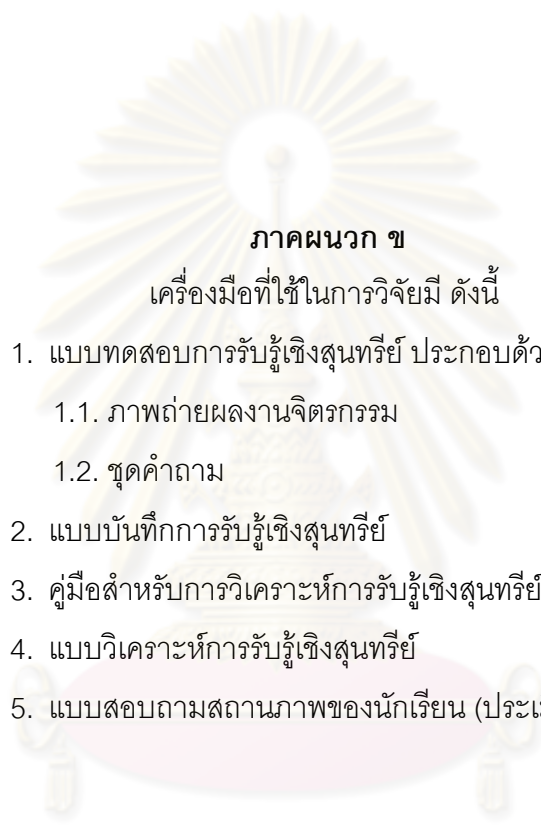
ศึกษานิเทศก์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

รายนามผู้เชี่ยวชาญในการตรวจวิเคราะห์ผลการวิจัยร่วมกับผู้วิจัย

1. อาจารย์ปิยานี จิตรเจริญ

อาจารย์สอนศิลปศึกษาระดับประถมศึกษา

โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย / ฝ่ายประถม

ภาคผนวก ข

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยมี ดังนี้

1. แบบทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ ประกอบด้วย
  - 1.1. ภาพถ่ายผลงานจิตรกรรม
  - 1.2. ชุดคำถาม
2. แบบบันทึกการรับรู้เชิงสุนทรีย์
3. คู่มือสำหรับการวิเคราะห์การรับรู้เชิงสุนทรีย์
4. แบบวิเคราะห์การรับรู้เชิงสุนทรีย์
5. แบบสอบถามสถานภาพของนักเรียน (ประเมินตนเอง)

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

1. แบบทดสอบการรับรู้เชิงสุนทรีย์ ประกอบด้วย

1.1. ภาพถ่ายผลงานจิตรกรรม ประเภทเหมือนจริง (Realistic)

ชื่อศิลปิน ไตรภพ เพ็ญสุข ชื่อภาพ ยามเช้า ชาวพุทธ

ประเภทเหมือนจริง (Realistic)

ชื่อศิลปิน Baldung Grien ชื่อภาพ Hans the Knight the Young Girl and Death

ประเภทกึ่งนามธรรม (Semi-Abstract)

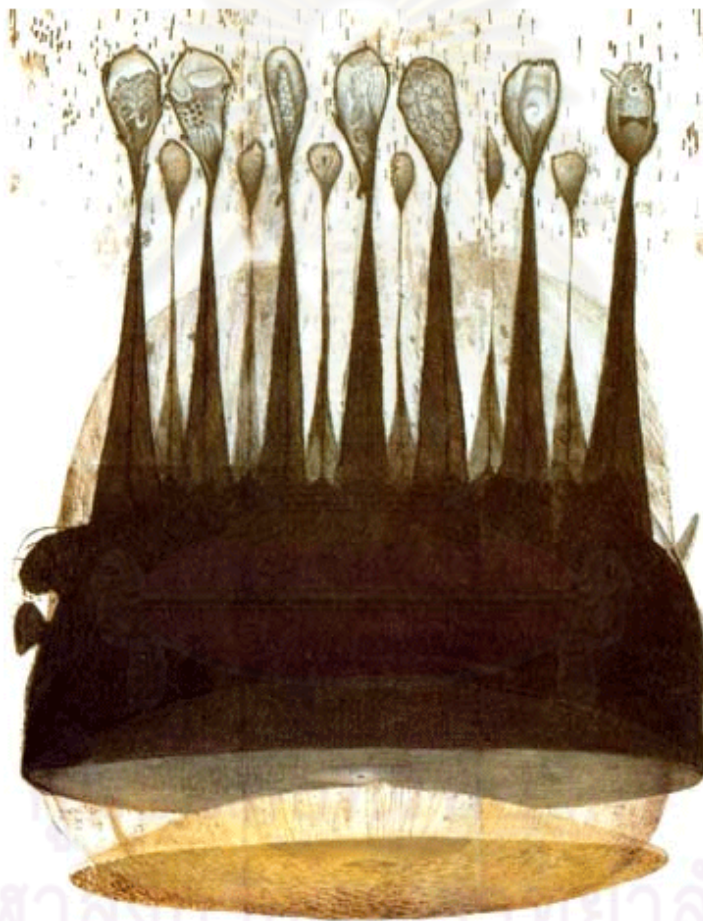
ชื่อศิลปิน สวัสดิ์ ตันติสุข ชื่อภาพ ตลาดน้ำ

ประเภทกึ่งนามธรรม (Semi-Abstract)

ชื่อศิลปิน Picasso ชื่อภาพ Head of a weeping woman with hand

ประเภทนามธรรม (Abstract)

ชื่อศิลปิน อนุพงษ์ คชาชีวะ ชื่อภาพ การกำเนิด 6/97

ประเภทนามธรรม (Abstract)

ชื่อศิลปิน Kandinsky ชื่อภาพ Small Pleasures

2. ชุดคำถามการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรียที่มีต่องานศิลปะของนักเรียนประถมศึกษา คำชี้แจง

คำถามชุดนี้ใช้ถามนักเรียนขณะที่ดูภาพงานศิลปะทั้ง 6 ภาพ คือ

ภาพงานศิลปะแบบเหมือนจริง (Realistic)	2	ภาพ
ภาพงานศิลปะแบบกึ่งนามธรรม (Semi-Abstract)	2	ภาพ
ภาพงานศิลปะแบบนามธรรม (Abstract)	2	ภาพ

คำถามที่ใช้เป็นลักษณะปลายเปิด เพื่อกระตุ้นการรับรู้ทางสุนทรียภาพของผู้ถูกทดสอบโดยศึกษา คำถามโดยใช้ 7 คำถาม (คำถามมาตรฐานของ Michael J. Parson, 1987) เพื่อแสดงความรู้สึก ออกมา ซึ่งได้แก่

- คำถามที่ 1   ให้นักเรียนอธิบายภาพวาดนี้
- คำถามที่ 2   นักเรียนคิดว่าภาพวาดนี้เกี่ยวกับอะไร เรื่องราวในภาพนี้ดีหรือไม่
- คำถามที่ 3   นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพนี้
- คำถามที่ 4   นักเรียนคิดว่าสีในภาพนี้เป็นอย่างไร เป็นสีที่ดีหรือไม่
- คำถามที่ 5   นักเรียนคิดว่ารูปร่างรูปทรงต่างๆในภาพนี้เป็นอย่างไร และพื้นผิวเป็นอย่างไร
- คำถามที่ 6   นักเรียนคิดว่าภาพนี้วาดยากหรือไม่ อะไรยากที่สุด
- คำถามที่ 7   ภาพวาดนี้เป็นภาพวาดที่ดีหรือไม่ ทำไม

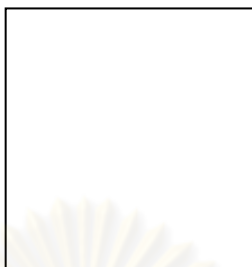
ในกรณีที่นักเรียนไม่แสดงการตอบสนองของผู้วิจัยจะใช้คำถามเสริม เช่น

- นักเรียนหมายถึงอะไร
- นักเรียนสามารถยกตัวอย่างได้หรือไม่
- นักเรียนสามารถพูดเกี่ยวกับภาพวาดนี้ได้อีกไหม

3.แบบบันทึกการศึกษาคำถามการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ

ชื่อ.....

โรงเรียน ..... ชั้น ..... เพศ หญิง ชาย

ภาพที่ ....

คำชี้แจง - คำถามมีจำนวน 7 คำถาม ให้นักเรียนฟังทีละคำถาม และเขียนตอบลงในช่องว่าง

คำถามที่ 1 ให้นักเรียนอธิบายภาพวาดนี้

คำถามที่ 2 นักเรียนคิดว่าภาพวาดนี้เกี่ยวกับอะไร เรื่องราวในภาพนี้ดีหรือไม่

คำถามที่ 3 นักเรียนมีความรู้สึกอย่างไรเมื่อเห็นภาพนี้

คำถามที่ 4 นักเรียนคิดว่าสีในภาพนี้เป็นอย่างไร เป็นสีที่ดีหรือไม่

คำถามที่ 5 นักเรียนคิดว่ารูปร่างรูปทรงต่างๆในภาพนี้เป็นอย่างไร และพื้นผิวเป็นอย่างไร

คำถามที่ 6 นักเรียนคิดว่าภาพนี้วาดยากหรือไม่ อะไรยากที่สุด

คำถามที่ 7 ภาพวาดนี้เป็นภาพวาดที่ดีหรือไม่ ทำไม

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

4. คู่มือสำหรับการวิเคราะห์การรับรู้เชิงสุนทรีย์

(เอกสารเพื่อใช้ประกอบการวิเคราะห์การศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ)

คำชี้แจงเกี่ยวกับการใช้คู่มือ

1. งานวิจัยครั้งนี้วิเคราะห์บนพื้นฐานของการตอบสนองที่มีต่อภาพงานศิลปะซึ่งต้องตรวจสอบภายใต้บริบทของการรับรู้มากมาย โดยคู่มือนี้จะเป็นแนวทางในการช่วยให้เข้าใจถึงการศึกษาด้านการรับรู้เชิงสุนทรีย์ที่มีต่องานศิลปะตามทฤษฎีการพัฒนาทางสุนทรีย์ภาพของ ไมเคิล เจ พาร์สัน (Aesthetic Development by Michael J. Parson, 1987) คู่มือนี้สามารถนำทางให้ผู้วิเคราะห์เข้าใจในแต่ละขั้นตอนที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว
2. คู่มือนี้ใช้ประกอบการวิเคราะห์ในงานวิจัยเรื่องการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ เท่านั้น
3. ก่อนการวิเคราะห์การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ ผู้วิเคราะห์ควรศึกษาระดับขั้นการพัฒนาการทางสุนทรีย์ภาพในคู่มือให้เข้าใจชัดเจนเสียก่อน
4. ผู้วิเคราะห์ต้องใช้คู่มือประกอบการวิเคราะห์การรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ โดยพิจารณาตัดสินจากชุดคำถามที่ผู้วิจัยใช้ทั้งสิ้น 7 คำถาม แล้วลงเครื่องหมาย (/) ในแบบบันทึกการศึกษาการรับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ

การพัฒนาทางสุนทรีย์ภาพตามทฤษฎีของ ไมเคิล เจ พาร์สัน

(Aesthetic Development by Michael J. Parson)

ได้กำหนดขั้นการพัฒนา ทั้งหมด 5 ขั้น อันได้แก่

ขั้นที่ 1 ความชื่นชอบ (Favoritism)

ขั้นที่ 2 ความงามและเหมือนจริง

(Beauty and Realism)

ขั้นที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness)

ขั้นที่ 4 แบบอย่างและรูปแบบ (Style and Form)

ขั้นที่ 5 ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)

เอกสารอ้างอิง

Michael J. Parson. *How We Understand Art A Cognitive Developmental Account of Aesthetic Experience..* United State of America : Cambridge University Press, 1987.

Michael J. Parson. <http://arts.arizona.edu/are476/files/parson.htm>.

ขั้นที่1 ความชื่นชอบ (Favoritism)

สามารถบอกถึงความพึงพอใจส่วนตัวที่มีต่อรูปภาพ เช่น ความสนใจที่มีต่อสี และเชื่อมโยงการตอบสนองของตนไปเรื่อยๆโดยไม่มีจุดหมายที่เกี่ยวข้องกับเรื่องราว/เนื้อหา หรือ รูปแบบของภาพวาด สิ่งที่นักเรียนตระหนักถึง คือ สิ่งที่แสดงออกมาและเชื่อมโยงไปยังความทรงจำส่วนตัว มีความเป็นอิสระในการตอบสนองที่เรียกว่าการรับรู้แบบใช้ความพึงพอใจ โดยไม่แบ่งแยกว่าจะเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์หรือไม่มีความสัมพันธ์กับภาพวาด

ตัวบ่งชี้	ตัวอย่างคำพูด
1. ความพึงพอใจตามสัญลักษณ์ที่มีต่องานศิลปะโดยปราศจากคำถาม	<ul style="list-style-type: none"> ■ ฉันชอบมันเพราะมันมีสุนัข พวกเรามีสุนัขด้วยและมีชื่อว่า โทบี้ p.22
2. เอาใจใส่เต็มที่ต่อสี	<ul style="list-style-type: none"> ■ มันเป็นสีที่ฉันโปรดปราน p.22 ■ ฉันไม่ชอบสีดำดังนั้นฉันไม่ชอบพื้นหลัง p.28
3. เชื่อมโยงการตอบสนองของตนไปเรื่อยๆอย่างไร จุดหมายต่อเรื่องราว/เนื้อหา	<ul style="list-style-type: none"> ■ มันดูเหมือนกับอาหารชิ้นใหญ่ หล่นลงมาจากฟ้า p.22
4. คาดคะเนสิ่งต่าง ๆ ที่นำไปสู่ข้อสรุป	<ul style="list-style-type: none"> ■ ฉันไม่เชื่อว่าจะมีภาพที่ไม่ดีในโลกนี้หรอก ส่วนมากแล้วมันจะดี p.22

ขั้นที่2 ความงามและเหมือนจริง (Beauty and Realism)

สามารถจัดระบบความคิดที่แสดงออกมา โดยพูดถึงเรื่องราวพื้นฐาน (ความสวยงาม และความเป็นจริงที่ปรากฏ และทักษะความชำนาญ) ของภาพวาดที่ตนเองสนใจ และความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในภาพวาด เช่น อารมณ์ที่ถูกแสดงออกมาใน รอยยิ้ม หรือ อากัปกริยา และรูปแบบที่เข้าใจได้ในความเป็นจริงที่เห็น มีการชื่นชมในทักษะความชำนาญ เช่น ความละเอียดละออของผู้วาด เหล่านี้เป็นประเด็นพื้นฐานสำหรับการตัดสิน

ความคิดที่แสดงออกมานั้นเป็นสิ่งที่ใครๆก็สามารถรับรู้ได้ และแสดงให้เห็นถึงสิ่งที่อยู่ในใจตนเอง สามารถวิเคราะห์ประสบการณ์ของตนเองที่มีต่อศิลปะอย่างมีสุนทรียภาพ เช่น สามารถบอกได้ว่าสีที่มีลักษณะสว่างให้ความรู้สึกถึงความสุข สีที่มีลักษณะมืดให้ความรู้สึกของความทุกข์

ตัวบ่งชี้	ตัวอย่างคำพูด
1. มีการตีความงานศิลปะผ่านเรื่องราว/เนื้อหา (งานศิลปะไม่แยกจากรายการ/เนื้อหา คือสามารถเข้าใจได้ง่าย)	<ul style="list-style-type: none"> ■ ...เหมือนสุภาพสตรีบนเรือ หรือกางสองตัวในภูเขา p.40,p.22 ■ ...เธอดูหงุดหงิดเหมือนแม่มด p.41
2. ชื่นชมเทคนิคความชำนาญ	<ul style="list-style-type: none"> ■ คุณสามารถเห็นถึงวิธีที่เขาทำมันอย่างละเอียด มันยอดเยี่ยมจริงๆ p.22
3. สนับสนุนความเหมือนจริง	<ul style="list-style-type: none"> ■ มันดูเหมือนของจริงมาก p.22 ■ มันน่ารังเกียจมันน่าเกลียดจริงๆ p.22
4. คาดคะเนสิ่งต่างๆ ที่นำไปสู่ข้อสรุป (เช่น การเห็นวัตถุแล้วสามารถจำแนกระบุลักษณะที่สวยงาม และน่าเกลียดได้)	<ul style="list-style-type: none"> ■ มันดูเหมือนการวาดแบบไม่สนใจน้องชายคนเล็กของฉันก็ทำได้ p.22 ■ เขาอาจจะโกรธแม่ยาย(หัวเราะ) ฉันไม่รู้ฉันรู้สึกแบบนั้น เขาอาจเห็นผู้หญิงบางคนที่กำลังเดินบนถนนและพูดว่าดูน่าเกลียดจัง และก็เลยตัดสินใจวาดเธอขึ้นมา เขาโกรธหล่อนในบางเหตุผล p.41

ขั้นที่ 3 การแสดงออก (Expressiveness)

นักเรียนสามารถแสดงความรู้สึกนึกคิดของตนมากขึ้นได้โดยพิจารณาจากเรื่องราว/เนื้อหา ของภาพวาด และจากประสบการณ์เดิมของตน แต่ยังคงมีความสนใจต่อประสบการณ์ของ ตนเองมากกว่าภาพวาดที่เห็น ความรู้สึกและความคิดที่เกิดขึ้นและแสดงออกมาอาจจะเป็นของ ตนเอง หรือ ของผู้วาด หรือ ทั้ง 2 อย่าง ซึ่งเป็นสิ่งที่สามารถเข้าใจได้ด้วยตัวเอง ความงามเป็น รองอารมณ์ความรู้สึก มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ความคิด แหกแนว และมีความรู้สึกที่ลึกซึ้ง ต่อข้อสงสัย และใช้เกณฑ์การตัดสินที่เป็นไปได้ แต่ยังคงความรู้สึกส่วนตัวอยู่ แต่ก็ตระหนักถึง ประสบการณ์ของผู้วาดด้วย หรือสามารถเปรียบเทียบเชื่อมโยงประเด็นในภาพวาดสู่ ความเข้าใจของตนเองได้

ตัวบ่งชี้	ตัวอย่างคำพูด
1. งานศิลปะบ่งบอกถึงเรื่องราว หรือ แนวความคิด (นอกจาก เรื่องราว/เนื้อหา ที่ปรากฏอยู่)	<ul style="list-style-type: none"> ▪ เธอกำลังพยายามนึกถึงอดีตหรือบาง สิ่ง เสื้อผ้าของเธอดูเหมือนนักแสดงโชว์ หรือคนที่อยู่ในสวนสัตว์ หรือบางสิ่ง เธอ กำลังแปลงโฉม p.75
2. มองหาสิ่งที่งานศิลปะต้องการแสดงออกในแง่ของข้อมูลเชิง ประสบการณ์ส่วนตัวคุณลักษณะในการแสดงออกเป็นสิ่งที่ สำคัญ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ฉันคิดว่าเขาให้รายละเอียดที่คุณ สามารถคิดถึงยายของคุณ หรือ ใครสัก คนที่มีชีวิตที่ยากลำบาก เธอดูมีความ เศร้า ฉันไม่รู้ว่ามันว่าขาและเส้นเลือด เป็นอย่างไร ฉันไม่รู้ว่ามันแสดงผลกระทบ ต่ออารมณ์อย่างมาก เธอต้องการที่จะ สวย และมีบุคลิกที่ดี และดูเหมือนถูก ทอดทิ้ง เพราะเธอตระหนักว่ามีคนทิ้งเธอ บางทีเธอไม่สามารถยอมรับความจริงฉัน ไม่รู้ว่าทำไมไม่มีลักษณะเหมือนถูกทอดทิ้ง บนใบหน้าของเธอ และเธอกำลังทาแป้ง p.56
3. สนใจในการตีความของความหมายโดยรวม	<ul style="list-style-type: none"> ▪ คุณจะต้องชอบมันจริงๆ ไม่ว่าพวก นักทฤษฎีหรือนักวิจารณ์จะพูดอย่างไร มันไม่เกี่ยวกับเทคนิคหรือรูปแบบ p.23
4. ไม่เชื่อเกี่ยวกับคำพูดวิพากษ์วิจารณ์ แต่เชื่อว่าบริบท ข้อเท็จจริงเป็นสิ่งที่ชักจูงให้ตีความ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ เพราะมันมีความรู้สึกที่แตกต่างอย่าง ชัดเจน และเพียงเพราะฉันไม่ชอบมันมัน ไม่ได้หมายความว่าคนอื่น ๆ ด้วย ฉัน หมายความว่ามันมีข้อคิดที่ดีในรูปภาพ และเป็นผลงานทางศิลปะ

ขั้นที่ 4 แบบอย่าง และรูปแบบ (Style and Form)

แสดงความสามารถในการใช้ทัศนคติเกี่ยวกับหลักการทางการรับรู้ ที่ประกอบด้วยส่วนต่างๆที่ซับซ้อนกว่าความเข้าใจส่วนตัวโดยให้ความสำคัญต่อ สี วัสดุ รูปร่าง ลักษณะ แยกแยะอารมณ์ ความรู้สึกของตนเองและสิ่งที่ประสบอยู่ในงานได้ ค้นพบถึงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวกับรูปแบบและประวัติศาสตร์ สามารถขยายความสำคัญในภาพวาดได้ เกิดการวิจารณ์งานศิลปะ มีเหตุผล และเข้าใจเรื่องราว/เนื้อหาของภาพการวิจิจฉัยจากนี้ไป คือ ความสำคัญ (Significant) ของภาพวาดมีความเป็นที่ยอมรับมากกว่าผลลัพธ์ส่วนตัว ซึ่งอยู่ภายใต้หลักการที่มีอยู่ประกอบขึ้น โดยการยอมรับของผู้คนมากมายและอาจค้นพบความหมายของบางสิ่งเพิ่มขึ้น หรือบางสิ่งน้อยลง ทำให้เห็นสิ่งอื่นได้อย่างถ่องแท้ ลักษณะรูปแบบของสี รูปร่างและรูปทรง ที่เป็นเรื่องราว/เนื้อหาในความรู้สึกส่วนตัว และจากการตีความที่ได้มาตรฐาน

ตัวบ่งชี้	ตัวอย่างคำพูด
1. ยอมรับว่าความสำคัญของงานศิลปะเป็นมิติทางสังคม และเท่าทันกับการค้นพบด้วยตัวเอง	<ul style="list-style-type: none"> ▪ ทั้งหมดเหมือนจินตนาการของเด็กนั่นเป็นสิ่งที่เขาทำ มัน มัน เป็น ประเภท แฟนตาซี และ โลกจินตนาการ..... p.82
2. ยอมรับว่างานศิลปะดำรงอยู่ในวัฒนธรรมสังคม และความเป็นอยู่และโลกศิลปะ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ คุณไม่สามารถบอกว่าเป็นผู้ชายหรือผู้หญิง พวกเขาเป็นประเภทของแนวความคิดของมนุษย์ทั่วไป สัญลักษณ์สากล พวกเขาปลดเปลื้องลักษณะเฉพาะไม่ลึกซึ้ง แต่ยังคงการสื่อสารความรู้สึก เข้าใจได้ง่ายๆ แต่เป็นสัญลักษณ์ที่ขาดลักษณะธรรมชาติมากๆ p.110
3. ให้ความสำคัญในการตีความและการตัดสินใจ	<ul style="list-style-type: none"> ▪ มันดูกระจัดกระจายแต่ก็ไม่ทั้งหมดมีบางที่รู้สึกเป็นระเบียบฉันคิดว่ามีข้อพิจารณาของสิ่งนี้ รูปแบบที่ถูกจัดกลุ่มตรงกลาง และใช้สีรุนแรงดูมีพลังและแสดงเป็นนัยในการกระทำและเต็มไปด้วยความกุกกูกอ มีสิ่งของมากมายฉันคิดว่ามันเป็นระบอบรอบๆรูปทรงที่มีความสมดุลในหัวของเขา และสมดุลในภาพวาด และมีรูปทรงที่ลอยอยู่รอบๆมันเป็นความกลมกลืน รูปภาพซึ่งถูกแสดงเฉพาะบุคคล หลีกหนีความเป็นจริงและดูนี้เป็นสามเหลี่ยมที่ดีมันมีความสมดุลเพราะอยู่ที่จุดของมันมันน่าสนใจ มันถูกสร้างด้วยการเคลื่อนไหวมากมาย p.82
4. สี ลักษณะ รูปแบบ และเทคนิคช่วยถ่ายทอดความหมาย	<ul style="list-style-type: none"> ▪ มีความรู้สึกแปลกประหลาดที่หน้า โดยทั่วไปมันเป็นใบหน้าด้านตรงแต่ตาเป็นรูปแบบของลัทธิคิวบิสม์ (Cubism) p.24

<p>5. ยินดีปรับเปลี่ยนความคิด และใช้เวลาในการคิดเกี่ยวกับการตีความ</p>	<p>(การค้นพบความสำคัญ(significant) ในงานศิลปะของ คีลีย์ Klee)</p> <p>เห็นสิ่งอื่นใดงานของ(Klee)นั้นชัดเจนด้วยวิธีที่พูดน้อยแต่ยังคงความหมายสำคัญอยู่ในภาพวาดเกี่ยวกับลัทธิมินิมอล(Minimalism)* นั้นคุณสามารถละทิ้งบางส่วนบางตอน แต่ยังคงมีการแสดงออกและยังคงการสรุปวิเคราะห์ มันไม่ซับซ้อน มีความบริสุทธิ์ ปล่อยให้ภาพวาดพูดถึงความหมายสำคัญแทนคุณ แต่ยังคงมีความหมายสำคัญอยู่ในงานศิลปะ p.111</p>
--	--

ขั้นที่ 5 ความเป็นตัวของตัวเอง (Autonomy)

สามารถมีคำตัดสินส่วนตัว โดยอาศัยโครงสร้างความหมายของเรื่องราว/เนื้อหาในรูปแบบซึ่งความรู้สึกจะเปลี่ยนแปลงไปตามประวัติศาสตร์ และมีการปรับเปลี่ยนเรื่อยๆให้เข้ากับสภาพปัจจุบัน หรืออาจจะพูดได้ว่า คำตัดสินคือการโต้เถียงที่มีเหตุผล และในขณะที่เดียวกันการตัดสินก็ขึ้นอยู่กับตนเอง สิ่งที่ถูกตัดสินไม่เป็น เช่นเดียวกันกับหลักการเดิมอีก แต่มีข้อสงสัยส่วนตัวสร้างขึ้นมาแทน ความเข้าใจที่มีนั้นเป็นอีกหนึ่งแบบฝึกหัดทางศิลปะ มีทั้งการสร้างสรรค์ และการประเมินคุณค่า เหมือนกับการสำรวจคุณค่าในการเปลี่ยนแปลงทางประวัติศาสตร์ พวกเรามีการแบ่งแยกอย่างชัดเจนระหว่างการตัดสิน และการตีความ การตีความ(Interpretation) คือ การสร้างความหมายขึ้นมาใหม่ การตัดสิน (Judgment) คือ การประเมินค่าของความหมาย ในขั้นก่อนหน้านี้นี้เราไม่แยก 2 สิ่งนี้ โดยสรุป การตัดสินของคนๆหนึ่งเป็นความรับผิดชอบของคนแต่ละคนซึ่งชัดเจนอยู่แล้วว่าก่อนการตัดสิน หรือก่อนการอธิบายนั้นเราจะต้องมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีความเข้าใจ และมีความรับผิดชอบ การเข้าใจศิลปะอย่างลึกซึ้งซึ่งมีผลต่อสุนทรียภาพ คนแต่ละคนต้องการมีความคิดเห็นที่อยู่เหนือกฎเกณฑ์ของวัฒนธรรม สังคม และความเป็นอยู่ และจำเป็นที่จะมีความสามารถในการตั้งคำถามในข้อสงสัยด้วยความคิดเห็นที่เคยมีอยู่แล้ว และมีความคิดที่จะตอบมันให้ได้ ขั้นนี้ทำให้คนๆหนึ่งเกิดปฏิกิริยาที่ละเอียดอ่อนและทำให้เราคิดถึงทฤษฎีที่มีมาก่อนหน้านี้นี้ บุคคลเข้าใจงานศิลปะทั้งในแง่การสร้างสรรค์และการชื่นชมซึ่งได้แก่การคิดทบทวนและปรับตัวเองให้เข้ากับสภาวะการณ์อยู่เสมอ และโดยการสำรวจคุณค่าต่างๆที่เปลี่ยนไปตามเหตุการณ์ในประวัติศาสตร์

ตัวบ่งชี้	ตัวอย่างคำพูด
<p>1. มีความสามารถในการสร้างคำตัดสินที่เป็นอิสระอยู่บนพื้นฐานของความรู้และวัฒนธรรม สังคม และความเป็นอยู่</p> <p>2. ใช้ความเข้าใจลึกซึ้งเกี่ยวกับ ประเพณี วัฒนธรรม สังคม และความเป็นอยู่ และประวัติศาสตร์ ไปสู่การตีความหมาย และลักษณะความสำคัญของงาน</p>	<p>▪ ถ้าเขาเกิดความคิดใหม่เขาต้องอธิบายมัน เพื่อที่จะสรุปได้ว่าเข้าใจมัน ถ้าเขาเกิดมีความรู้สึกใหม่เขาต้องแสดงมันออกมาเพื่อที่จะสรุปได้ว่ามีส่วนร่วม เขาอาจจะแน่ใจว่าความเข้าใจของเขาไม่สูญเสียไป p.153</p> <p>การเชื่อมโยงระหว่างงานหุ่นนิ่ง และภาพวาดทิวทัศน์ในศตวรรษที่19 นั้นชัดเจน รอยแตก และความรู้สึกที่รุนแรง ความมืดของเนินที่ยื่นออกไปในทะเลและความทึบของหุบเหว คือสิ่งที่แสดงคล้ายกับผลงานของ Bierstadt และ Moran เช่นเดียวกันกับความสามารถในการรับรู้สัมผัสของ Rothko ก็ทำให้เห็นลักษณะบางอย่างของการวาดภาพแบบ Luminist ขณะที่ความจริงว่างานหุ่นนิ่งจะไม่ได้ตีความเหมือนงาน the Grand Canyon or the Rockies ซึ่งมันเป็นความจริงที่ว่าภาพเหล่านี้ทำให้เกิดอารมณ์เดียวกันกับผู้วาดที่ครั้งหนึ่งเคยพิจารณาธรรมชาติ “ความยิ่งใหญ่” เป็นการรับรู้ถึงจุดสนใจหรือพลังของความเชื่อเกี่ยวกับศาสนา และความก้องกังวานของเสียง”</p>

5. แบบวิเคราะห์การศึกษารับรู้เชิงสุนทรีย์ของนักเรียนประถมศึกษาที่มีต่องานศิลปะ (รายบุคคล)

ประเภทภาพงานศิลปะ.....ชื่อภาพ.....
 ชื่อ..... โรงเรียน..... ชั้น..... เพศ หญิง ชาย

ลำดับขั้นพัฒนาการทางสุนทรีย์ ลำดับคำถาม	1 ^{ขั้น} 1 ขั้นความชื่นชอบ (Favoritism)	2 ^{ขั้น} 2 ขั้นความงาม และเหมือนจริง (Beauty and Realism)	3 ^{ขั้น} 3 ขั้นการแสดงออก (Expressiveness)	4 ^{ขั้น} 4 ขั้นแบบอย่าง และรูปแบบ (Style and Form)	5 ^{ขั้น} 5 ขั้นความเป็นตัวตนของตนเอง (Autonomy)	อื่นๆ
คำถามที่ 1						
คำถามที่ 2						
คำถามที่ 3						
คำถามที่ 4						
คำถามที่ 5						
คำถามที่ 6						
คำถามที่ 7						
ดังนั้น นักเรียนมีระดับการรับรู้ทางสุนทรีย์ ในภาพนี้อยู่ที่ขั้น.....(ใช้ค่า.MAX)						

4. แบบสอบถามสถานภาพของนักเรียน (ประเมินตนเอง)

คำชี้แจง ให้นักเรียนทำเครื่องหมาย ✓ ลงในช่องที่ตรงกับความเห็นของนักเรียน

ระดับประถมศึกษาปีที่.....โรงเรียน.....

1. เพศ หญิง ชาย

2. อาชีพผู้ปกครอง

รับราชการ พนักงานเอกชน หรือ ลูกจ้างทั่วไป
 พนักงานรัฐวิสาหกิจ อื่นๆ โปรดระบุ.....

3. ผู้ปกครองให้การสนับสนุนการทำกิจกรรมทางศิลปะหรือไม่

สนับสนุนด้วยวิธีการใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ) ไม่สนับสนุน

พาไปชมนิทรรศการ หรือ การแสดงศิลปะจำนวน.....ครั้งต่อปี

ทำกิจกรรมทางศิลปะร่วมกับนักเรียน

ให้นักเรียนไปเรียนศิลปะเพิ่มเติมภายนอกโรงเรียน

4. นักเรียนรู้สึกอย่างไรเกี่ยวกับกิจกรรมทางศิลปะ

4.1 ชอบกิจกรรมศิลปะเพราะ

ทำให้เพลิดเพลิน

มีประโยชน์ในการเรียนวิชาอื่น

อื่นๆ โปรดระบุ.....

4.2 ส่วนที่ทำให้ไม่ชอบกิจกรรมศิลปะเพราะ

เบื่อหน่าย

ไม่ถนัด

อื่นๆ โปรดระบุ.....

5. นักเรียนเคยใช้เวลาว่างหรือวันหยุดทำกิจกรรมศิลปะหรือไม่

เคย

ไม่เคย

6. นักเรียนชอบกิจกรรมทางศิลปะประเภทใดมากที่สุด

การปั้น

การประดิษฐ์

การพิมพ์ภาพ

การวาดภาพระบายสี

อื่นๆ โปรดระบุ.....

7. นักเรียนคิดว่าตนเองเก่งศิลปะ

มาก

ปานกลาง

น้อย

8. นักเรียนคิดอย่างไรกับการเรียนวิชาศิลปะ

- ยาก
 ปานกลาง
 ง่าย

9. นักเรียนคิดว่าวิชาศิลปะมีประโยชน์หรือไม่

- มีประโยชน์มาก
 มีประโยชน์ปานกลาง
 มีประโยชน์น้อย

10. นักเรียนได้เรียนรู้ศิลปะจากวิชาศิลปะ

- มาก
 ปานกลาง
 น้อย

11. นักเรียนเคยทำงานกลุ่มในวิชาศิลปะบ้างหรือไม่

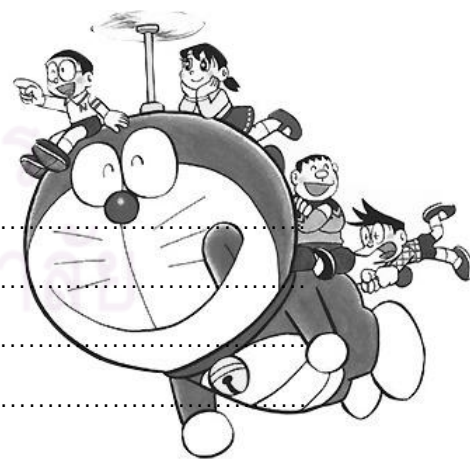
- เคย ไม่เคย

12. นักเรียนได้ความรู้ในวิชาศิลปะในเรื่องใดบ้าง

- วิธีสร้างงานศิลปะ(การปฏิบัติ)
 การคิดวิเคราะห์
 ความรู้ทางสุนทรียภาพ
 ความรู้ทางประวัติศาสตร์ศิลปะ

13. เพิ่มเติม

.....
 .....
 .....
 .....

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

นางสาว หทัยรัตน์ พึ่งประยูรพงศ์ เกิดวันที่ 21 มิถุนายน สำเร็จการศึกษาปริญญาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ภาควิชา ศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2550 และเข้าศึกษาต่อในหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาศิลปศึกษา ภาควิชาศิลปะ ดนตรี และนาฏศิลป์ คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปีการศึกษา 2550

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย